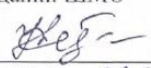


Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение  
«Средняя общеобразовательная школа с. Цалык»

Программа принята  
на заседании ШМО

  
(протокол № 1 от 28.09.2023 г.)

Согласовано  
зам. директора по УВР

 Годжиева Д.Э.



## Рабочая программа по учебному курсу

«Родной язык (осетинский)»

Составил (а): учитель Боциева А.В.

с. Цалык, 2023 г.

Ссылка по размещению программы на Дневник.ру(Моя страница):

<https://dnevnik.ru/user/user.aspx?user=764293&view=files&message=foldercreated&folder=4786349>

## Аннотация к программе по родному (осетинскому) языку

Учебный предмет «Родной язык» имеет познавательную - практическую направленность. Он дает учащимся знания о родном языке(осетинском) и формирует у них языковые и речевые умения. Одна из главных задач преподавания языка - здоровьесберегающие технологии (создание психологического микроклимата на уроке, индивидуальный подход к учащимся). Вместе с тем он выполняет и общепредметные задачи.

Специальные цели преподавания родного языка - формирование языковой, коммуникативной и лингвистической компетенции учащихся. Языковая компетенция реализуется в процессе решения следующих познавательных задач: формирования у уч-ся научно - лингвистического мировоззрения, вооружения их основами знаний о родном языке, развития языкового и эстетического идеала. Основа рабочей программы – авторская программа общеобразовательных учреждений Дзампаевой Л. М, Дзасоховой Ф.К., Дзодзиковой З. Б. и др. для 5-11 кл. по родному языку, разработанной на кафедре ЮНЕСКО СОГПИ, Владикавказ, СЕМ, 2014г.

Программа построена с учетом принципов системности, научности, доступности, преемственности и перспективности между различными разделами курса. В 5,6,7 кл.изучаются фонетика и графика, лексика и фразеология, морфемика и словообразование, морфология и орфография. Курс синтаксиса - предмет изучения в 8-9 кл. (начальные понятия вводятся в 5 кл.) Материал расположен с учетом возрастных возможностей уч-ся. Темы «Лексика», «Словообразование», «Имя сущ.», «Имя прилаг.», «Глагол» даются в 5 и 6 кл. Сведения по стилистике и речеведению - в 5, 6, 9 кл. Работа по культуре речи проводится во всех классах. В каждом классе предусмотрены вводные уроки о родном языке, что позволяет решать воспитательные задачи и создавать эмоциональный настрой на уроке. Учащиеся могут прочно усвоить материал благодаря значительному месту в программе повторению. В 5 кл. определено содержание этой работы (соблюдена преемственность между начальным и средним звеном обучения). В рабочих программах для 6-9 кл. учитель сам их распределяет. Темы по развитию речи пропорционально распределяются между грамматическим материалом (обеспечение равномерности обучения речи).

Одно из основных направлений программы родного языка в 5-11 кл. – организация работы по овладению уч-ся прочными и осознанными знаниями.

Учащиеся 10 класса глубже изучают ранее пройденный, в 4–9 классах материал по фонетике, орфографии, лексике, фразеологии, морфологии, синтаксису, культуре речи и стилистике.

Повышают теоретические знания по некоторым вопросам.

Учащиеся 11 класса повторяют материал, изученный в 5–10-х классах по синтаксису и пунктуации, культуре речи, стилистике и работе с текстом.

Важнейшее направление программы – формирование навыков грамотного письма; развитие речи: овладение нормами литературного языка, обогащение словарного запаса и грамматического строя речи уч-ся; формирование умений и навыков связного изложения мыслей в устной и письменной форме.

В 5-9 кл.целесообразно проводить уроки развивающего обучения , которые учат учеников быть учащимися, использовать такие методы работы, как объяснительно-иллюстративный, частично-поисковый, исследовательский. Различные виды диктантов (творческий, выборочный, предупредительный, зрительный, слуховой и др.) способствуют развитию грамотности учащихся; составление алгоритмов, анализ текста, игровые моменты, тестирование - формированию механизмов регуляции деятельности, развитию самостоятельности, творчества, логики мышления. Основная форма работы-классно-урочная.

Основными развивающими темами программы являются: «Образование в России и зарубежом», «Знаменитые личности Осетии, России и других стран», «Здоровый образ жизни и экология», «Люди и природа», «Нравственные чувства», «История и культура Осетии и России», «Традиции и обычаи осетин», «Чудеса мира» и др.

# Ирон æвзаджы программæ 5–11-æм кълæстæн

## Æмбарынгæнæн фыстæг

Цæгат Ирыстоны ис дыууæ паддзахадон æвзаджы: ирон æмæ уырыссаг. Ирон æвзагæй адæм пайда кæнынц сæ ’рвылбонны царды æмæ æхсæнадон-политикон, барадон, наукон, культурон архайды, ахуырады æмæ аивадон сфæлдыстады.

Ирон æвзаг бæтты алы дугты цæрæг адæмы фæлтæртæ.

Ирон æвзаджы лексикон-грамматикон, стилистикон фæрæзтæ сты хъæздэг, йæ аивадон-нывгæнæн мадзæлттæ – бирæ æмæ ахадгæ. Уымæ гæсгæ æвзаг дзуапп дæтты царды домæнтæн, йæ размæ æвæрд хæстæ æнæкъуылымпыйæ æххæст кæны. Йæ ахуыр кæнын ахъаз у уырыссаг æвзаг хуыздæр æмæ æнцондæрæй базонынæн дæр.

Ахуырадон предмет «Ирон æвзаг» скъоладзаутæн дæтты зонындзинæдтæ мадæлон æвзаджы тыххæй, амоны, æвзагæй алыхуызон уавæрты куыд пайда кæнын хъæуы, уый.

Ирон æвзаг скъолайы ахуыр кæныны сæрмагонд нысæнттæ сты скъоладзаутæм рæзын кæнын æвзагон, коммуникативон æмæ лингвистикон компетенцитæ.

Æвзагон компетенци у зонын, мадæлон æвзаджы арæзт æмæ дзы куыд пайдагæнæн ис уый, литературон æвзаджы сæйраг нормæтæ, æвзаг æмæ ныхасы аивдзинад.

Коммуникативон компетенци нысан кæны мадæлон æвзагæй ныхасы алыхуызон уавæрты, ныхасы темæ æмæ нысæнттæм гæсгæ пайда кæнынмæ арæхсын, зонын дзургæ æмæ фысгæ ныхасы культурайы бындуртæ.

Лингвистикон компетенцимæ хауынц скъоладзауты зонындзинæдтæ наука «Ирон æвзаг»-ей, йæ хæйтты æмæ æвзаг наука æгъдауæй ахуыр кæныны нысæнттæ, стæй, ирон æвзаджы фæрстытæ цы ахуыргæндтæ иртæстой, уыдоны тыххæй æрмæг.

Ирон æвзаджы курсы мидис 5–11-æм кълæсты æнгом баст у ахуыры хæстимæ. Уый домæ, цæмæй ахуырдаутæ фæг зонындзинæдтæ райсой æвзаджы æппæт хæйттæй дæр: фонетика, орфоэпи, лексика, фразеологи, морфемика, морфологи, синтаксис, стилистика æмæ ныхасы культурайæ; зоной мадæлон æвзаджы ахадындынад, йæ ахуыр кæныны истори, йæ диалекттæ æмæ ныхасыздæхтытæ; æвзаджы фысгæ æмæ дзургæ формæтæ, баст ныхас цавæр у æмæ, йæ рæзын кæныны куыст цы æмбарынадтыл æнцой кæны, уый æ. а. д.

Уымæй уæлдай, скъоладзаутæм хъуамæ зонындзинæдтæ уа графика, орфографи æмæ пунктуацийы тыххæй, æмæ сæ практикон хуызы пайда кæнынмæ арæхсой.

Программæ æнцой кæны ахæм домæнтыл: ахуыры æрмæг хъуамæ зынаембарæн ма уа, æнцайа æвзаджы теорийыл; ахуыры къæпхæнты ’хсæн уа бастдынад.

Алы къласы программæ дæр арæзт у æртæ хайæ: 1) æвзагон æмæ 2) коммуникативон компетенцитæ; 3) сæйраг домæнтæ ахуыргæнинагты зонындзинæдтæ æмæ арæхстдзинæдтæм.

Алы темæйы фæстæ дæр цы сахæтты нымæц амынд цæуы, уымæн ис фылдæр кæнæ къаддæргæнæн ахуырты уавæртæм æмæ скъоладзауты цæттæдзинадмæ гæсгæ.

Кълæстæм гæсгæ ирон æвзаджы æрмæг дихгонд цæуы, афтæ:

5-æм, 6-æм æмæ 7-æм кълæсты ахуыр кæнынц фонетика, орфоэпи, графика, орфографи, лексика, морфемика æмæ морфологи, синтаксис, пунктуаци, ныхасы культурæ æмæ стилистика.

Синтаксисы курс æххæстæй æмæ стилистика ахуыр кæныны предметтæ сты 8-æм æмæ 9-æм кълæсты.

10-æм къласы ахуырдаутæ лæмбынагдæр ахуыр кæнынц, 4–9-æм кълæсты фонетика, орфографи, лексика, фразеологи, дзырдарæзт, фразеологи, морфологи, синтаксис, ныхасы культурæ æмæ стилистикæйæ цы базыдтой, уый; арфдæр кæнынц сæ зонындзинæдтæ æвзаджы теорийæ хицæн фæрстытæ.

11-æм къласы скъоладзаутæ сæ зæрдыл лæууын кæнынц, 5–10-æм кълæсты синтаксис æмæ пунктуацийæ, ныхасы культурайæ, стилистикæйæ, текстæй цы æрмæг сахуыр кодтой, уый.

Алы къласы программæ дæр райдайы ирон æвзагзонынадимæ баст фæрстытæй. Уыдон скъоладзауты цымыдис кæнынц ирон æвзаг ахуыр кæнынмæ.

Программæйы лæвæрд цæуынц сахæттæ ахуыры азы райдианы æмæ йæ кæрон рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнынæн. Уымæй уæлдай ма ахуыргæнаджы хæс у æрмæг алы темæйы фæстæ дæр фæлхат кæнын.

Ирон æвзаджы курсы хæйттæ скъолайы хъуамæ ахуыр кæной кæрæдзиуыл бастæй. Зæгъæм, 5-æм къласы, ныхасы хæйттæ иртасыны фарсты размæ ахуырдаутæн базонын кæнын хъæуы хъуыдыйады уæнгтæ.

8–9-æм кълæсты синтаксисы æрмæг та æнцой кæны, морфологийæ 5–6-æм кълæсты цы базыдтой, ууыл. Орфографи æмæ морфологийы фæрстытæ хуыздæр бамбарыны тыххæй скъоладзаутæ хъуамæ раздæр базоней дзырдты мырон конд, мырты ивынад, ома фонетикаейы фæрстытæ.

Æнæ рæдыдæй фыссынаен стыр æххуыс у дзырдты арæст зонын. Дзырдарæсты фæрстытыл æнцой кæнын хъæуы, ныхасы хæйттæ ахуыргæнгæйæ дæр. Æргом здахын хъæуы дзырдæн йæ уидаг, фæсæфтуан æмæ кæрон агурынмæ, æмуидаг дзырдтæ хъуыды кæнынмæ.

Пунктуацийы фæрстытæ амоныны тыххæй ахуыргæнæджы хæс у алыхуызон хъуыдыйæдтæ, дзырдтæ æмæ хуымæтæг хъуыдыйæдты бастдзинадтæ æвзарын кæнын.

Алы темæ сахуыр кæныны фæстæ дæр аразын хъæуы контролон куыстытæ; стыр темæтæй раттæн ис дыгай куыстытæ.

Скъолайы сæйрагдæр ахуыргонд цæуы ирон литературон æвзаг, уымæ гæсгæ æппæты æнгомдæр бастдзинадтæ ирон æвзагæн куыд предметæн ис литературæимæ. Арæхдæр æвзагон æрмæг ист цæуы ирон аивадон уацмыстæй; уымæ, скъолайы литературæйы программæйы цы тексттæ амынд ис, уыдонæй дæр. Сæ 'рмæгæй пайдагæнгæйæ, æвзарст цæуынц дзырдты лексикон, грамматикон æмæ стилистикон миниуджытæ, хъуыдыйæдтæ æмæ тексттæ хæйтты бастдзинадтæ. Æвзаг æмæ литературæйы бастдзинад вазыгджын у ныхасы рæзтыл кусгæйæ дæр.

Алы къласы программæйы дæр сахæтты фæндзæм хай лæвæрд у ныхасы рæстæн. Ныхасы рæзтыл кусыны темæтæ æмхуызон уæрст цæуынц грамматикон æрмæгыл, æмæ сын уымæ гæсгæ программæйы хицæнæй сахæттæ амынд нæй.

Программæйы аккаг бынат бацахста ныхасы компетенци рæзын кæныны фарст. Ацы куыст программæйы домæнмæ гæсгæ алыхуызон кълæсты хъуамæ цæуа алыхуызон темæтæй: «Ахуырад Уæрæсейы æмæ фæсарæнты», «Ирыстон, Уæрæсæ æмæ æндæр бæстæты хъуыстгонд адæймæгтæ», «Æрдз æмæ адæймаг», «Удварны хæзнатæ», «Фæлладуадзæн рæстæг», «Истори æмæ культурæйы хабæрттæ», «Ирыстоны индустри», «Ирон бæрæгбонтæ», «Дунейы диссæгтæ» æ. а. д.

Ацы æмæ æндæр темæтæй урокты цы сæрмагонд тексттæ лæвæрд ис, уыдоны бындурыл ахуыргæнæг скъоладзаутæн, иуæй, грамматикон æрмæг амоны, иннæмæй та сæ ахуыр кæны ууыл, цæмæй хорз базоней сæ хъуыдытæ кæрæдзиуыл бæттын, фарстæн æххæст дзуапп дæттын, темæйы мидис æргом кæнын, текст нысаниуæгджын хæйттыл дих кæнын æ. æнд.

Уæлдай тынгдæр хъус дарын хъæуы скъоладзауты изложениæтæ æмæ сочинениæм. Сæ темæтæ сын æвзаргæйæ, архайын хъæуы, цæмæй уыцы куыстытæ æххуыс уой фæллойдон, идейон æмæ этикон хъомылады.

Архайын хъæуы ууыл, цæмæй скъоладзауты фысгæ куыстыты ма уа уæлдай дзырдтæ, сæ фыст дзуапп дæтта литературон æвзаджы нормæтæн, уа ирд.

Хъуамæ скъоладзаутæ базоней раст кæсыны фæтк. Архайын хъæуы ууыл, цæмæй алы текст, алы хицæн хъуыдыйад дæр скъоладзаутæ кæсой аив æмæ раст интонацимæ.

Цæмæй скъоладзаутæ раст æмæ æнæ рæдыдæй фыссын базоней, уый тыххæй пайда кæнын хъæуы хицæн хъуыдыйæдтæ æмæ дзырдтæй дæр, стæй æнæхъæн тексттæй дæр, уымæн æмæ текст у æппæты ахадгæдæр мадзал грамматикон иуæджы функционалон нысаниуæг ныхасы мидæг паргом кæнынаен.

Архайын хъæуы, цæмæй сывæллæттæ, тексттæ фысгæйæ, æрмæг исой сæхи æхсæнадон куысты фæлтæрддзинадæй, сæ бинонты цардæй, сæ райгуыраен хъæу, горæт кæнæ æрдзимæ баст æрмæгæй, скъолайы цардæй, æмбæлттимæ ахастдзинадтæй æ. æнд.

Ахуыры рæстæг пайда кæнын хъæуы алыхуызон цæстуынгæ æрмæгæй: таблицæтæй, карточкæтæй, нывтæй, аудиоæрмæгæй, диафильмтæй, компьютерæй.

Уроктæй уæлдай ма кæнын хъæуы консультацитæ, семинартæ, беседæтæ, грамматикон хъæзтытæ, олимпиадæтæ æмæ æндæр куысты хуызтæ.

Программæйы 77–80 фæрстыл амынд сты, 5–11-æм кълæсты коммуникативон арæхстдзинадтæ рæзын кæнынаен цы ныхасы сферæтæ æмæ тематикæ райсæн ис, уыдон.

5-æм кълас

(къуыри – 2 сах. фыццаг афёдзырдёг, 2-аг-1 сах, æдæппæт – 51 сах.)

## I. Æвзаг æмæ ныхасы тыххæй зонындзинæдтæ

Æвзаг – адæмæн сæ кæрæдзийы æмбарыны сæйраг фæрæз

(1 сах.)

Æвзаг, ныхас. Мадæлон æвзаг. Уырыссаг æвзаг. Мадæлон æвзаг ахуыр кæныны фæрæзтæ.

Ахуыргæнæн чиныджы ахадындынад.

1 – 4-æм кълæсты рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын

(3 сах.)

Дзырды хæйттæ. Дæргъвæтин æмхъæлæсонты растфыссынад дзырды уидаджы, разæфтуан ны-йы фæстæ, фæсæфтуантæ -аг- æмæ -он-ы разæй.

Номдарты тасындзæг. Хауæнты кæрæтты æмæ номдарты бираон нымæцы растфыссынад.

Цæсгомон номивджытæ (æххæст хуызы). Сæ растфыссынад.

Мивдисджыты ивынад цæсгæмттæм æмæ нымæцтæм гæсгæ нырыккон, ивгъуыд æмæ суинаг афонты (æргомон здæхæны). Мивдисджыты кæрæтты растфыссынад æргомон здæхæны ивгъуыд æмæ суинаг афонты.

Текст. Тексты темæ; стильтæ.

Синтаксис. Пунктуаци

(14 сах.)

Синтаксисы сæйраг иуæгтæ: дзырдбаст, хъуыдыйад, текст.

Пунктуаци куыд æвзагзонынады хай.

Дзырдбаст. Сæйраг æмæ дæлбар дзырдтæ дзырдбасты мидæг.

Хъуыдыйад. Хуымæтæг хъуыдыйад. Хъуыдыйады хуызтæ загъды нысанмæ гæсгæ: таурæгъон, фарстон, разæнгардгæнæн. Хъæрон æмæ æнæхъæрон хъуыдыйæдтæ. Æрхæцæн нысæнттæ хъуыдыйады кæроны (зæрдыл лæууын кæнын). Хъуыдыйады грамматикон бындур.

Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ: сæйрат, зæгъинаг. Хъуыдыйады фæрссаг уæнгтæ: æххæстгæнæн, бæрæггæнæн æмæ фадатон дзырдтæ (хицæн хуызтыл сæ нæ дихгæнгæйæ). Хуымæтæг даргъ æмæ хуымæтæг цыбыр хъуыдыйæдтæ.

Хъуыдыйæдтæ æмхуызон уæнгтимæ (æнæ бæттæгтæй æмæ бæттæгтæ *стæй, æви, науæд*-имæ).

Къæдзыг хъуыдыйады æмхуызон уæнгты 'хсæн.

Дзырдбаст æмæ хъуыдыйады синтаксисон æвзæрст.

Сидæн. Æрхæцæн нысæнттæ хъуыдыйады сидæнимæ.

Бавæргæ дзырдтæ (*æвæццагæн, æнхъæлдаен*) æмæ дзырдбæстытæ.

Вазыгджын хъуыдыйад. Вазыгджын хъуыдыйад бæттæгтимæ (дыууæ сæйраг уæнгимæ алы хуымæтæг хъуыдыйады дæр). Къæдзыг вазыгджын хъуыдыйады хуымæтæг хъуыдыйæдты 'хсæн *бæттæгтæ æви, стæй, уæддæр, уымæн æмæ*-йы разæй.

Комкоммæ ныхас. Авторы дзырдтæ комкоммæ ныхасы разæй æмæ йæ астæу; æрхæцæн нысæнттæ комкоммæ ныхасимæ.

Диалог. Тире диалоджы репликаеты разæй.

Текст. Тексты темæ; стильтæ.

Синтаксисон æвзæрст.

Фонетикæ, орфоэпи, графикæ æмæ орфографи

(5 сах.)

Фонетикæйы æмбарынад. Мыр æмæ дамгъæ. Мырты равзæрд.

Хъæлæсон æмæ æмхъæлæсон мырты равзæрды хицæндындзинæдтæ.

Хъæлæсон мыртæ. Тыхджын æмæ лæмæгъ хъæлæсонтæ. Хъæлæсонтæ *е, о, у* æмæ æмхъæлæсон *у*-йы растфыссынад дзырдты райдайæны. Дамгъæтæ *ё, ю, э, я* уырыссаг æвзагæй æрбайсгæ дзырдты æмæ сæ мырон нысаниуджытæ.

Æмхæлæсонтæ. Зылангон æмæ æзылангон æмхæлæсонтæ. Сонорон æмхæлæсонтæ. Дæргъвæтин æмхæлæсонтæ, æмхæлæсонты къордтæ, сæ растфыссынад. Æмхæлæсонтæ *дз, ц, з, с*-йы растдзурынад.

Хæлæсонты фембæлд дзырды кæрон æмæ иннæ дзырды райдайæны. Сæ растфыссынад. *Æуæ*-йы æлвæстад æмæ *йæ* растфыссынад. *Уæ*-йы растфыссынад.

Уæнг. Дзырд иу рæнхъæй иннæмæ хæссыны æгъдæуттæ.

Цавд. Цавды æгъдæуттæ хицæн дзырдты. Цавд адæймæгты нæмтты. Цавд уырыссаг æмæ æндæр æвзæгтæй æрбайсгæ дзырдты. Иумæйаг цавд цалдæр дзырдыл.

Графика куыд æвзагзонынады хай. Алфавит. Къухфыст æмæ мыхуыргонд дамгъæ; стыр æмæ чысыл дамгъæ (зæрдыл лæууын кæнын). Каллиграфи. Орфографийы тыххæй æмбарынад.

Дзырды фонетикон æвзæрст.

Орфографион æвзæрст.

Орфографион дзырдуат.

Лексика

(5 сах.)

Лексикологи куыд æвзагзонынады хай. Дзырд – лексикайы иуæг. Дзырды лексикон нысаниуæг.

Иунысаниуæгон дзырдтæ. Дзырдты бирæнысаниуæгад. Дзырды комкоммæ æмæ ахæсгæ нысаниуæг.

Синонимтæ. Антонимтæ. Омонимтæ.

Дзырды лексикон æвзæрст.

Æмбарынгæнæн дзырдуат.

Морфемикæ. Орфографи

(7 сах.)

Морфемикæ куыд æвзагзонынады хай. Морфемæ куыд дзырды тæккæ къаддæр нысаниуæгджын хай.

Æмуидагон дзырдтæ. Бындур æмæ кæрон. Афтид кæрон. Уидаг, разæфтуан, фæсæфтуан æмæ кæроны хæстæ дзырды мидæг. Дзырдты морфемон æвзæрст. Хæлæсонты æмæ æмхæлæсонты кæрæдзийы ивынад. Хæлæсонты рахауд æмæ æлвæстад, дзырдтæм разæфтуантæ (*æ-, æнæ-, фæ-* æ. а. д.) æфтаугæйæ. Æмхæлæсон мырты æмхуызонад æмæ æзылангон æмхæлæсон мырты рахызт зылангонтæм, дзырдтæм морфемæтæ æфтаугæйæ.

Дзырды морфемон æвзæрст.

Морфологи. Орфографи

(12 сах.)

Сæрмагонд æмæ æххуысгæнæг ныхасы хæйттæ

(1 сах.)

Номдар

(4 сах.)

Номдар куыд ныхасы хай. Номдарты синтаксисон хæстæ хъуыдыйады. Удджын æмæ æнауд предметтæ æвдисæг номдартæ. Æрмæст иуон кæнæ æрмæст бирæон нымæцы чи вæййы, уыцы номдартæ. Номдарты бирæон нымæц аразыны хицæндзинæдтæ (райдайæн кълæсты кæй нæ ахуыр кодтой, уыдон), сæ растфыссынад. Сæрмагонд номдартæ. Стыр дамгъæ географион нæмтты, уынгты, фæзты, историон цауты нæмтты. Стыр дамгъæ æмæ дыккæдзыгтæ чингуыты, газетты, журналты, нывты, кинонывты, спектакльты, литературон æмæ музыкалон уацмысты сæргæндты.

Миногон

(3 сах.)

Миногон куыд ныхасы хай. Миногонты синтаксисон хæстæ хъуыдыйады. Миниуæгæвдисæг æмæ ахæстæвдисæг миногонтæ. Миногонты бæрцбарæнтæ, сæ арæст æмæ сæ растфыссынад.

Нымæцон

(3 сах.)

Нымæцон куыд ныхасы хай. Нымæцонты синтаксисон хæстæ. Бæрцон æмæ рæнхъон нымæцонтæ. Дæсгæйттæй нымад.

Дзырдты морфологион æвзæрст  
(1 сах.)

5-æм къласы рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын  
(3 сах.)

## II. Коммуникативон арæхстдзинæдтæ

Ныхасмæ хъусын æмæ йæ æмбарын

Тексты темæ æмæ йæ сæйраг хъуыды, стиль, текстмæ хъусгæйæ, бæрæг кæнын. Тексты хъæугæ информаци арын. Цалдæр тексты сæ хуыз æмæ сæ мидисмæ гæсгæ барын. Текстæн сæргонд хъуыды кæнын кæнæ æвзарын. Тексты мидисмæ гæсгæ фæрстытæн дзуæппытæ дæттын. Текстæн пылан аразын æмæ йæ дзурын. Тексты архайджытæн характеристикæ дæттын.

Дзурын. Диалогон ныхас

Текстмæ байхъусыны кæнæ йæ бакæсыны фæстæ йæ бындурыл ныхас аразын, диалогты архайын, хи фиппаинагтæ дзургæйæ æмæ æнкъарæнтæ æвдисгæйæ; нывтæм гæсгæ диалогтæ хъуыды кæнын. Диалогты архайгæйæ (ныхасгæнгæйæ), хъæугæ информаци райсыны тыххæй фæрсын, фæрстытæн дзуæппытæ дæттын; разыдзинад, æнæразыдзинад, цымыдисдзинад æвдисын; æппæлын, фауын; курын, фæдзæхсын, бардзырд дæттын, уынаффæ кæнын; истæмæн, искæмæн аргъ кæнын. Хъусынгæнинаг (цауы, хабары тыххæй) фæбæлвырддæр кæныны тыххæй ног зонинагтæ хæссын. Диалоджы алы хуызты архайгæйæ, пайда кæнын уæздан ныхасы фæрæзтæй.

Дзурын. Монологон ныхас

Ног æрмæгмæ хъусын кæнæ йæ кæсын æмæ йын йæ мидис æххæстæй кæнæ цыбырæй дзурын. Тексты мидис пыланмæ гæсгæ йæ æнæ уымæй дзурын. Лæвæрд хъуыдыйæдтæй текст аразын. Нывмæ гæсгæ радзырд хъуыды кæнын, таурæгъон ныхас æмæ æрфыстæй пайдагæнгæйæ. Бинонты, æмбæлтты, литературон уацмысты архайджыты, бынæтты, æрдзы фæзындты æрфыстытæ аразын. Тексты лæвæрд информацимæ хи цæстæнгас æвдисын. Диалогон ныхас монологæй ивын. Ныхас кæнгæйæ, æвзаджы фæрæзтæ æвзарын, дзураг йæ размæ цы нысан, хæстæ æвæры, уымæ гæсгæ. Хъуыдытæ зæгъыны тыххæй ног дзырдтæй, фразеологизмтæй, дзырdbæстытæй, æмбисæндтæй, синонимон, антонимон мадзæлттæй, дзырдты хъæугæ нысаниуджытæй пайда кæнын.

Кæсын

Текст аив æмæ æмбаргæ каст кæнын, раст интонацимæ, амонын дзы ныхасы хуызтæ. Тексты мидисмæ гæсгæ фæрсын, фæрстытæн дзуæппытæ дæттын. Тексты темæ æмæ сæйраг хъуыды иртасын, сæргонд ын хъуыды кæнын. Текст хæйттыл дих кæнын, уыдонмæ гæсгæ хуымæтæг пылан (таурæгъон, фарстон хъуыдыйæдтæй) аразын. Тексты сæйраг дзырдтæ арын æмæ сын сæ мидис æмбарын кæнын. Текст кæсгæйæ, ног дзырдтæ амонын, сæ нысаниуджытæ сын æмбарын кæнын.

Фыссын

Алыхуызон фæлтæрæнтæ æххæст кæнын. Тексты мидис цыбырæй кæнæ æххæстæй фыссын. Бинонты, æмбæлтты, цæрæгойты литературон уацмысты архайджыты æрфыстытæ аразын. Нывмæ гæсгæ кæнæ, скъоладзау йæхæдæг цы федта, уый тыххæй таурæгъон сочинени фыссын. Таурæгъон тексттæ хи хъуыдытимæ (хи цæстæнгас æвдисгæйæ) цыбырæй кæнæ æххæстæй фыссын. Сочиненийæн йæ темæ, йæ сæйраг хъуыдымæ гæсгæ æрмæг æмбырд кæнын. Фыстæг, арфæтæ, къонвертыл адрис фыссын. Бониджы æрвылбоны хабæртты тыххæй фыссын. Рацыд æрмæджы бындурыл скъолайы газетмæ цыбыр уац фыссын, радио-, телеуац аразын.

## III. Сæйраг домæнтæ 5-æм къласы скъоладзауты зонындзинæдтæ æмæ арæхстдзинæдтæм

Скъоладзаутæ хъуамæ зоной:

- 5-æм къласы цы темæтæ сахуыр кодтой, уыдонæн сæ сæйрагдæрты раиртæстытæ;
- цавд æвæрыны æгъдæуттæ дзырдтæ æмæ дзырдты къордтыл;
- æмхъæлæсонтæ *дз, ц, з, с*-йы растдзурынад;

- морфемаэты хуызтæ, сæ хæстæ;
- дзырдты комкоммæ æмæ ахæсгæ нысаниуджытæ;
- æрмæст иуон кæнæ æрмæст бирæон нымæцы чи вæййы, уыцы номдарты тыххæй;
- номдарты бирæон нымæц аразыны хицæндзинæдтæ;
- миногонты хуызтæ æмæ сæ бæрцбарæнтæ;
- хъуыдыйады хуызтæ загъды нысанмæ гæсгæ;
- хъуыдыйады сæйраг æмæ фæрссаг уæнгтæ;
- хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ бæттæгтимæ *стæй*, *æви*, *науæд* æмæ æнæ бæттæгтæй;
- вазыгджын хъуыдыйæдтæ бæттæгтæ *æви*, *стæй*, *уæддæр*, *уымæн æмæ*-имæ;
- тексты хуызтæ; стильты тыххæй;
- ирон æмæ дыгурон диалектты иуæй-иу грамматикон хицæндзинæдтæ;
- фонетикон, дзырдарæзтон, лексикон æмæ морфологион æвзæрстыты фæтк;
- ныхасы хæйтты синтаксисон хæстæ;
- рацыд орфографион æмæ пунктуацион æгъдæуттæ.

Скъоладзаутæ хъуамæ арæхсой:

- хъæлæсон æмæ æмхъæлæсон мыртæ раст дзурынмæ;
- дзырдтæ æмæ дзырдты къордтыл цавд æвæрынмæ;
- дзырдты комкоммæ æмæ ахæсгæ нысаниуджытæ кæрæдзийæ иртасынмæ æмæ сæ ныхасы пайда кæнынмæ;
- 2–4 адæймаджы кæм уа, ахæм диалоджы архайынмæ;
- диалогон ныхасæй монологон ныхас аразынмæ;
- 8–10 хъуыдыйадæй текст аразынмæ æмæ йæ дзурынмæ;
- лæвæрд тексты мидис пъланы æххуысæй кæнæ æнæ уымæй дзурынмæ;
- нывы мидисы тыххæй дзурын æмæ фыссынмæ, таурæгъон ныхас æмæ æрфыстæй пайдагæнгæйæ;
- тексты мидисимæ баст фæрстытæн дзуапп дæттынмæ;
- текстæн хуымæтæг пълан аразынмæ æмæ йæ дзурынмæ;
- наукон, аивадон стильтæ бæрæг кæнынмæ;
- 3 минуты бæрц цы текстмæ байхъусой, уый мидис æмбарынмæ;
- къорд ног дзырды цы тексты уа, уый сæйраг мидис æмбарынмæ;
- прозаикон æмæ поэтикон тексттæ æмбаргæ каст кæнынмæ;
- сидæнимæ хъуыдыйæдтæ аразынмæ;
- комкоммæ ныхасимæ хъуыдыйæдтæ аразынмæ;
- рацыд æрфограммæтæ æмбарын кæнынмæ æмæ рæдыдтытæ раст кæнынмæ;
- минутмæ 90–100 дзырды кæсынмæ;
- хъусынгæнинаг, арфæйы ныхæстæ æмæ фыстæг фыссынмæ;
- нывмæ кæнæ фæрстытæм гæсгæ радзырд фыссынмæ;
- фонетикон, дзырдарæзтон, лексикон æмæ морфологион æвзæрст кæнынмæ;
- дзырдбаст æмæ хъуыдыйадæн синтаксисон æвзæрст кæнынмæ;
- лингвистикон дзырдуæттæй пайда кæнынмæ.



6-æм кълас

(къуыри – 2 сах. фыццаг афёдзырдёг, 2-аг-1 сах., æдæппæт – 51 сах.)

I. Æвзаджы компетенци (I. Æвзаджы системæ)

5-æм къласы рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын

(5 сах.)

Фонетикæ. Мырты дих. Алфавит. Уæнг. Цавд. Дзырды фонетикон æвзæрст.

Лексикæ. Дзырды лексикон нысаниуæг. Иунысаниуæгон æмæ бирæнысаниуæгон дзырдтæ.

Синонимтæ. Антонимтæ. Омонимтæ.

Дзырдарæзт. Морфемикæйы æмбарынад. Дзырдарæзтæ морфемæтæ. Æмуидагон дзырдтæ.

Вазыгджын дзырдтæ. Дзырды морфемон æвзæрст.

Морфологи. Номдар. Миногон. Нымæцон.

Номдары грамматикон æууæлтæ. Номдарты бирæон нымæц аразыны хицæндзинадтæ.

Миногон куыд ныхасы хай. Миногоны бæрцбарæнтæ.

Нымæцон куыд ныхасы хай. Бæрцон æмæ рæнхъон нымæцонтæ.

Синтаксис. Синтаксисы сæйраг иуæгтæ: дзырdbаст æмæ хъуыдыйад. Хуымæтæг хъуыдыйад.

Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ. Хъуыдыйады синтаксисон æвзæрст.

Текст. Текст хæйттыл дих кæнын. Ныхасы стильтæ.

Лексикæ æмæ фразеологи

(5 сах.)

Æппæтадæмон дзырдтæ. Бындурон ирон дзырдтæ. Æндæр æвзæгтæй æрбайсгæ дзырдтæ.

Диалектизмтæ. Профессионализмтæ. Архаизмтæ. Истори́змтæ. Неологизмтæ.

Фразеологи куыд æвзагзонынады хай. Фразеологион дзырdbæстытæ. Фразеологион дзырдуат.

Лексикон æвзæрст.

Дзырдарæзт

(5 сах.)

Дзырдарæзты сæйраг мадзæлттæ ирон æвзаджы. Вазыгджын дзырдтæ; сæ растфыссынад.

Дзырдарæзтон æвзæрст.

Лексикæ æмæ фразеологи. Дзырдарæзт. Фæлхатынад (1 сах.)

Морфологи

(30сах.)

Номдар

(5 сах.)

Номдары тыххæй рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын. Номдарты дзырдарæзт фæсæфтуантæ - *дзинад-, -дон-, -ад-, -ыстон-, -он-* æмæ разæфтуантæ *æм-, дæл-, уæл-, мид-, раз-, фæс-ы* руаджы.

Номдарты дзырдарæзт бындурмæ уыцы иу рæстæг разæфтуан æмæ фæсæфтуан æфтауыны руаджы.

Номдарты дзырдарæзт дзырдтæ (бындуртæ) кæрæдзимæ æфтауыны руаджы. Цыбыргонд вазыгджын дзырдтæ. Æндæр ныхасы хæйттæ номдары ролы (субстантиваци). Номдарты растфыссынад.

Номдары морфологион æвзæрст.

Миногон

(4 сах.)

Миногоны тыххæй рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын. Миногонты дзырдарæзт фæсæфтуантæ - *æг-, -он-, -джын-, -ын-, -ыккон-, -гомау-* æмæ разæфтуантæ *æм-, æнæ-, æ-, æд-ы* руаджы. Миногонты

дзырдарæзт дзырдтæ (бындуртæ) кæрæдзимæ æфтауыны руаджы. Миногонты дзырдарæзт бындурмæ уыцы иу рæстæг разæфтуан æмæ фæсæфтуан бафтауыны руаджы. Номдарты рахызт миногонтæм.

Миногонты растфыссынад.

Миногоны морфологион æвзæрст.

Номдар, миногон æмæ нымæцон фæлхатынад (1 сах.)

Нымæцон

(5 сах.)

Нымæцонны тыххæй рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын. Дæсгæйттæй æмæ ссæдзгæйттæй нымад. Нымæцонты арæзт (хуымæтæг, вазыгджын, амад). Дихон æмæ мурон нымæцонтæ. Нымæцонты тасындзæг. Нымæцонты растфыссынад. Нымæцонны морфологион æвзæрст.

Номивæг  
(6 сах.)

Номивæджы тыххæй рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын. Номивджыты нысаниуæг æмæ сæ сæйраг грамматикон æууæлтæ. Номивджыты дих сæ амындмæ гæсгæ. Номивджыты тасындзæг. Цæсгомон номивджыты æххæст æмæ цыбыр хуызтæ. Номивджыты растфыссынад. Номивæджы морфологион æвзæрст.

Мивдисæг  
(9 сах.)

Мивдисæджы тыххæй рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын. Хуымæтæг æмæ вазыгджын мивдисджытæ. Мивдисæджы æбæлвырд формæ. Мивдисæджы разæфтуантæ. Мивдисæджы хуызтæ (æххæст/æнæххæст). Мивдисæджы здæхæнтæ. Мивдисæджы ифтындзæг фæдзæхстон здæхæны. Мивдисджыты растфыссынад. Мивдисæджы морфологион æвзæрст.

6-ём къласы рацыд ёрмёг зёрдыл ёрлёууын кёнын (5 сах.)

II. Коммуникативон арæхстдзинадтæ:

Ныхасмæ хъусын æмæ йæ æмбарын

Текстмæ байхъусыны фæстæ фæрстытæн дзуæппытæ дæттын; тексты темæ æмæ сæйраг хъуыды бæрæг кæнын. Текстæн хуымæтæг æмæ вазыгджын пълан аразын. Лæвæрд сæргондмæ кæнæ тексты мидисмæ гæсгæ темæ бæрæг кæнын.

Дзурын. Диалогон ныхас

Диалог йæ райдайæнмæ гæсгæ кæронмæ хæццæ кæнын. Нывмæ гæсгæ, бæлвырд темæ кæнæ ситуацимæ гæсгæ диалог аразын. Диалоджы архайгæйæ, фæрсын, фарстæн дзуапп дæттын. Пайда кæнын салам дæттыны, фæндараст кæныны, арфæ кæныны, бузныг зæгъыны ныхæстæй; разыдзинад кæнæ æнæразыдзинад æвдисын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæ дæттын, афтæмæй диалог аразын.

Дзурын. Монологон ныхас

Дзургæйæ (фысгæйæ) хъуыдытæ логикон æгъдауæй кæрæдзиуыл бæттын. Пъланмæ гæсгæ (кæнæ æнæ пъланæй) текст хи ныхæстæй дзурын. Текст йæ райдайæнмæ гæсгæ кæронмæ хæццæ кæнын. Бæлвырд темæтæм гæсгæ цыбыр хъусынгæнинагтæ цæттæ кæнын.

Тексты мидисмæ хи ахаст æвдисын; сæйраг архайæг (архайджытæн) характеристика дæттын. Нывмæ гæсгæ радзырд аразын. Хи цардæй ист цаутæ дзурын. Уроктæм эпиграфты хуызы цы æмбисæндтæ, цитатæтæ æмæ цыппаррæнхонтæ лæвæрд ис, уыдоны хъуыды æмбарын кæнын. Æрдзы фæзындты æрфыстытæ аразын. Диалогон ныхас монолоджы хуызы дзурын.

Кæсын

Текст аив æмæ раст хъæлæсы уагæй кæсын. Текст (диалог) цæсгæмттæм гæсгæ кæсын. Лæвæрд дæнцæгтæ кæсгæйæ, бæрæг кæнын, куыд æмæ цæмæн ивы хъæлæсы уаг. Дзуæппытæ текстæй ист дæнцæгтæй фидар кæнын. Текст хæйттыл дих кæнын. Текстæн сæргонд æвзарын кæнæ йæ æрхъуыды кæнын. Тексты ног информаци агурын. Тексты мидисмæ гæсгæ æмбисæндтæ æвзарын.

Фыссын

Аив æмæ æнæ рæдыдæй алыхуызон фæлтæраентæ æххæст кæнын. Дзырдбæстытæ æмæ хъуыдыйæдты алы хуызтæ аразын. Сочиненийæн æрмæг æмбырд кæнын. Диктант æмæ изложени фыссын. Лæвæрд темæ кæнæ нывмæ гæсгæ сочинени фыссын, хи цæстæнгас æвдисгæйæ. Доклад, реферат фыссын.

### III. Сæйраг домæнтæ 6-æм къласы скъоладзауты зонындзинæдтæ æмæ арæхстдзинæдтæм

Скъоладзаутæ хъуамæ зоной:

– 6-æм къласы ирон æвзаджы грамматикæйæ цы темæтæ сахуыр кодтой, уыдонæн сæ сæйрагдæрты раиртæстытæ;

– ирон æвзаджы лексикæйы дих: æппæтадомон дзырдтæ, бындурон ирон дзырдтæ æмæ æндæр æвзæгтæй æрбайсгæ дзырдтæ æ. æнд;

– дзырдарæзты сæйраг мадзæлттæ;

– номдартæ æмæ миногонты дзырдарæзт;

– вазыгджын дзырдтæ æмæ цыбыргонд вазыгджын дзырдты растфыссынад;

– ирон нымады хуызтæ;

– нымæцонты дих сæ арæзтмæ æмæ сæ нысаниуæгмæ гæсгæ, сæ тасындзæг;

– номивджыты дих сæ нысаниуæгмæ æмæ сæ амындмæ гæсгæ, сæ тасындзæг;

– хуымæтæг æмæ вазыгджын мивдисджыты арæзт;

– мивдисæджы æбæлвырд формæ;

– мивдисæджы разæфтуантæ;

– мивдисджыты здæхæнтæ (иумæйаг æмбарынад); фæдзæхстон здæхæн;

– ирон æмæ дыгурон диалектты иуæй-иу грамматикон хицæндзинæдтæ;

– рацыд ныхасы хæйтты растфыссынад;

– ныхасы хæйтты синтаксисон хæстæ.

Скъоладзаутæ хъуамæ арæхсой:

– дзырдтæ æмæ фразеологизмты алы хуызтæй пайда кæнынмæ;

– дзырдты орфограммæтæ агурын æмæ æмбарын кæнынмæ;

– цы орфограммæтæ сахуыр кодтой, уыдон зæрдыл даргæйæ, æнæ рæдыдæй дзырддуатон æмæ контролон диктанттæ, сочиненитæ æмæ изложенитæ фыссынмæ;

– текстæй (ныхасæй) хатдзæгтæ кæнынмæ;

– вазыгджын æмæ цыбыргонд вазыгджын дзырдтæ аразынмæ;

– дзырдтæ фонетикон, морфемон æмæ дзырдарæзтон æвзæрст кæнынмæ;

– рацыд ныхасы хæйттæ морфологион æвзæрст кæнынмæ;

– ирон нымады хуызтæй пайда кæнынмæ;

– нымæцонтæ æмæ номивджытæ тасындзæг кæнынмæ;

– мивдисджытæ фæдзæхстон здæхæны ифтындзæг кæнынмæ;

– мивдисæджы нырыккон афоны формæйæ ивгъуыд æмæ суинаг афонты бæсты пайда кæнынмæ;

– рацыд ныхасы хæйтты синтаксисон хæстæ бæрæг кæнынмæ;

– дзырdbæстытæ, хъуыдыйæдтæ, тексттæ аразынмæ;

– диалоджы архайынмæ;

– текст йæ райдайæнмæ гæсгæ кæронмæ хæццæ кæнынмæ;

– текстæн йæ темæ æмæ йæ сæйраг хъуыды бæрæг кæнынмæ;

– тексты аивадон-нывгæнæн мадзæлттæ агурынмæ æмæ сæ пайда кæнынмæ;

– текст абзацтыл дих кæнынмæ;

– текстæн пылан аразынмæ;

– текст хи ныхæстæй дзурынмæ;

– докладтæ, рефераттæ æмæ цыбыр хъусынгæнинагтæ цæттæ кæнынмæ;

– цыбыр тексттæ ирон æвзагæй уырыссагмæ тæлмац кæнынмæ;

– алыхуызон грамматикон хъæзтыты архайынмæ;

– æрхæцæн нысæнттæ раст æвæрынмæ æмæ сæ æмбарын кæнынмæ;

– дзырддæттæй пайда кæнынмæ.

7-æм кълас

(къуыри – 2 сах.фыццаг афёдзырдёг, 2-аг-1сах., æдæппæт – 51 сах.)

I. Æвзаг æмæ ныхасы тыххæй зонындзинæдтæ

Зындгонд адæймæгты хъуыдытæ ирон æвзаджы тыххæй

(1 сах.)

5–6-æм кълæсты рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын

(5 сах.)

Ныхасы стильтæ æмæ хуызтæ. Цавд дзырдтæ æмæ дзырдты къордтыл. Ирон æвзаджы лексикæйы сæйраг фæлтæртæ.

Ныхасы хæйттæ. Номдар. Миногон. Нымæцон. Номивæг. Мивдисæг.

Публицистикон стиль, йæ жанртæ, йæ ’взагон хицæндзинæдтæ.

Морфологи. Сæрмагонд ныхасы хæйттæ (24сах.)

Мивдисæг

(10 сах.)

Мивдисæджы тыххæй рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын. Цæугæ æмæ æдзæугæ мивдисджытæ.

Мивдисджыты бындуртæ. Хъæлæсонтæ æмæ æмхъæлæсонты ивынад ивгъуыд афоны бындурты (æ – а, у – ы, д – с, т – с, нд – с, нт – с, ндз – гъ, дз – гъ) æмæ сæ растфыссынад.

Мивдисæджы здæхæнтæ (æргомон, бæллиццаг, фæдзæхстон, бадзырдон). Сæ нысаниуджытæ.

Мивдисæджы ифтындзæг бадзырдон здæхæны (суинаг афоны) æмæ бæллиццаг здæхæны (нырыккон, ивгъуыд æмæ суинаг афонты). Мивдисджыты дзырдарæзт. Мивдисæджы вазыгджын формæтæ.

Мивдисæджы æнæцæсгомон формæтæ æмæ æнæцæсгомон мивдисджытæ.

Мивдисæджы синтаксисон хæстæ. Мивдисджыты растфыссынад.

Миногми

(4 сах.)

Миногми куыд мивдисæджы сæрмагонд æнæивгæ формæ; йæ иумæйаг нысаниуæг, йæ арæзт (-æг-, -гæ-, -д-, -т-, -ст-, -ад-, -ыд-, -инаг-), йæ морфологион æууæлтæ æмæ синтаксисон хæстæ. Миногмиты афонтæ. Миногмиты рахызт номдартæ æмæ миногонтæм. Вазыгджын миногмиты растфыссынад.

Фæрссагми

(3 сах.)

Фæрссагми куыд мивдисæджы сæрмагонд æнæивгæ формæ; йæ иумæйаг нысаниуæг, йæ морфологион æууæлтæ, йæ арæзт (-гæ-, -гæйæ-; кæсгæ-кæсын) æмæ синтаксисон хæстæ. Æххæст æмæ æнæххæст хуызы фæрссагмитæ æмæ сæ арæзт. Фæрссагмион здæхт. Къæдзыг æвæрыны æгъдæуттæ хицæн фæрссагмитæ æмæ фæрссагмион здæхтытимæ. Фæрссагмиты растфыссынад.

Фæрсдзырд

(6 сах.)

Фæрсдзырд куыд сæрмагонд ныхасы хай: йæ нысаниуæг, грамматикон æууæлтæ, йæ арæзт æмæ синтаксисон хæстæ. Фæрсдзырдты дих сæ амындмæ гæсгæ. Фæрсдзырдты бæрцбарæнтæ.

Фæрсдзырдты растфыссынад.

Фёлхатынад (1сах)

Æххуысгæнæг ныхасы хæйттæ (16 сах)

Фæсæвæрд (3 сах.)

Æххуысгæнæг ныхасы хæйттæ зæрдыл æрлæууын кæнын. Фæсæвæрд куыд æххуысгæнæг ныхасы хай. Фæсæвæрдты нысаниуæг. Фæсæвæрдты бастдзинад, сæ разæй цы дзырдтæ вæййы, уыдонимæ. Фæсæвæрдты равзæрд. Фæсæвæрдты растфыссынад.

Разæвæрд (2 сах.)

Разæвæрд куыд æххуысгæнæг ныхасы хай. Разæвæрдты нысаниуæг. Разæвæрдты бастдзинад, сæ фæстæ цы дзырдтæ вæййы, уыдонимæ. Разæвæрдты растфыссынад.

Бæттæг (4 сах.)

Бæттæг куыд æххуысгæнæг ныхасы хай. Бæттæгты нысаниуæг. Хуымæтæг æмæ вазыгджын бæттæгтæ. Вазыгджын бæттæгты растфыссынад. Бабæтгæ бастдзинады бæттæгтæ хуымæтæг æмæ бабæтгæвазыгджын хъуыдыйæдты. Домгæ бастдзинады бæттæгтæ домгæвазыгджын хъуыдыйады.

Хайыг (5 сах.)

Хайыг куыд æххуысгæнæг ныхасы хай. Хайыгты нысаниуæг. Сæ грамматикон миниуджытæ æмæ сæ арæзт. Хайыгты дих сæ амындмæ гæсгæ. Хайыгты растфыссынад.

Æвастхъæр (2 сах.)

Æвастхъæр куыд æххуысгæнæг ныхасы хай. Æвастхъæрты нысаниуæг. Æвастхъæрты арæзт. Æвастхъæрты растфыссынад. Къæдзыг æмæ хъæры нысан æвастхъæртимæ.

7-æм къласы рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын  
(5 сах.)

## II. Коммуникативон арæхстдзинадтæ

Ныхасмæ хъусын æмæ йæ æмбарын

Текстæн сæргонд æвзарын. Рагагъоммæ сæргондмæ, лæвæрд дзырдтæм кæнæ нывтæм гæсгæ тексты мидис бæрæг кæнын. Наукон-ахуырадон æмæ аивадон текстмæ хъусын, йæ мидис ын æмбарын. Текстæй сæйраг æмæ уæлæмхасæн хъусынгæнинагтæ æвзарын. Текст мидисджын хайттыл дих кæнын æмæ сын сæргæндтæ æвзарын. Тексты сæйраг хъуыды иртасын. Тексты мидисимæ баст фæрстытæн дзуæппытæ дæттын. Тексты стиль æмæ ныхасы хуыз бæрæг кæнын. Тексты арæзт (композици) бæрæг кæнын.

Дзурын. Диалогон ныхас

Диалогты, полилогты архайын: ныхасы темæ рæзын кæнын, иу кæнæ иннæ хъуыды дарддæр хæццæ кæнын, дзуапп æххæст кæнын, кæрæдзийы хъуыдытæн аргъ дæттын, алыхуызон æнкъарæнтæ æвдисын, хъæугæ информаци фехъуыны тыххæй фæрстытæ раст дæттын. Этикетон ныхастæй пайда кæнын. Беседæйы (дискуссийы) архайын.

Дзурын. Монологон ныхас

Монологи алы хуызтæ аразын: æрдзы, цыртдæвæны, æддаг бакасты æрфыст, характеристика-æрфыст, хъайтары цардæрфыст, монолог-радзырд æ. æнд. Монолог аразгæйæ, информаци логикон æгъдауæй раст æвдисын, хи цæстæнгас æргом кæнын. Информаци фæбæлвырддæр кæнын, исты ног факттæ æфтаугæйæ. Цыбыр хъусынгæнинагтæ аразын рацыд æрмæгмæ гæсгæ. Тексты мидис цыбырæй дзурын, текст кæнæ пъланыл (лæвæрд кæнæ хиæрхъуыдыгонд) æнцойгæнгæйæ, кæнæ æнæ уымæй. Æхсæнадон-политикон фарсты фæдыл дзурын. Тексты мидисмæ, архайджытæм хи цæстæнгас æвдисын.

Кæсын

Кæсгæйæ, тексты сæйраг хъуыды бæрæг кæнын æмæ йæ текстæй ист дæнцæгтæй фидар кæнын. Текст мидисджын хайттыл дих кæнын æмæ сын сæргæндтæ æвзарын. Фæрстытæн тексты дзуæппытæ арын. Хъæлæсы уагæй раст амонын хъуыдыйæдты хуызтæ зæгъды нысанмæ æмæ сæ эмоционалон æууæлтæм гæсгæ. Лæвæрд хъуыдыйæдты мидис тексты æрмæгмæ гæсгæ æргом кæнын. Тексты зонгæ æмæ æнæзонгæ информаци хицæн кæнын.

Фыссын

Хъуыдыйæдты алы хуызтæ аразын æмæ æмбарын кæнын. Тексты пълан фæрстытæй кæнæ таурæгъон хъуыдыйæдтæй аразын. Доклад, газетмæ цыбыр уацхъуыд бæлвырд темæйыл фыссын. Сочинени фысгæйæ, пайда кæнын ныхасы алы хуызтæй: æрфыст, тæрхæттæ æмæ таурæгъæй. Аивадон уацмысы архайæгæн характеристика дæттын. Æрдзы, нывы, цыртдæвæны æрфыст кæнын. Текстæн конспект аразын. Æмбалмæ фыссын. Арфæйы фыстæг фыссын.

## III. Сæйраг домæнтæ 7-æм къласы скъоладзауты зонындзинадтæ æмæ арæхстдзинадтæм

Скъоладзаутæ хъуамæ зоной:

- 7-æм къласы æвзагæй цы темæтæ сахуыр кодтой, уыдонæн сæ сæйрагдæрты раиртæстытæ;
- мивдисæджы здæхæнтæ æмæ афонтæ;
- миногми æмæ фæрссагми, сæ арæзт;

- фæрссагмион здæхт;
- фæрсдзырды нысаниуæг æмæ грамматикон æууæлтæ;
- æххуысгæнæг ныхасы хæйтты лексикон-грамматикон бæрæггæнæнтæ;
- разæвæрдтæ æмæ се 'мхуызон разæфтуантæ;
- бабæттæ æмæ домгæ бастдзинады бæттæгтæ, сæ хæстæ;
- синонимон бæттæгтæ;
- æмхуызон дзырдтæй загъд ныхасы хæйттæ кæрæдзийæ иртасын;
- алыхуызон ныхасы хæйттимæ баст цавды æгъдæуттæ;
- ирон æмæ дыгурон диалектты иуæй-иу лексикон-грамматикон хицæндзинадтæ.

Скъоладзаутæ хъуамæ арæхсой:

– дзырдты орфограммæты хуызтæ амонин æмæ раст кæнынмæ; аргъгæнæн-æнкъарæнджын, фæлгонцджын дзырдтæй текстты стиль æмæ жанрмæ гæсгæ пайда кæнынмæ; иу сæйраг уæнг (зæгъинаг) кæм вæййы, ахæм хуымæтæг хъуыдыйæдты мивдисæджы æнæцæсгомон формæтæ æмæ æнæцæсгомон мивдисджытæй пайда кæнынмæ; миногми номдар æмæ миногонæй иртасынмæ; фæрссагми æмæ фæрссагмион здæхтытимæ хъуыдыйæдтæ аразынмæ; хъуыдыйад фæрссагмион здæхтимæ синонимон домгæвазыгджын хъуыдыйадæй ивынмæ; фæсæвæрдтæ, хайыгтæ æмæ бæттæгтæ се 'мхуызон (омонимон) ныхасы хæйттæй хицæн кæнынмæ; хъуыдыйæдтæ хайыгтимæ раст кæсынмæ; синонимон бæттæгтæ кæрæдзийæ ивынмæ; диалогтæ, полилогты архайынмæ; этикетон ныхасæй пайда кæнынмæ; монолоджы алы хуызтæ аразынмæ; текст аразынмæ, йæ иу хай кæнæ текст æнæхъæнæй хи ныхæстæй дзурынмæ;– диктант, изложени, сочинени фыссынмæ, адæймаджы бакасты, æрдзы æрфыст кæнынмæ; фыстæг, текстты конспект, газетмæ уацхъуыд, арфæйы гæххæтт, автобиографи, хъайтары характеристика фыссынмæ; ныхасы хæйтты синтаксисон хæстæ бæрæг кæнынмæ; фонетикон, дзырдарæзтон, лексикон, морфологион, синтаксисон æвзæрст кæнынмæ.

8-æм кълас

(къуыри – 2 сах.фыццаг афёдзырдёг, 2-аг-1сах., æдæппæт – 51 сах.)

I. Æвзаг æмæ ныхасы тыххæй зонындзинæдтæ

5–7-æм кълæсты рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын

(3 сах.)

Фонетикæ. Орфографи. Лексикæ. Дзырдарæзт. Морфологи. Синтаксис. Стылтæ.

Синтаксис. Пунктуаци

Дзырdbаст

(3 сах.)

Дзырdbасты тыххæй рацыд æрмæг фæлхат кæнын. Дзырdbæстыты нысаниуæг. Домгæ бастдзинады хуызтæ дзырdbасты (æмарæзт, æфтыдад). Дзырdbасты хуызтæ сæйраг дзырды морфологион арæзтмæ гæсгæ (мивдисæгон, номон, фæрсдзырдон).

Хуымæтæг хъуыдыйад

(3 сах.)

Хъуыдыйады тыххæй зонинагтæ зæрдыл æрлæууын кæнын. Хъуыдыйады грамматикон бындур.

Дзырдты рæнхъæвæрд хъуыдыйады. Хуымæтæг хъуыдыйады интонаци. Логикон цавд.

Хуымæтæг дывæрсыг хъуыдыйæдтæ

Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ

(7 сах.)

Сæйраты тыххæй æмбарынад зæрдыл æрлæууын кæнын. Сæйраты морфологион арæзт. Дзырdbастæй арæзт сæйрат.

Зæгъинаджы тыххæй æмбарынад зæрдыл æрлæууын кæнын. Хуымæтæг мивдисæгон зæгъинаг. Амад мивдисæгон зæгъинаг. Амад номон зæгъинаг. Тире сæйрат æмæ зæгъинаджы 'хсæн.

Хъуыдыйады фæрссаг уæнгтæ

(8 сах.)

Фæрссаг уæнгты тыххæй зонинагтæ зæрдыл æрлæууын кæнын.

Æххæстгæнæн. Йæ нысаниуæг. Комкоммæ æмæ фæрссаг æххæстгæнæнтæ. Æххæстгæнæнты морфологион арæзт. Æххæстгæнæнты бастдзинад, цы дзырдтæ фæбæрæг кæнынц, уыдонимæ.

Бæрæггæнæн. Йæ нысаниуæг. Бæрæггæнæнты морфологион арæзт. Бæрæггæнæнты бастдзинад, цы дзырдтæ фæбæрæг кæнынц, уыдонимæ.

Æмхасæн куыд бæрæггæнæны хицæн хуыз. Æрхæцæн нысæнттæ æмхасæнимæ.

Фадатон дзырдтæ. Афоны, бынаты, архайды хуызы, æфсоны æмæ нысаны фадæттæ; сæ нысаниуæг.

Фадатон дзырдты морфологион арæзт. Фадатон дзырдты бастдзинад, цы дзырдтæ фембарын кæнынц, уыдонимæ.

Иувæрсыг хъуыдыйæдтæ

(9 сах.)

Иувæрсыг хъуыдыйæдты дыууæ къорды: бæлвырдцæсгомон, æбæлвырд- цæсгомон, иумæйагцæсгомон, æнæцæсгомон хъуыдыйæдтæ; номхуындон хъуыдыйæдтæ.

Иувæрсыг æмæ дывæрсыг хъуыдыйæдты синоними.

Æнæххæст хъуыдыйæдтæ

(2 сах.)

Æнæххæст хъуыдыйæдты арæзт. Æнæххæст хъуыдыйæдтæ диалог æмæ вазыгджын хъуыдыйæдты.

Тире æнæххæст хъуыдыйады.

Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ

(7 сах.)

Хъуыдыйады æмхуызон уæнгты тыххæй зонинагтæ зæрдыл æрлæууын кæнын. Бæттæгтæ æмæ интонацийæ, стæй ранымады хъæлæсы уагæй баст хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ.

Æмхуызон æмæ алыхуызон бæрæггæнæнтæ. Æрхæцæн нысæнтгæ хъуыдыйады æмхуызон уæнгтимæ. Æмхуызон уæнгтæ иугæнæг дзырдтæ. Дыстæлф æмæ тире хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ иугæнæг дзырдтимæ.

Сидæнтæ, бавæргæ дзырдтæ æмæ æвастхæртæ  
(8 сах.)

Сидæны тыххæй æмбарынад зæрдыл æрлæууын кæнын. Сидæны бынат хъуыдыйады. Æрхæцæн нысæнтгæ сидæнтимæ. Бавæргæ дзырдтæ æмæ хъуыдыйæдтæ. Бахæсгæ арæзтытæ. Æвастхæртæ. Æрхæцæн нысæнтгæ сидæнтимæ, бавæргæ дзырдтæ æмæ хъуыдыйæдтимæ, бахæсгæ арæзтытимæ. Иугай æмæ æмкбай æрхæцæн нысæнтгæ.

Хъуыдыйады иртæстгонд уæнгтæ (7 сах.)

Хъуыдыйады иртæстгонд уæнгты тыххæй æмбарынад. Иртæстгонд бæрæггæнæнтæ æмæ æмхасæнтæ. Иртæстгонд фадатон дзырдтæ.

Æрхæцæн нысæнтгæ хъуыдыйады иртæстгонд бæрæггæнæнтæ, æмхасæнтæ æмæ фадатон дзырдтимæ.

Комкоммæ æмæ фæрссаг ныхас  
(7 сах.)

Комкоммæ ныхасы æмæ диалоджы тыххæй рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын. Искæй ныхас зæгъыны фæрæзтæ. Фæрссаг ныхасы тыххæй æмбарынад. Æрхæцæн нысæнтгæ хъуыдыйады комкоммæ æмæ фæрссаг ныхасимæ. Цитатæ. Диалог. Æрхæцæн нысæнтгæ цитатæ æмæ диалогимæ.

8-æм къласы рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын æмæ ныффидаг кæнын  
(4 сах.)

## II. Коммуникативон арæхстдзинадтæ

Ныхасмæ хъусын æмæ йæ æмбарын

Текстæн сæргонд дæттын. Тексты стиль бæрæг кæнын. Тексты мидис фæрстытæм гæсгæ æвзарын. Хи ныхæстæй йæ дзурын. Тексты ныхасы хуыз иртасын. Текстæн лингвистикон анализ кæнын. Аргъ кæнын скъоладзауты дзуæппытæн; дзуапп дæттын тексты мидисимæ баст фæрстытæн.

Дзурын. Диалогон ныхас.

Диалоджы архайын, дзурагмæ хъусын, йæ ныхас ын æмбарын, дзуапп ын дæттын. Ныхасæмбалæн афоныл æмæ хъæугæ дзуапп дæттын. Ныхасы архайын æмæ йæ кæронмæ хæццæ кæнын.

Дзурын. Монологон ныхас

Исты темæмæ гæсгæ хъуыдытæ, фæндтæ раст æмбарын кæнын. Аив æмæ хъуыдыджын ныхас кæнын. Текст хи ныхæстæй дзурын. Публицистикон раныхас райгуырæн зæххы историйы тыххæй кæнын. Ныхасы алы хуызтæй пайда кæнын адæймаджы æддаг бакасты, æрдзы æрфысты. Цыбыр хъусынгæнинаг аразын лингвистикон æрмæджы темæйыл.

Кæсын

Текст аив кæсын. Тексты сæйраг æмæ фæрссаг хъусынгæнинаг иртасын. Тексты хъæугæ информаци арын. Тексты стиль æмæ ныхасы хуыз бæрæг кæнын. Текст мидисон хайттыл дих кæнын æмæ сын сæргæндтæ æвзарын. Фæрстытæн тексты дзуæппытæ арын. Текстыл æнцайгæйæ, хъуыдыйæдтæ кæронмæ хæццæ кæнын.

Фыссын

Фæрстытæн, фысгæйæ, дзуæппытæ дæттын. Хуымæтæг хъуыдыйæдтæй вазыгджын хъуыдыйæдтæ аразын. Иувæрсыг хъуыдыйæдтæн дывæрсыг синонимон хъуыдыйæдтæ фыссын. Лæвæрд темæмæ



гæсгæ сочиненитæ фыссын. Цæттæ кæнын публицистикон уацмыстæ: уацхъуыд, репортаж, цыртдзæвæны æрфыст æ. æнд. æмæ пайда кæнын æвзаджы алы фæрæзтæй (ирд дзырдтæй, темæ амонаг номдартæй, риторикон фæрстытæй, æмхуызон уæнгты рæнхъытæй æ. æнд.).

### III. Сæйраг домæнтæ 8-æм къласы скъоладзауты зонындзинæдтæ æмæ арæхстдзинæдтæм

Скъоладзаутæ хъуамæ зоной:

- 8-æм къласы æвзагæй цы темæтæ сахуыр кодтой, уыдонæн сæ сæйрагдæрты раиртæстытæ;
- дзырдбасты нысаниуæг;
- домгæ бастдзинады хуызтæ дзырдбасты;
- дзырдбасты хуызтæ сæйраг дзырды морфологион арæзтмæ гæсгæ;
- дзырдты рæнхъæвæрд хъуыдыйады;
- хуымæтæг хъуыдыйады интонацион арæзт;
- сæйраг æмæ фæрссаг уæнгты морфологион арæзт;
- зæгъинаджы хуызтæ;
- фæрссаг уæнгты нысаниуджытæ;
- иувæрсыг хъуыдыйæдты хуызтæ æмæ сæ грамматикон æууæлтæ;
- æнаæххæст хъуыдыйæдты арæзт;
- хъуыдыйады æмхуызон уæнгты бастдзинады фæрæзтæ æмæ иугæнæг дзырдæ æмхуызон уæнгтимæ;
- иртæстгонд уæнгты хуызтæ;
- сидæнтæ, бавæргæ æмæ бахæсгæ арæзтытæ;
- комкоммæ æмæ фæрссаг ныхасы арæзт;
- литературон ныхасы домæнтæ;
- ирон æмæ дыгурон диалектты иуæй-иу грамматикон хицæндзинæдтæ.
- пунктуацийы æгъдæуттæ;
- тексты арæзт æмæ хуызтæ.

Скъоладзаутæ хъуамæ арæхсой:

- дзырдбæстытæ æмæ хъуыдыйæдтæ (иувæрсыг æмæ дывæрсыг) аразынмæ;
- вазыгджынгонд хуымæтæг хъуыдыйæдтæ аразынмæ;
- хуымæтæг иувæрсыг æмæ дывæрсыг хъуыдыйæдтæ, хъуыдыйæдтæ комкоммæ ныхасимæ синтаксисон æвзæрст кæнынмæ;
- ныхасы мидис æмæ стильтæм гæсгæ синтаксисон синонимтæй пайда кæнынмæ;
- литературон нормæтæ æххæст кæнынмæ;
- вазыгджынгонд хуымæтæг хъуыдыйады æрхæцæн нысæнттæ æвæрынмæ;
- сæйрат æмæ зæгъинаджы 'хсæн, стæй æнаæххæст хъуыдыйады тире æвæрынмæ;
- хъуыдыйæдтæ цухгонд бæттæнтимæ раст хъæлæсы уагæй кæсынмæ;
- цы орфограммæтæ ахуыр кодтой, уыдон амоньмæ æмæ рæдыдтытæ раст кæнынмæ;
- текст, тексты хæйттæ, ныхас, ныхасы стильтæ æмæ ныхасы хуызтæ бæрæг кæнынмæ;
- литературон-критикон уацхъуыдæй (кæнæ стыр уацхъуыды хайæ) конспект æмæ тезистæ аразынмæ;
- таурæгъон текст æххæстæй кæнæ йæ цавæрдæр хæйттæ хи ныхæстæй дзурынмæ (фыссынмæ) бынаты кæнæ исты цыртдзæвæны æрфыстимæ;
- сочинени-æрфыст фыссынмæ;
- сочиненитæ публицистикон темæтыл фыссынмæ, хи хъуыдытæ, цæстæнгас дзы æвдисгæйæ;
- фонетикон, дзырдарæзтон, лексикон, морфологион, синтаксисон æвзæрст кæнынмæ;
- дзырдуæттимæ кусынмæ.

9-æм кълас

(къуыри – 2 сах.фыццаг афёдзырдёг, 2-аг-1сах., æдæппæт – 51 сах.)

I. Æвзаг æмæ ныхасы тыххæй зонындзинæдтæ-1сах

5–8-æм кълæсты синтаксисы тыххæй рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын (4 сах.)

Дзырдбаст. Хуымæтæг хъуыдыйад. Хъуыдыйады уæнгтæ. Хъуыдыйæдтæ сидæнтимæ, бавæргæ дзырдтæ æмæ æвастхæртимæ. Бæттæгтæ хъуыдыйады æмхуызон уæнгтимæ. Вазыгджын хъуыдыйад. Бæттæгтæ вазыгджын хъуыдыйады. Текст. Ныхасы стильтæ.

Вазыгджын хъуыдыйæдтæ(1 сах.)Бæттæгджын вазыгджын хъуыдыйæдтæ.

Бабæтгæвазыгджын хъуыдыйад (3 сах.)

Бабæтгæвазыгджын хъуыдыйад æмæ йæ хицæндзинæдтæ. Бабæтгæвазыгджын хъуыдыйæдтæ иугæнæг, ныхмæвæрды æмæ дихон бæттæгтимæ. Æрхæцæн нысæнттæ бабæтгæвазыгджын хъуыдыйæдты.

Домгæвазыгджын хъуыдыйад (16 сах.)

Домгæвазыгджын хъуыдыйад æмæ йæ хицæндзинæдтæ. Сæйраг æмæ уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ. Уæлæмхæст хъуыдыйæдты сæйраг хуызтæ. Бæттæгтæ æмæ бæттæг дзырдтæ уæлæмхæст хъуыдыйады. Амонæн (номивæгон) дзырдтæ сæйраг хъуыдыйады. Домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæ къорд уæлæмхæст хъуыдыйæдтимæ (æмхуызон æмдомгæ, алыхуызон æмдомгæ æмæ къæпхæны уæлæмхæст). Æрхæцæн нысæнттæ домгæвазыгджын хъуыдыйæдты.

Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйад (6 сах.)

Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйад æмæ йæ хицæндзинæдтæ. Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйады хайтты ахаст кæрæдзимæ сæ хъуыды æмæ хъалæсы уагмæ гæсгæ. Æрхæцæн нысæнттæ æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдты.

Вазыгджын хъуыдыйæдтæ алыхуызон бастдзинæдтимæ: бæттæгты руаджы æмæ æнæ бæттæгтæй

(5 сах.)

Алыхуызон бастдзинæдтæ цы вазыгджын хъуыдыйæдты æмбæлы, уыдоны хуызтæ, æмæ æрхæцæн нысæнттæ ахæм хъуыдыйæдты.

Стилистика (8 сах.)

Официалон-хъуыддагон, наукон, публицистикон æмæ дзургæ ныхасы стильтæ; се 'взагон арæзт. Аив литературон стиль, йæ хицæндзинад иннæ стильтæй. Лексикон, фразеологион æмæ грамматикон синонимтæ. Сæйраг домæнтæ дзургæ æмæ фысгæ ныхасмæ: мидисджын уæвын, логикон æгъдауæй раст уæвын, литературон æвзаджы нормætæн дзуапп дæттын; аивадон-нывгæнæн æмæ æндæр лексикон-грамматикон, стилистикон фæрæзтæй хъæздыг уæвын. Æвзаджы сыгъдæгдзинад.

Æвзаджы тыххæй иумæйаг зонинæгтæ (4сах.)

Æвзаджы ахадындынад æхсæнадон царды. Æвзаджы рæзты бастдзинад æхсæнады рæзтимæ.

Иумæйаг æмбарынад æвзæгты хæстæгдзинады тыххæй. Ирон æвзаджы бынат иннæ æвзæгты 'хсæн. Ирон æвзаджы диалекттæ æмæ ныхасыздæхтытæ. Литературон æвзаг ирон диалекты бындурыл. Литературон æвзаг дыгурон диалекты бындурыл. Литературон æвзаг æмæ диалекттæ, ныхасыздæхтыты ахастдзинæдтæ. Ирон æвзаджы рæзт. Ирон æвзагзонынады историйæ. Ирон æвзагзонынады зынгæ ахуыргæндтæ.

9-æм къласы рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын (3 сах.)

## II. Коммуникативон арæхстдзинæдтæ

Ныхасмæ хъусын æмæ йæ æмбарын

Тексты стиль æмæ ныхасы хуыз бæрæг кæнын. Тексты мидис фæрстытæм гæсгæ æвзарын. Тексты диалект кæнæ ныхасыздæхтæй ист дзырдтæ амонын. Текстмæ гæсгæ ирон æмæ дыгурон диалектты хицæндзинæдтæ иртасын. Иу диалекты дзырдтæ иннæ диалекты дзырдтæй ивын.

Дзурын. Диалогон ныхас

Диалоджы архайгæйæ, домæн, бардзырд, лæгъстæ, курдиат, цин кæнæ хъыг æвдисын. Арфæ кæнын æмæ хатыр курыны ныхæстæй пайда кæнын. Искæй хъуыды, диалоджы архайгæйæ, дарддæр хæццæ кæнын, æххæст кæнын. Хъæугæ информаци райсыны тыххæй фæрстытæ дæттын. Фæрстытæн æххæст дзуапп дæттын. Искæй ныхас æгъдауыл цыбыр кæнын. Ныхасæмбалы цымыдис кæнын фæрстыты æххуысæй. Пайда кæнын стереотипон æвзагон мадзæлттæй.

Дзурын. Монологон ныхас

Тексты (ныхасы) хъуыды æмбарын кæнын, бæлвырд кæнын. Информаци логикон æгъдауæй раст æвдисын. Ныхасы темæ, стиль бæлвырд кæнын. Ныхасы алы хуызтæй пайда кæнын. Хатдзæгтæ кæнын исты темæйы фæдыл. Ныхасы пайда кæнын аивадон мадзæлттæй æмæ æндæр стилистикон фæрæзтæй. Мивдисæджы алы формæтæй, фарстон æмæ разæнгардгæнæн хъуыдыйæдтæй хъуыды аразын æмæ дзурын. Æнкъарæнтæ æвдисæг лексикон-грамматикон мадзæлттæй пайда кæнын. Комкоммæ ныхас фæрссаг ныхасæй ивын. Литературон æмæ стилистикон нормæты домæнтæм гæсгæ ныхас аразын. Тексты æвзаджы хицæндзинæдтæ амонын. Стыльты миниуджытæ бæрæг кæнын.

## Кæсын

Æмбæлгæ хъæлæсы уагæй кæсын текст (аивадон, наукон, официалон), хъуыдыйæдтæ. Тексты мидисимæ баст фæрстытæ дæттын. Тексты сæйраг æмæ фæрссаг информаци иртасын. Тексты хъæугæ информаци арын. Текстыл æнцойгёнгё, хъуыдыйæдтæ кæронмæ хæццæ кæнын.

## Фыссын

Лæвæрд дзырдтæм гæсгæ хъуыдыйæдтæ кæнæ текст аразын. Иувæрсыг хъуыдыйæдтæм дывæрсыг синонимон хъуыдыйæдтæ фыссын. Лæвæрд темæмæ гæсгæ сочиненитæ фыссын. Текст фыссын лæвæрд темæ æмæ пъланмæ гæсгæ. Тексты æвзаджы арæзт амонин. Текстæн пълан аразын, хицæн хæйттыл æй дих кæнын. Текст ног хъусынгæнинагæй æххæст кæнын. Вазыгджын хъуыдыйæдты алы хуызтæ аразын. Реферат, доклад, хъусынгæнинаг, интервью, гыццыл сочинени, доклад, рецензи фыссын.

## III. Сæйраг домæнтæ 9-æм къласы скъоладзауты зонындзинæдтæ æмæ арæхстдзинæдтæм

Скъоладзаутæ хъуамæ зоной:

- 9-æм къласы æвзагæй цы темæтæ сахуыр кодтой, уыдонæн сæ сæйрагдæрты раиртæстытæ;
- орфограммæты хуызтæ;
- бабæтгæ æмæ домгæ бастдзинады хуызтæ;
- вазыгджын хъуыдыйæдты хуызтæ æмæ арæзт;
- стилистикæйы æмбарынадтæ;
- тексты хуызтæ æмæ ныхасы стильтæ;
- дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хицæндзинæдтæ;
- тексты арæзт; стильтæ, се ’взагон миниуджытæ;
- æвзаджы тыххæй иумайаг зонинагтæ;
- æрхæцæн нысæнтты хуызтæ æмæ се ’варыны æгъдæуттæ;
- ирон æмæ дыгурон диалектты иуæй-иу грамматикон хицæндзинæдтæ.

Скъоладзаутæ хъуамæ арæхсой:

- вазыгджын хъуыдыйæдтæ аразынмæ;
- вазыгджынгонд хуымæтæг хъуыдыйæдтæ аразынмæ;
- синтаксисон синонимтæй пайда кæнынмæ ныхасы стиль æмæ мидисмæ гæсгæ;
- тексты хуыз, йæ хæйттæ æмæ стиль иртасынмæ;
- литературон æвзаджы нормæтæ бæрæг кæнынмæ;
- вазыгджын хъуыдыйады æрхæцæн нысæнттæ æмбарын кæнынмæ;

- вазыгджын хъуыдыйад раст хъæлæсы уагæй кæсынмæ;
- домгæвазыгджын хъуыдыйад, иртæстгонд уæнгтæ кæм уа, ахæм синонимон хуымæтæг хъуыдыйадæй ивынмæ;
- пунктуацион рæдыдтытыл кусынмæ;
- цы орфограммæтæ ахуыр кодтой, уыдон амонынмæ æмæ орфографион рæдыдтытæ раст кæнынмæ;
- ныхасы алыхуызон стильтæ æмæ хуызтæм гæсгæ тексттæ аразынмæ;
- текст кæронмæ фыссынмæ;
- дыгурон диалектыл фыст текстты мидис æмбарын кæнынмæ;
- тексты стиль бæрæг кæнынмæ;
- текстæн конспект, тезистæ, рецензи фыссынмæ;
- литературон-критикон уацхъуыдæй (кæнæ стыр уацхъуыды хайæ) конспект æмæ тезистæ аразынмæ;
- сочиненитæ фыссынмæ публицистикон темæйыл;
- хъуыддаджы гæххæттытæ (курдиат, автобиографи, суагъæ) фыссынмæ;
- сочиненийы мидис æмæ æвзаг хуыздæр кæнынмæ;
- диалогтæ аразынмæ;
- тексты алыхуызон рæдыдтытæ агурынмæ æмæ сæ раст кæнынмæ.
- фонетикон, дзырдарæзтон, лексикон, морфологион, синтаксисон æвзæрст кæнынмæ

10-æм кълас

(къуыри – 1 сах., æдæппæт – 34 сах.)

I. Æвзаг æмæ ныхасы тыххæй зонындзинæдтæ

Фонетикæ. Орфоэпи (4 сах.)

Мыртæ æмæ дамгъæты бастдзинад. Дыгууæ нысанæй амынд мыртæ. Раулæфтон æмæ æнаæраулæфтон æвиппайдон æзылангон æмхъæлæсон мыртæ (к, п, т, ц, ч). Раулæфт бæрæггæнæг дамгъæ гъ. Иу дамгъæйы фæлхаткæнынад. Тыхджын æмæ лæмæгъ хъæлæсонтæ ирон æмæ дыгурон æвзæгты. Æмхъæлæсон мыртæ дз, ц, з, с-йы растдзурынад ирон литературон æмæ дыгурон литературон æвзæгты. Уырыссаг æмхъæлæсонтæ æмæ хъæлæсонты растдзурынад æрбайсгæ дзырдты.

Æмхъæлæсон æмæ хъæлæсон мырты ивддзинæдтæ. Уæнг. Цавд. Цавды æгъдæуттæ. Акцентуалон къордтæ.

Фонетикон æвзæрст.

Орфографи. Орфограммæ. Орфографийы принциптæ (1 сах.)

Орфограммæ. Орфографийы принциптæ. Орфографион æгъдæуттæ.

Орфографион æвзæрст.

Лексика (11 сах.)

Лексика. Дзырдты бастдзинад сæ кæрæдзиимæ сæ мидисмæ гæсгæ. Лексикон бастдзинадты фæрæзтæ тексты хъуыдыйæдты 'хсæн. Дзырдты лексикон нысаниуæг. Дзырдты тематикон къордтæ. Иунысаниуæгон æмæ бирæнысаниуæгон дзырдтæ. Метафорæ. Метоними. Омонимтæ. Синонимтæ. Градаци. Антонимтæ. Антитеза. Оксюморон. Ёрбайсгæ дзырдтæ. Диалектизмтæ. Сæрмагонд лексика: терминтæ æмæ профессионализмтæ. Зæронд дзырдтæ æмæ неологизмтæ. Лексикон æвзæрст.

Фразеологи (2 сах.)

Уæгъдибар æмæ æнæуæгъдибар (æнгом æмæ æнæдихгæнгæ) дзырдбæстытæ. Фразеологион синонимтæ, антонимтæ æмæ омонимтæ.

Литературон æвзаг æмæ йæ нормæтæ (1 сах.)

Литературон æвзаг. Литературон æвзаджы нормæтæ. Нормæйы кодификаци.

Стилистика æмæ ныхасы культурæ (4 сах.)

Стилистика æмæ ныхасы культурæ. Стилистикон нысаниуæг. Стилистикон нормæ. Ирон лексика æмæ фразеологийы стилистикон миниуджытæ. Дзырдты стилистикон дихкæнынад. Иумæйаглитературон дзырдтæ. Чиныгон дзырдтæ. Дзургæ ныхасы лексика. Фразеологион иуæгты стилистикон дихкæнынад. Дзырдты æнкъарæнджын-экспрессивон нысаниуæг. Фæлгонцджын дзырдтæ. Эпитет. Стилистикон æвзæрст.

Этикетон ныхас (1 сах.)

Этикетон ныхас, йæ арæзт æмæ хæстæ. Этикетон формулæтæ официалон æмæ æнæофициалон уавæрты: арфæ кæнын, салам дæттын, зонгæ кæнын, хабæрттæй æмæ æнæниздзинадæй фæрсын, курдиаты, хатыр курыны æмæ рæвдауæн ныхæстæ; хистæримæ, ныййарджытимæ, сывæллæттимæ ныхас.

Дзырдарæзт. Морфемикæ (1 сах.)

Дзырдарæзт куыд æвзагзонынады хай. Морфемикæ. Морфемæты хуызтæ. Бирæнысаниуæгон æмæ омонимон морфемæтæ. Дзырдтæ аразыны хуызтæ. Ахадгæ, æнæахадгæ æмæ чысылахадгæ дзырдарæзæн фæрæзтæ. Предметы æнæххæст кæнæ лæмæгъгонд æууæл чи нысан кæны, миногонты ахæм фæсæфтуантæ. Морфемæты стилистикон æууæлтæ. Морфемон æвзæрст.

Морфологи (9 сах.)

Ныхасы хайттæ ирон æвзаджы. Сæрмагонд ныхасы хайтты грамматикон категоритæ. Хауæнты нысаниуджытæ. Хауæнты хуызтæ ирон æмæ дыгурон литературон æвзагты. Мивдисæг. Мивдисæджы грамматикон категоритæ. Мивдисæджы формæты ивынад. Миногоми æмæ фæрссагми. Мивдисæджы бындуртæ. Мивдисæджы разæфтуантæ. Мивдисæджы афонтæ æмæ здæхæнты нысаниуджытæ. Æххуысгæнаг ныхасы хайттæ. Бæттæгтæ. Хайыгтæ. Разæвæрдтæ æмæ фæсæвæрдтæ. Æвастхæртæ. Мырфæзмаен дзырдтæ. Морфологион æвзæрст.

10-æм къласы, алыхуызон темæтæ ахуыргæнгæйæ, фæлхатгонд цæуынц орфографи, орфоэпи, лексика, морфологи, синтаксис æмæ пунктуацимæ баст фæрстытæ.

Орфографи. Дзырдты растфыссынад разæфтуан *ны*-имæ. Бирæон нымæц аразынимæ баст орфограммæтæ. Мивдисджыты растфыссынад разæфтуантимæ. Ивгъуыд афоны мивдисджыты растфыссынад. Фонетикон ивддзинæдтæ мивдисæджы ивгъуыд афоны бындуры. Дзырдты растфыссынад фæсæфтуантæ *-аг-* æмæ *-аг-*ы разæй. Дефис æвæрыны æгъдæуттæ. Дывæргонд æмхæлæсонты растфыссынад. Вазыгджын дзырдты растфыссынад. Хайыгтæ æмæ фæсæвæрдты растфыссынад. Географион нæмтты растфыссынад гуырынон хауæны æвæрдæй. Зылангон æмæ æзылангон æмхæлæсонты растфыссынад.

Синтаксис. Дзырdbаст. Хуымæтæг æмæ вазыгджын хъуыдыйæдтæ. Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ æмæ иугæнаг дзырдтæ семæ. Иртæстгонд уæнгтæ, бавæргæ æмæ бахæсгæ арæзтытæ. Иувæрсыг æмæ дывæрсыг хъуыдыйæдтæ. Комкоммæ æмæ фæрссаг ныхас. Хъуыдыйады сæйраг æмæ фæрссаг уæнгтæ. Текст, йæ арæзт, йæ хайттæ бæттыны лексикон-грамматикон фæрæзтæ. Синтаксисон æвзæрст.

Пунктуаци. Æрхæцæн нысæнттæ хуымæтæг æмæ вазыгджын хъуыдыйæдты, комкоммæ ныхасы, диалоджы, хъуыдыйады цитатæимæ.

## II. Коммуникативон арæхстдзинæдтæ

Ныхасмæ хъусын æмæ йæ æмбарын

Диктормæ (ахуыргæнагмæ) хъусын æмæ ахуыр кæнын литературон ныхас диалектон æмæ æндæр ныхасæй иртасын. Тексты темæ (дæлтемæтæ) æмæ идейæ, хъусгæйæ, бæрæг кæнын. Тексты хайттæм хъусын æмæ сæ, дзургæйæ æмæ фысгæйæ, æмхæст текст аразын. Тексты темæ æмæ дæлтемæтимæ баст дзырдты къордтæ æмæ сæ бастдзинæдтæ бæрæг кæнын. Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Ныхасмæ хъусгæйæ, иртасын стилистикон мадзæлттæ æмæ сæ хæстæ. Тексты аразæн хайттæ æмæ сæ бастдзинады фæрæзтæ амонин. Дзургæ ныхас æмбарын, зонын æй цыбырæй æмæ æххæстæй дзурын.

Дзурын. Диалогон ныхас

Фæрстытæ-дзуæппытæй æмæ репликæтæй пайда кæнын диалоджы. Домæн, бардзырд, лæгъстæ, курдиат, хъыг, цин æвдисын. Арфæ кæнын, хатыр курын. Фарстæн раст дзуапп æвзарын. Ныхас дарддæр хæццæ кæнын. Диалоджы стереотипон æвзагон мадзæлттæй пайда кæнын. Комкоммæ ныхасæй фæрссаг ныхас аразын. Этикетон ныхасы нормæтæ æххæст кæнын; паралингвистикон мадзæлттæй цы фидауы, уыдонæй пайда кæнын.

Дзурын. Монологон ныхас

Монологон ныхас аразын. Ныхасы темæ бæлвырд кæнын. Хъусынгæнинаг æххæстæй амонин. Хъæугæ хатдзæгтæ кæнын исты темæйы фæдыл. Быцæу ныхас аразынмæ арæхсын. Ныхасы пайда кæнын аивадон-нывгæнæн мадзæлттæй æмæ æндæр аргъгæнæн, æнкъарæнджын-экспрессивон, чиныгон æмæ дзургæ ныхасы стилистикон фæрæзтæй. Мивдисæджы алы формæтæй, фарстон æмæ разæнгардгæнæн хъуыдыйæдтæй хъуыды аразын æмæ зæгъынæн, стæй æнкъарæнтæ æвдисынæн пайда кæнын. Комкоммæ ныхас фæрссаг ныхасæй ивын. Литературон æмæ стилистикон нормæты домæнтæм гæсгæ ныхас аразын. Текстæн пълан аразын æмæ йæ хи ныхæстæй дзурын. Тексты æвзаджы хицæндзинадтæ амонин. Хи ныхасы рæдыдтытæ хъусын æмæ сæ раст кæнын. Хи цæстæнгас æвдисын зонын æцæгдзинады хабæрттæ æмæ фæзындтæм, адæймаг цы хъусы, уыны, уымæ. Ныхасы алы хуызтæ æмæ ныхасы стильтæй пайда кæнын æмæ сын сæ миниуджытæ бæрæг кæнын.

Кæсын

Æмбæлгæ хъæлæсы уагæй кæсын хъуыдыйæдтæ, текст (аивадон, наукон, официалон). Фæрстытæн тексты дзуæппытæ арын. Тексты темæ, сæйраг хъуыды æмæ йæ стиль амонин. Текстæн сæргонд хъуыды кæнын æмæ йæ мидисмæ фæрстытæ дæттын. Ныхасы хуыз бæрæг кæнын æмæ ивын. Ахуыргæнæн æмæ æндæр чингуыты кусыны амæлттæ зонын.

Фыссын

Хъуыдыйæдты алы хуызтæ аразын. Лæвæрд дзырдтæм гæсгæ хъуыдыйæдтæ кæнæ текст аразын. Алыхуызон стильтæ æмæ жанртæм ахæсгæ тексттæ хъуыды кæнын. Текст фыссын лæвæрд темæ æмæ пъланмæ гæсгæ. Тексты æвзаджы арæзт амонин. Текстæн пълан аразын, хицæн хæйттыл æй дих кæнын. Текст ног хъусынгæнинагæй æххæст кæнын. Текст йæ мидисмæ хæстæг, æвзæрст бынæттæ дзы кæнæ йæ цыбырæй фыссын. Реферат, доклад, хъусынгæнинаг, интервью, гыццыл сочинени, доклад, рецензи, арфæйы гæххæтт фыссын.

III. Сæйраг домæнтæ 10-æм къласы скъоладзауты зонындзинадтæ æмæ арæхстдзинадтæм

Скъоладзаутæ хъуамæ зоной:

- хъæлæсон æмæ æмхъæлæсон мырты хицæндзинадтæ, сæ растдзурынад;
- æрбайсгæ дзырдты растдзурынад;
- цавды æгъдæуттæ;
- дзырдтæ сæ мидисмæ, нысаниуджытæм æмæ тематикон къордтæм гæсгæ цавæртæ сты, уый;
- дзырдты семантикон æмæ стилистикон къордтæ;
- уæгъдибар æмæ æнæуæгъдибар дзырдбæстытæ;
- фразеологион синонимтæ æмæ антонимтæ;
- фразеологион иуæгты стилистикон миниуджытæ;



- этикетон ныхасы формулаты тематикаæ æмæ æвзагон арæзт;
- дзырды арæзт æмæ дзырдаразæн мадзæлттæ;
- ныхасы хæйтты сæйраг грамматикон миниуджытæ;
- орфографион æмæ пунктуацион æгъдæуттæ;
- литературон æмæ диалектон ныхас;
- æмбарынаæдтæ: фысгæ æмæ дзургæ ныхас, ныхас кæныны сферæтæ, монолог æмæ диалог;
- диалогон ныхас монологон ныхасæй иртасын;
- литературон æмæ стилистикон нормæтæ;
- лексикон-грамматикон стилистикон мадзæлттæ;
- текстты хуызтæ;
- ныхасы стильтæ æмæ сæ ’взагон миниуджытæ;
- ирон æмæ дыгурон æвзæгты иуæй-иу лексикон-грамматикон хицæндзинаæдтæ.

Скъоладзаутæ хъуамæ арæхсой:

- хъæлæсон æмæ æмхъæлæсон мыртæй сæ миниуджытæм гæсгæ пайда кæнынмæ;
- дзырдтæ æмæ дзырдты къордты цавд раст æвæрын æмæ дзурынмæ;
- дзырдтæ æмæ дзырdbæстыты алы хуызтæй ныхасы уавæрмæ гæсгæ пайда кæнынмæ;
- фразеологион здæхтытæй пайда кæнынмæ;
- алыхуызон дзырдарæзтон мадзæлтты фæрцы хъæугæ дзырдтæ аразынмæ;
- дзырдтæн сæ грамматикон формæтæ хынцгæйæ, дзырdbæстытæ, хъуыдыйæдтæ æмæ алыхуызон тексттæ аразынмæ;
- ныхасы темæ æмæ нысанмæ гæсгæ диалогтæ аразын æмæ сæ пайда кæнынмæ;
- ныхасы æмæ æвзаджы стильтæ кæрæдзийæ хицæн кæнынмæ;
- этикетон формулатæй ныхасы уавæрмæ гæсгæ пайда кæнынмæ;
- фарстæн раст дзуапп æвзарынмæ;
- ныхас дарддæр хæццæ кæнынмæ;
- диалоджы стереотипон æвзагон мадзæлттæй пайда кæнынмæ;
- диалогон ныхасæй монологон ныхас аразынмæ;
- бæлвырд темæйæ быцæу ныхас аразынмæ;
- текст пунктуацийы æгъдæуттæм гæсгæ æвзарынмæ;
- литературон ныхас диалектон æмæ æндæр ныхасæй иртасынмæ;
- тексты темæ (дæлтемæтæ) æмæ идейæ бæрæг кæнынмæ, пълан ын аразынмæ æмæ йæ уыцы пъланмæ гæсгæ фыссынмæ (дзурынмæ);
- тексты темæ æмæ дæлтемæтимæ баст дзырдты къордтæ амонынмæ;
- тексты цы стилистикон мадзæлттæ ис, уыдон иртасын æмæ сын сæ хæстæ æмбарын кæнынмæ;

- дзырдтæ æмæ æнгом дзырдбæстытæй сæ лексикон, грамматикон æмæ стилистикон нысаниуджытæм гæсгæ пайда кæнынмæ;
- тексттæ алыхуызон стильтæм гæсгæ аразынмæ;
- текст кæронмæ фыссынмæ, сæргонд ын хъуыды кæнынмæ;
- рефераттæ, хъусынгæнинагтæ, докладтæ, гыццыл сочиненитæ цæттæ кæнынмæ;
- текст мидисджын хæйттыл дих кæнынмæ;
- текст мидисæй хатдзæгтæ кæнынмæ;
- алыхуызон рæдыдтытæ раст кæнынмæ;
- хуымæтæг æмæ вазыгджын хъуыдыйæдты, комкоммæ ныхасы æрхæцæн нысæнттæ раст æвæрынмæ;
- этикетон формулæтæ æмæ æвзагон штамптæй ныхасы уавæрмæ гæсгæ пайда кæнынмæ;
- алыхуызон æвзæрстытæ кæнынмæ.

## 11-æм кълас

(къуыри – 1 сах., æдæппæт – 34 сах.)

### I. Æвзаг æмæ ныхасы тыххæй зонындзинæдтæ

8–9-æм кълæсты синтаксисæй рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын

(15 сах.)

Дзырдбаст. Хуымæтæг дывæрсыг хъуыдыйад. Иуæрсыг хъуыдыйæдтæ. Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ. Æмхуызон уæнгтæ иугæнæг дзырдтæ. Хъуыдыйады иртæстгонд уæнгтæ. Бавæргæ æмæ бахæсгæ арæзтытæ. Сидæн. Вазыгджын хъуыдыйад. Бабæтгæвазыгджын хъуыдыйад. Бабæтгæ бастдинады фæрæзтæ. Синтаксисон ахастытæ бабæтгæвазыгджын хъуыдыйады хæйтты 'хсæн. Домгæвазыгджын хъуыдыйад. Домгæ бастдинады фæрæзтæ. Уæлæмхæст хъуыдыйæдты (предикативон хæйтты) хуызтæ. Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйад. Синтаксис (5 сах.)

Бирæхайон вазыгджын хъуыдыйæдтæ.

Искæй ныхас зæгъыны мадзæлттæ. Комкоммæ æмæ фæрссаг ныхас.

Цитатæ.

### Стилистикæ (3 сах.)

Æвзаджы аивадон-нывгæнæн мадзæлттæ. Троптæ: эпитет, абарст, метафорæ, олицетворени, перифразæ, аллегории. Стилистикон фигурæтæ: антитезæ, параллелизм, градаци.

Текст (5 сах.)

Текст; йæ арæзт, йæ миниуджытæ. Вазыгджын синтаксисон æнæхъæн (ВСÆ); йæ арæзт æмæ семантикæ. Хъуыдыйæдтæ бæттыны лексикон-грамматикон фæрæзтæ вазыгджын синтаксисон æнæхъæны. Параллелон æмæ цæгон бастдзинаедтæ ВСÆ.

Абзац. Абзацы арæзт, йæ хæстæ текст.

Ныхасы хуызтæ (2 сах.)

Ныхасы хуызтæ. Таурæгъон ныхас. Æрфыст. Хи хъуыдыты загъд (тæрхæттæ). Ныхасы арæзт: экспозици, бабаст, архайды цыд, кульминаци, райхæлд, кæрон.

Ныхасы стильтæ (4 сах.)

Ныхасы стильтæ: официалон-хъуыддагон, наукон, публицистикон, дзургæ ныхасы. Стыльты лексикон-фразеологион, морфологион, синтаксисон миниуджытæ. Публицистикон жанртæ. Аивадон стиль; йе 'взагон хицæндзинаедтæ.

11-æм къласы, алыхуызон темæтæ ахуыргæнгæйæ, фæлхатгонд цæуынц орфографи, орфоэпи, лексикæ, морфологи æмæ пунктуацимæ баст фæрстытæ.

Фонетикæ. Дзырдты фонетикон æвзæрст. Ирон æмæ дыгурон æвзæгты фонетикон хицæндзинаедтæ.

Орфографи. Мивдисджыты ивгъуыд афоны цæсгомон формæты растфыссынад. Дывæргонд æмхъæлæсонты, æмхъæлæсонты къордты растфыссынад, вазыгджын дзырдты растфыссынад. Номдарты растфыссынад.

Лексикологи. Синонимтæ. Антонимтæ. Диалектон дзырдтæ. Бирæнысаниуæгон дзырдтæ. Комкоммæ æмæ ахæсгæ нысаниуджытæ. Терминтæ. Дзырдарæзт. Дзырдарæзæг æмæ формæаразæг аффикстæ.

Морфологи. Ныхасы хæйтты æвзæрст.

Синтаксис. Ныхасы хæйтты синтаксисон хæстæ.

Пунктуаци. Æрхæцæн нысæнтты хуызтæ æмæ функцитæ. Æрхæцæн нысæнттæ хуымæтæг хъуыдыйады æмхуызон уæнгтимæ æмæ æмхуызон уæнгтæ иугæнæг дзырдтимæ. Æрхæцæн нысæнттæ хуымæтæг хъуыдыйады иртæстгонд уæнгтимæ, бавæргæ æмæ бахæсгæ арæзтытимæ, сидæнтимæ. Æрхæцæн нысæнттæ вазыгджын хъуыдыйæдты. Æрхæцæн нысæнттæ комкоммæ ныхасы, фæрссаг ныхасы, хъуыдыйады цитатæимæ.

II. Коммуникативон арæхстдзинаедтæ

Ныхасмæ хъусын æмæ йæ æмбарын

Тексты диалект кæнæ ныхасыздæхтæй ист дзырдтæ амонын. Текстмæ гæсгæ ирон æмæ дыгурон диалектты лексикон-грамматикон хицæндзинаедтæ иртасын. Иу диалекты дзырдтæ иннæ диалекты дзырдтæй ивын.

Дзурын. Диалогон ныхас

Диалоджы архайгæйæ, фæдзæхст, бардзырд, уынаффæ æвдисын. Æппæлын, фауын; цымыдисдзинад, цин кæнæ хъыг æвдисын. Арфæ кæнын, хатыр курын. Искæй хъуыды дарддæр хæццæ кæнын, æххæст кæнын. Хъæугæ информаци райсыны тыххæй фæрстытæ дæттын. Фæрстытæн

тагъд дзуапп дæттын. Искæй ныхас æгъдауыл цыбыр кæнын. Диалоджы архайгæйæ, ныхасæмбæлттæм хъусын. Ныхасы темæ ивын. Фæрстыты алы хуызтæй пайда кæнын. Фæрссаг ныхасæй комкоммæ ныхас аразын.

#### Дзурын. Монологон ныхас

Цау, хабары тыххæй хъусын кæнын, хи цæстæнгас æвдисгæйæ. Хъуыды æмбарын кæнын, бæлвырд кæнын. Хъусынгæнинаг логикон æгъдауæй раст æвдисын. Иумæйаг хатдзæгтæ кæнын. Информаци бæлвыддæр кæнын, исты факттæ сбæрæг кæнгæйæ. Разыдзинад кæнæ æнаразыдзинад æвдисын. Раст пайда кæнын аргъгæнæн-æнкъарæнæджын дзырдтæ æмæ фразæтæй. Хъуыды равдисыны тыххæй синонимикон мадзæлттæй пайда кæнын. Комкоммæ ныхасæй фæрссаг ныхас аразын. Ныхасы алы хуызты æмæ ныхасы стильты миниуджытæ бæрæг кæнын. Ныхасы алы хуызтæй пайда кæнын. Ныхасы алы стильтæй пайда кæнын.

#### Кæсын

Текстæн сæргонд æвзарын. Текст хæйттыл дих кæнын. Фæрстытæн тексты дзуæппытæ арын. Тексты мидисмæ фæрстытæ дæттын. Тексты сæйраг æмæ фæрссаг информаци иртасын. Тексты темæ æмæ идейæ бæрæг кæнын. Текстæн лексикон-фразеологион анализ кæнын. Тексты стиль бæрæг кæнын. Тексты аивадон-нывгæнæн мадзæлттæ арын. Тексты композици æвзарын. Тексты стиль ивын. Ныхасы хуыз иртасын æмæ ивын. Тексты хæйттæ кæрæдзи фæдыл раст æвæрын. Тексты лексикон-грамматикон анализ. Тексты стилистикон анализ.

#### Фыссын

Таурæгъон хъуыдыйæдтæй фарстон æмæ разæнгардгæнæн хъуыдыйæдтæ аразын. Дывæрсыг хъуыдыйæдтæй иувæрсыгтæ аразын æмæ иннæрдæм. Хуымæтæг хъуыдыйæдтæй вазыгджын хъуыдыйæдтæ аразын. Лæвæрд схемæмæ гæсгæ хъуыдыйæдтæ аразын. Текстæн рецензи фыссын. Текстæн пылан аразын. Конспект, тезистæ, интервью, тексты (чиныджы) аннотаци, доклад фыссын. Газетмæ цыбыр уац бæлвырд темæйыл фыссын. Пыланмæ гæсгæ уац фыссын. Сочинени-æрфыст, сочинени-тæрхон, портретон очерк, курдиат, характеристика фыссын. Фыстæг-таурæгъ, фыстæг-æрфыстыл кусын.

### III. Сæйраг домæнтæ 11-æм къласы скъоладзауты зонындзинæдтæ æмæ арæхстдзинæдтæм

Скъоладзаутæ хъуамæ зоной:

- синтаксисы сæйраг иуæгтæ: дзырдбаст, хъуыдыйад (хуымæтæг æмæ вазыгджын), текст;
- иувæрсыг æмæ дывæрсыг хъуыдыйæдтæ, иувæрсыг хъуыдыйæдты хуызтæ, сæ грамматикон арæзт, сæ функцитæ;
- хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ, бавæргæ æмæ бахæсгæ арæзтытæ, иртæстгонд уæнгтæ кæрæдзийæ иртасын;
- бабæтгæ æмæ домгæ бастдзинады хуызтæ;
- вазыгджын хъуыдыйады арæзт æмæ хуызтæ;
- комкоммæ æмæ фæрссаг ныхасы арæзт;

- цитатæ;
  - аивадон-нывгæнæн мадзæлттæ: троптæ æмæ стилистикон фигурæтæ;
  - ныхасы хуызтæ æмæ ныхасы стильтæ, сæ арæзт æмæ миниуджытæ;
  - монологон ныхас;
  - этикетон фразæтæ æмæ æвзагон штамптæ;
  - диалектон æмæ ныхасыздæхтон хицæндзинæдтæ (лексикон, фонетикон æмæ грамматикон);
  - ирон æмæ дыгурон диалектты иуæй-иу лексикон-грамматикон хицæндзинæдтæ;
  - тексты арæзт;
  - æрхæцæн нысæнттæ æмæ сæ функцитæ;
  - грамматикон æвзæрстыты хуызтæ.
- Скъоладзаутæ хъуамæ арæхсой:
- диалогтæ райдайынмæ æмæ диалоджы архайынмæ;
  - ныхас æгъдауыл аскъуыддзаг кæнынмæ, информаци исынæн алы мадзæлттæй пайда кæнынмæ;
  - хъуыды логикон æгъдауæй раст арæзт фразæтæй æмбарын кæнынмæ;
  - текстæй хатдзæг кæнынмæ;
  - быцæу ныхас аразынмæ, этикетон фразæтæ æмæ æвзагон штамптæй пайда кæнынмæ;
  - диалоджы мидис монологон ныхасы æвдисынмæ;
  - текстмæ хъусгæйæ, диалекттæ æмæ ныхасыздæхты хицæндзинæдтæ амонинмæ;
  - ирон диалекты алыхуызон ныхасыздæхтытыл æмæ дыгурон диалектыл фыст текстты мидис æмбарын кæнынмæ;
  - дзырдтæ æмæ хъуыдыйæдты алы хуызтæ æвзарын æмæ сæ пайда кæнынмæ;
  - тексты структурæ æмæ стиль ивынмæ;
  - текстæн конспект, тезистæ, рецензи, аннотаци, пылан фыссынмæ;
  - алыхуызон сфæлдыстадон тексттæ фыссынмæ газетмæ: уац-хъусынгæнинаг, портретон очерк, сочинени-æрфыст, сочинени-тæрхон; фыстæг-таурæгъ, фыстæг-æрфыст;
  - ирон æвзаджы лексикон-грамматикон мадзæлттæй, уымæ аивадон-нывгæнæн фæрæзтæй дæр пайда кæнынмæ;
  - хъуыддаджы гæххæттытæ фыссынмæ: автобиографи, курдиат, характеристикæ;
  - текстæн лексикон-грамматикон, стилистикон, лексикон-фразеологион æмæ пунктуацион анализ кæнынмæ.

## Кёлендарон-тематикон пълан ирон æвзагæй 5-æм къласæн

цæттæгонд у Республика Цæгат Ирыстон-Аланийы ахуырад æмæ наукæйы Министрады уынаффæмæ гæсгæ фидаргонд программæйы бындурыл (Ирон æвзаджы программæ 1-11 кълæстæн. – Дзæуджыхъæу: СЕМ, 2014. – 76 ф.).

Сахæтты нымæц лæвæрд цæуы, 1-аг афёдзырдæг-1 сахатæй, 2-аг афёдзырдæджы – 2 сахатæй. Ёдæппёт – 51 сахаты

| №  | ны-мæц | Урочы темæ                                                  | сах | Урочы хуыз                | Ахуыры фæстиуджытæ (ФПАС-мæ гæсгæ)                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                          | Ахуырадон архæйдтытæ                                              |
|----|--------|-------------------------------------------------------------|-----|---------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|
|    |        |                                                             |     |                           | Предметон                                                                                 | Универсалон ахуырадон архæйдтытæ                                                                                                                                                                                                                          | Удгоймагон                                                                               |                                                                   |
| 1. |        | Мадæлон æвзаджы ахадындзинад царды. Текст. Тексты æмбарынад | 1   | Ныхасы рæзтыл кусыны урок | Æрдзурын мадæлон æвзаджы ахадындзинадыл адæймаджы царды, ныхас æмæ æвзаджы хицæндзинадтыл | Коммуникативон: ныхасмæ хъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын; хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын. Базонæн: æвзаджы æмбарынадтæ зæрдыл æрлæууын кæнын | Мадæлон æвзаджы ахадындзинад царды; ирон æвзаджы аивдзинад æмæ йæ эстетикон тых æнкъарын | Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ (сочинени-хæдзармæ куыст) |
| 2  |        | Райдайæн кълæсты рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын          | 3   |                           |                                                                                           | Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын; хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын. Базонæн: хи ныхас раст рацаразын, проблемæ раст сбæрæг кæнын. Базонæн: хи ныхас раст рацаразын, проблемæ раст сбæрæг кæнын.                            |                                                                                          |                                                                   |
| 1. |        | Дзырды хæйттæ фæлхат кæнын                                  | 1   | Фæлхат кæныны урок        | Дзырды хæйттæ зæрдыл æрлæууын кæнын; дзырд æвзарын куыд зонынц, уый сбæрæг                | Коммуникативон: ныхасмæ хъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын; хъæугæ                                                                                        | Ирон лексикайы хъæздыгдзинад æнкъарын                                                    | Дзырдарæзтон æвзæрстытæ, ног дзырдтæ аразыныл куыст               |

|    |  |                                                                                                                         |    |                                                    |                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                 |                                                                            |
|----|--|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|----------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|
|    |  |                                                                                                                         |    |                                                    | кæнын                                                            | информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын.<br>Базонæн:<br>æвзаджы æмбарынаæдтæ зæрдыл æрлæууын кæнын                                                                                                                                                                       |                                                                 |                                                                            |
| 2. |  | Номдарты тасындзæг фæлхат кæнын. Хъусгёфыст.                                                                            | 1  | Фæлхат кæныны урок                                 | Номдарты тасындзæг зæрдыл æрлæууын кæнын                         | Коммуникативон: ныхасмæ хъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын; хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын.<br>Базонæн:<br>æвзаджы æмбарынаæдтæ зæрдыл æрлæууын кæнын | Æвзаджы иуæгтæ анализ æмæ синтез кæнынмæ тырнын                 | Рацыд æрмæджы фæдыл беседа; индивидуалон бафарст; фронталон бафарст        |
| 3. |  | Рёдыдтытыл куыст.<br>Хъуыдыйады тыххæй рацыд æрмæг фæлхат кæнын.                                                        | 1  | Фæлхат кæныны урок                                 | Хъуыдыйады тыххæй рацыд æрмæг сфæлхат кæнын                      | Коммуникативон: комкоммæ ныхас аразын, нывтæм гæсгæ хъуыдыйæдтæ аразын<br>Регулятивон: хи архæйдтытæм хъус дарын.<br>Базонæн: хи ныхас раст рацаразын зонын; хъуыдыйады тыххæй рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын                                                    | Фыдыбæстæ æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гуырын кæнын         | Хъуыдыйады æвзæрст.<br>Сфæлдыстадон куыстытæ                               |
|    |  | Синтаксис æмæ пунктуаци.<br>Ныхасы культурæ                                                                             | 14 |                                                    |                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                 |                                                                            |
| 1. |  | Дзырдбаст. Дзырдбасты арæст.<br>Дзырдбаст æмæ дзырд, сæ хицæндзинаæдтæ. Сæйраг æмæ дæлбар дзырдтæ. Дзырдбасты æвзæрст.  | 1  | Ног æрмæг амонны урок                              | Бацамонын дзырдбасты хицæндзинаæдтæ, дзырдбаст аразыны мадзæлттæ | Коммуникативон: искæй ныхасмæ хъусын, аргъ ын кæнын; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтытæм хъус дарын.<br>Базонæн: æвзаджы æмбарынаæдтæ зæрдыл æрлæууын кæнын                                                      | Эстетикон æнкъарæнтæ рæзын кæнын                                | Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыст.<br>Къордты куыст, индивидуалон куыст |
| 2. |  | Хъуыдыйад. Хъуыдыйады хуызтæ сæ загъды нысанмæ æмæ интонацимæ гæсгæ.<br>Таурæгъон, фарстон, разæнгардгæнæн хъуыдыйæдтæ. | 1  | Комбина рон урок ныхасы рæзтыл куысты элементт имæ | Бацамонын хъуыдыйады хуызтæ сæ загъды нысан æмæ интонацимæ гæсгæ | Коммуникативон: нхи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын; хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын.<br>Базонæн: хи ныхас раст рацаразын, проблемæ раст сбæрæг кæнын.                     | Индивидуалон куыст кæнынмæ æмæ къорды архайынмæ разæнгард кæнын | Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ                                    |

|   |  |                                                                  |   |                                    |                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                   |                                                                                                                                                      |
|---|--|------------------------------------------------------------------|---|------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 3 |  | Контролон<br>хъусгёфыст.Рёдыдтытыл куыст.                        | 2 |                                    | Зонындзинёдтё бөрөг<br>кёнын                                                                           | Регулятивон: хи рæдыдтытæ раст кæнын,<br>хи архæйдтытæн аргъ кæнын.                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                   |                                                                                                                                                      |
|   |  | 2 четверть-8 сах.                                                |   |                                    |                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                   |                                                                                                                                                      |
| 1 |  | Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ:<br>сæйрат æмæ зæгъинаг                 | 2 | Урок-<br>практик<br>ум             | Хъуыдыйады сæйраг<br>уæнгтæ бацамонын,<br>сæ æууæлтыл<br>æрдзурын                                      | Коммуникативон: ныхасмæ хъусын,<br>æмбарын æй; хи хъуыдытæ æргом кæнын<br>ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтытæм хъус<br>дарын.<br>Базонæн:<br>æвзаджы æмбарынадтæ зæрдыл æрлæууын<br>кæнын                                                                          | Фыдыбæстæм<br>æмæ мадæлон<br>æвзагмæ<br>уарзондзинад<br>гуырын кæнын                              | Синтаксисон<br>æвзæрстытæ,<br>сфæлдыстадон<br>куыстытæ                                                                                               |
| 2 |  | Хъуыдыйады фæрссаг уёнгтё.<br>Ёххёстгёнен.Текст.                 | 1 | Ныхасы<br>рæзтыл<br>кусыны<br>урок | Æрдзурын, тексты<br>темæ куыд<br>бæрæггонд цæуы,<br>ууыл; фæцалх кæнын<br>тексты темæ æргом<br>кæныныл | Коммуникативон: ныхасмæ хъусын,<br>æмбарын æй; хи хъуыдытæ æргом кæнын<br>ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи рæдыдтытæ раст кæнын<br>хи архæйдтытæн аргъ кæнын.<br>Базонæн:<br>хи ныхас раст рацаразын,<br>проблемæ раст сбæрæг кæнын.                                       | Коллективы<br>архайынмæ æмæ<br>хи ныхасы хъæд<br>аивдæр<br>кæнынмæ<br>тырнындзинад<br>рæзын кæнын | Текстимæ куыст:<br>тексты анализ,<br>текст<br>рацаразыныл<br>куыст æмæ а.д.,<br>алыхуызон<br>жанрты æмæ<br>функционалон<br>хуызты тексттæ<br>аразын; |
| 3 |  | Хъуыдыйады фæрссаг уæнгтæ:<br>бæрæггæнæн æмæ фадатон<br>дзырдтæ. | 1 | Ног<br>æрмæг<br>амонын<br>ы урок   | Бацамонын<br>хъуыдыйады фæрссаг<br>уæнгтæ, æрдзурын сæ<br>хицæндзинадтыл                               | Коммуникативон: ныхасмæ хъусын,<br>æмбарын æй; хи хъуыдытæ æргом кæнын<br>ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк<br>хибарæй сбæлвырд кæнын; хъæугæ<br>информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын.<br>Базонæн:<br>хи ныхас раст рацаразын,<br>проблемæ раст сбæрæг кæнын. | Эстетикон<br>æнкъарæнтæ<br>гуырын кæнын                                                           | Дзургæ æмæ<br>фысгæ ныхасы<br>рæзтыл куыстытæ                                                                                                        |
| 4 |  | Рацыд æрмæг фæлхат кæнын.<br>Нывмæ гæсгæ сочинени.               | 1 | Ныхасы<br>рæзтыл<br>кусыны<br>урок | Рацыд æрмæг<br>сфæлхат кæнын,<br>фæцалх кæнын<br>грамматикон<br>æмбарынадтæй                           | Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом<br>кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи хъуыдытæ раггом<br>кæнынаен хъæугæ дзырдтæ ссарын.<br>Базонæн:                                                                                                                                 | Сфæлдыстадон<br>куыст кæнынмæ<br>тырнындзианд<br>рæзын кæнын                                      | Дзургæ æмæ<br>фысгæ ныхасы<br>рæзтыл куыстытæ,<br>предметы æрфыст<br>цæттæ кæнын                                                                     |



|   |  |                                                                                                           |   |                           |                                                 |                                                                                                                                                                                                                               |                                                        |                                                                                                              |
|---|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|---------------------------|-------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|   |  |                                                                                                           |   |                           | ныхасы мидæг пайда кæныныл                      | хи ныхас раст рацаразын.                                                                                                                                                                                                      |                                                        |                                                                                                              |
| 5 |  | Хуымæтæг цыбыр æмæ даргъ хъуыдыйæдтæ                                                                      | 1 | Урок-балц                 | Хуымæтæг цыбыр æмæ даргъ хъуыдыйæдтæ            | Коммуникативон: ныхасмæ хъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи рæдыдтытæ раст кæнын, хи архæйдтытæн аргъ кæнын.<br>Базонæн: æвзæджы æмбарынадтæ зæрдыл æрлæууын кæнын | Мадаæлон æвзаг ахуыр кæнынмæ тырнындзинад гуырын кæнын | Синтаксисон æвзæрстытæ. Кæрæдзийы куыстыты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын. Къордты куыст. Сфæлдыстадон куыстытæ.  |
| 6 |  | Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ (бæттæгтимæ æмæ æнæ бæттæгтæй). Æрхæцæн нысæнттæ хъуыдыйады æмхуызон уæнгтимæ. | 1 | Урок-беседæ               |                                                 | Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи хъуыдытæ раргом кæнынаен хъæугæ дзырдтæ ссарын.<br>Базонæн: хибарæй архайын, хи архæйдтыты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын               | Фыдыбæстæм уарзондзинад гуырын кæнын                   | Тексты пунктуацион анализ. Хъуыдыйæдтæ æмхуызон уæнгтимæ аразыныл куыст.                                     |
| 7 |  | Контролон хъусгёфыст. Рёдыдтытыл куыст                                                                    | 2 |                           |                                                 |                                                                                                                                                                                                                               |                                                        |                                                                                                              |
|   |  | 3-аг четверть-21 с                                                                                        |   |                           |                                                 |                                                                                                                                                                                                                               |                                                        |                                                                                                              |
| 1 |  | Сидæн. Сидæны бынат хъуыдыйады. Æрхæцæн нысæнттæ сидæнтимæ. Сочинени.                                     | 1 | Ныхасы рæзтыл кусыны урок | Сидёны ёмбарынад, функци                        | Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи хъуыдытæ раргом кæнынаен хъæугæ дзырдтæ ссарын.<br>Базонæн: хибарæй архайын, архæйдтыты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын                  | Сфæлдыстадон куыст кæнынмæ тырнындзианд рæзын кæнын    | Сидæнтимæ хъуыдыйæдтæ аразын; изложении ныффыссын                                                            |
| 2 |  | Вазыгджын хъуыдыйад. Хъ-д бæттæгтимæ. Æрхæцæн нысæнттæ. Вазыгджын хъуыдыйад равзарыны фæтк.               | 1 | Ног æрмæг амоныны урок    | Вазыгджын хъуыдыйæдты арæзт, синтаксисон функци | Коммуникативон: къорды кусынмæ араехыныл кусын.<br>Регулятивон: хи архæйдтытæ æмæ къорды уæнгты архæйдтытæн фæтк аразын.<br>Базонæн: вазыгджын хъуыдыйады араæзт, хуымæтæг хъуыдыйæдты хсæн ахастытæ æнкъарын                 |                                                        | Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ. Вазыгджын хъуыдыйæдтæй пайда кæнгæйæ, цардæй ист цауы тыххæй дзурын |

|   |  |                                                                                                                                            |   |                                                                      |                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                |                                                                                           |
|---|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|----------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|
| 3 |  | Комкоммæ ныхас. Авторы дзырдтæ комкоммæ ныхасимæ. Æрхæцæн нысæнттæ комкоммæ ныхасимæ.                                                      | 1 | Комбина<br>рон урок<br>ныхасы<br>рæзтыл<br>куысты<br>элементт<br>имæ | Комкоммæ ныхасы<br>ёмбарынад, функци | Коммуникативон:<br>ахуыргæнæг æмæ æмкъласонтимæ иумæ<br>кусын зонын, ахуырадон диалог аразын<br>Регулятивон:<br>хи архæйдтытæн фæтк аразын, раст сæ<br>кæнын, сæ фæстиуджытæ равзарын зонын<br>Базонæн:<br>комкоммæ ныхас цы хъуыдыйæдты ис,<br>уыдоны арæст æмбарын, ахæм хъуыдыйад<br>саразын зонын.       | Хи ныхасы хъæд<br>аивдæр<br>кæнынмæ<br>тырнындынады<br>л куыст | Дзургæ æмæ<br>фысгæ ныхасы<br>рæзтыл куыстыгæ                                             |
| 4 |  | Диалог. Диалогы арæст.<br>Этикетон диалог. Æрхæцæн<br>нысæнттæ диалогон ныхасы.<br>Тексты сæйраг хъуыды.                                   | 1 | Ныхасы<br>рæзтыл<br>кусыны<br>урок<br>(фысгæ<br>кæнæ<br>дзургæ)      | Диалоджы<br>ёмбарынад, функци        | Коммуникативон:<br>ахуыргæнæг æмæ æмкъласонтимæ иумæ<br>кусын зонын, ахуырадон диалог аразын<br>Регулятивон:<br>хи архæйдтытæн фæтк аразын, раст сæ<br>кæнын, сæ фæстиуджытæ равзарын зонын<br>Базонæн:<br>комкоммæ ныхас æмæ диалогон ныхасы<br>арæст æмбарын, диалоджы архайын зонын                       | Сфæлдыстадон<br>куыст кæнынмæ<br>тырнындыанд<br>рæзын кæнын    | Диалогон ныхасы<br>рæзтыл куыст                                                           |
| 5 |  | Фонетикæ, орфоэпи, графикæ<br>æмæ орфографи. Ныхасы<br>культурæ.                                                                           | 5 |                                                                      |                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                |                                                                                           |
| 6 |  | Фонетикæ куыд æвзагзонынады<br>хай. Мыр æмæ дамгъæ.<br>Хъæлæсон мыртæ.<br>Æмхъæлæсон мыртæ.<br>Дзырды фонетикон æвзæрсты<br>фæтк. Дамгъуат | 2 | Комбина<br>рон урок                                                  |                                      | Коммуникативон;<br>фæрстыгæ æвæрын зонын<br>быцæу кæнын зонын<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг<br>кæнын,<br>ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг<br>кæнын.<br>Базонæн: хи архæйдтыты рефлексии;<br>хи хъуыдытæ (зонындынадтæ) логикон<br>æгъдауæй равæрын. | Хи ныхасы хъæд<br>аивдæр<br>кæнынмæ<br>тырнын                  | Дзырды<br>фонетикон<br>æвзæрстыгæ;<br>дзырдзатон<br>диктант;<br>орфографион<br>фæлтæрæнтæ |
| 7 |  | Дæргъæтин æмхъæлæсонты<br>растдзурынад æмæ<br>растфыссынад.                                                                                | 1 | Комбина<br>рон урок                                                  |                                      | Коммуникативон;<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг                                                                                                                                                                                                              | Раст фыссын<br>æмæ раст<br>дзурынынл<br>архайын                | Растфыссынадыл<br>куыст; орфоэпион<br>нормæтыл куыст                                      |

|    |  |                                                                      |   |                                                                               |                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                           |                                                      |                                                                     |
|----|--|----------------------------------------------------------------------|---|-------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|
|    |  |                                                                      |   |                                                                               |                                                                                                   | кæнын. Базонæн: хи архæйдтыты рефлексии;<br>хи хъуыдытæ (зонындзинаedtæ) логикон æгъдауæй равæрын.                                                                                                                        |                                                      |                                                                     |
| 8  |  | Уæнг. Дзырд иу рæнхъæй иннаема хæссыны æгъдауттæ. Цавд.              | 1 | Комбина<br>рон урок<br>контрол<br>он<br>урочы<br>элементт<br>имæ              |                                                                                                   | Коммуникативон:<br>дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын.<br>Базонæн:<br>фысгæ æмæ дзургæ ныхас аразгæйæ æвзæджы æгъдауттæм æмбаргæйæ хъус дарын | Раст фыссын æмæ раст дзурыныл архайын                | Орфографион фæлтæрæнтæ, тексты орфографион анализ                   |
| 9  |  | Æлвæст изложени                                                      | 1 |                                                                               |                                                                                                   | Базонæн:<br>фысгæ æмæ дзургæ ныхас аразгæйæ æвзæджы æгъдауттæм æмбаргæйæ хъус дарын                                                                                                                                       |                                                      |                                                                     |
|    |  | Лексика. Ныхасы культурæ                                             | 5 |                                                                               |                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                           |                                                      |                                                                     |
| 10 |  | Лексикайы æмбарынад. Дзырды лексикон нысаниуæг. Тексты арæзт, абзац. | 1 | Комбина<br>рон урок<br>ныхасы<br>рæзтыл<br>кусыны<br>урочы<br>элементт<br>имæ | Бацамонын дзырды лексикон нысаниуæджы æмбарынад                                                   | Коммуникативон:<br>дзургæ æмæ фысгæ ныхас раст кæнын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын.<br>Базонæн:<br>дзырдуæттæй пайда кæнын; анализ и синтез кæнын.                                           | Ирон æвзаг ахуыр кæнынмæ разæнгарддзинад рæзын кæнын | Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ; тексты анализ              |
| 11 |  | Иунысанон æмæ бирæнысанон дзырдтæ.                                   |   | Ног æрмæг амонаны урок                                                        | Бацамонын иунысанон æмæ бирæнысанон дзырдты хицæндзинаedtæ, хи ныхасы сæ пайда кæнын фæцалх кæнын | Коммуникативон:<br>дзургæ æмæ фысгæ ныхас раст кæнын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын.<br>Базонæн:<br>дзырдуæттæй пайда кæнын; анализ и синтез кæнын.                                           | Хи ныхасы хъæд аивдæр кæнынмæ тырнын                 | Лексикон фæлтæрæнтæ. Тексты лексикон анализ. Сфæлдыстадон куыстытæ. |

|    |  |                                                                      |   |                                                                      |                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                         |                                                                                                                                                       |
|----|--|----------------------------------------------------------------------|---|----------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 12 |  | Комкоммæ нысаниуæг æмæ ахæсгæ нысаниуæг.                             | 1 | Комбина<br>рон урок                                                  | Бацамонын дзырдты комкоммæ нысаниуæг æмæ ахæсгæ нысаниуæг; комкоммæ нысаниуæг кæмæн ис, уыцы дзырдтæй пайда кæнын фæцалх кæнын | Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхас раст кæнын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын. Базонæн: дзырдуттæй пайда кæнын; анализ и синтез кæнын.                                                                                                               | Хи дзырдуат фæхъæздыгдæр кæнынмæ тырнын | Лексикон фæлтæрæнтæ. Тексты лексикон анализ. Сфæлдыстадон куыстытæ.                                                                                   |
| 13 |  | Синонимтæ. Синонимты нысаниуæг тексты. Хъуыдыйæдты бастдзинад тексты | 1 | Комбина<br>рон урок<br>Ныхасы<br>рæзтыл<br>куысты<br>элемент<br>тимæ | Бацамонын синонимты æмбарынад, хи ныхасы сæ пайда кæнын фæцалх кæнын                                                           | Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхас раст кæнын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын. Базонæн: æфсоны-фæстиуæджы ахастытæ æргом кæнын; текст-тæрхон аразын.                                                                                                 | Хи дзырдуат аивдæр кæнынмæ тырнын       | Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ                                                                                                               |
| 14 |  | Антонимтæ. Антонимты нысаниуæг тексты                                | 1 | Урок-<br>хъазт                                                       | Бацамонын антонимты æмбарынад, хи ныхасы сæ пайда кæнын фæцалх кæнын                                                           | Коммуникативон; фæрстытæ æвæрын зонын быцæу кæнын зонын хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын. Базонæн: хи архæйдтыты рефлексии; хи хъуыдытæ (зонындзинаедтæ) логикон æгъдауæй равæрын. | Текстæн эстетикон æгъдауæй аргъ кæнын   | Лексикон фæлтæрæнтæ. Тексты лексикон анализ. Къордты куыст, индивидуалон куыст. Синонимтæ æмæ антонимтæй пайда кæнгæйæ, цардæй ист цауы тыххæй дзурын |

|    |  |                                                                                                        |   |                |                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                          |                                                                                   |
|----|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|----------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|
| 15 |  | Омонимтæ. Омонимты функционалон нысаниуæг тексты<br>Фёлхат кёнын                                       | 1 | Урок-ерыс      | Бацамонын омонимты æмбарынад, хи ныхасы сæ пайда кæнын фæцалх кæнын                                  | Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхас раст кæнын.<br>Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын.<br>Базонæн: дзырдуеттæй пайда кæнын; анализ и синтез кæнын.                                                                                                      | Текстæн монон-эстетикон æгъдауæй аргъ кæнын              | Лексикон фæлтæрæнтæ. Тексты лексикон анализ. Сфæлдыстадон куыстытæ. Къордты куыст |
|    |  | Морфемикæ. Орфографи. Ныхасы культурæ                                                                  | 7 |                |                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                          |                                                                                   |
| 1. |  | Морфемикæйы æмбарынад. Дзырды нысаниуæгджын хæйттæ. Уидаг. Иуидагон дзырдтæ тексты. Бындур æмæ кæрон   | 2 | Урок-практикум | Бацамонын морфемикæйы æмбарынад, фæцалх кæнын дзырды морфемикон æвзæрстыл, иуидагон дзырдтæ ссарыныл | Коммуникативон: къорды кусын; хи æмæ искæй ныхас раст кæнын.<br>Регулятивон: къорды ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын.<br>Базонæн: дзырдуеттæй пайда кæнын; анализ и синтез кæнын.                                                                                     | Хибарæй архайын, хи архæйдтыты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын | Къордты куыст, индивидуалон куыст                                                 |
| 2. |  | Разæфтуантæ æмæ сæ нысаниуджытæ. Фæсæфтуан. Фæсæфтуаны хæс дзырды мидæг. Дзырдты морфемикон æвзæрстытæ | 1 | Кобинарон урок | Бацамонын дзырды хæйттæ, фæцалх кæнын дзырд æвзæрыныл                                                | Коммуникативон: хи æмæ искæй ныхас раст кæныныл архайын.<br>Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын.<br>Базонæн: анализ и синтез кæнын; хи архæйдтыты рефлекси; хи хъуыдытæ (зонындзинаедтæ) логикон æгъдауæй равæрын. | Раст фыссын æмæ раст дзурыныл архайын                    | Кæрæдзийы куыстыты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын                                      |
| 3. |  | Текстмæ хæстæг (бæлвырд) изложени                                                                      | 1 | Ныхасы рæзтыл  |                                                                                                      | Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.                                                                                                                                                                                                     | Хи ныхасы хъæд аивдæр                                    | Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы                                                           |

|    |  |                                                                                                                     |             |                                  |                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                |                                                                            |
|----|--|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|----------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|
|    |  |                                                                                                                     |             | куысты<br>урок                   |                                                                              | Регулятивон: хи хъуыдытæ раргом<br>кæнынаен хъæугæ дзырдтæ ссарын.<br>Базонæн:<br>хи ныхас раст рацаразын.                                                                                                                                                                                                    | кæнынмæ<br>тырнын                                              | рæзтыл куыстытæ,<br>предметы æрфыст<br>цæттæ кæнын                         |
| 4. |  | Æмхъæлæсон мырты ивддзинад<br>разæфтуанты фæстæ                                                                     | 1           | Комбина<br>рон урок              |                                                                              | Коммуникативон:<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан<br>æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг<br>кæнын,<br>ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг<br>кæнын.<br>Базонæн:<br>хи архæйдтыты рефлекси;<br>хи хъуыдытæ (зонындзинаедтæ) логикон<br>æгъдауæй равæрын.                | Къорды<br>кусынмæ<br>разæнгард<br>кæнын                        | Къордты куыст,<br>индивидуалон<br>куыст                                    |
| 5  |  | Контролон<br>хъусгёфыст.Рёдыдтытыл куыст                                                                            | 2           |                                  |                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                |                                                                            |
|    |  | 4-ая четверть- 16ч                                                                                                  |             |                                  |                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                |                                                                            |
| 1  |  | Морфологи. Орфографи.<br>Ныхасы культурæ<br>Иумæйаг æмбарынад<br>сæрмагонд æмæ æххуысгæнæг<br>ныхасы хæйтты тыххæй. | 12<br><br>1 | Ног<br>æрмæг<br>амонын<br>ы урок | Бацамонын<br>сæрмагонд æмæ<br>æххуысгæнæг ныхасы<br>хæйтты<br>хицæндзинаедтæ | Коммуникативон;<br>фæрстытæ æвæрын зонын<br>быцау кæнын зонын<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг<br>кæнын,<br>ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг<br>кæнын.<br>Базонæн: хи архæйдтыты рефлекси;<br>хи хъуыдытæ (зонындзинаедтæ) логикон<br>æгъдауæй равæрын. | Ирон æвзаг<br>ахуыр кæнынмæ<br>разæнгарддзинад<br>хъомыл кæнын | Морфологион<br>æвзæрстытæ,<br>нывмæ гæсгæ<br>куыст; дидактикон<br>хъæзтытæ |
| 2  |  | Номдар.                                                                                                             | 4           |                                  |                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                |                                                                            |
| 3  |  | Номдар. Йæ нысаниуæг æмæ<br>грамматикон æууæлтæ.<br>Сочинени                                                        | 1           | Комбина<br>рон урок              | Бацамонын номдары<br>грамматикон<br>æууæлтæ иртасын, хи                      | Коммуникативон:<br>номдартæй хи хъуыдытæ раргом<br>кæнынаен пайда кæнынын архайын.                                                                                                                                                                                                                            | Иртасæн<br>куыстытæ<br>æххæст                                  | Номдарты<br>морфологион<br>анализ; номдарты                                |

|   |  |                                                                 |   |                                                |                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                       |                                                                                                                                                |
|---|--|-----------------------------------------------------------------|---|------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|   |  |                                                                 |   |                                                | ныхасы мидæг номдартæй раст пайда кæнын                                                                   | Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтытæ бæлвырд кæнын, иу архайдæй иннаемæ рахизын зонын<br>Базонæн:<br>номдары æвзагон хицæндзинаедтæ иртасын                                                                                                                      | кæнынмæ тырнын                                        | л æнцой кæнгæйæ, ног тексттæ аразын                                                                                                            |
| 4 |  | Иумæйаг æмæ сæрмагонд номдартæ. Тексты хуызтæ. Таурæгъон текст. | 1 | Ныхасы рæзтыл куысты урок                      | Æрдзурын иумæйаг æмæ сæрмагонд номдарты хицæндзинаедтыл; равзарын тексты хуызтæ, таурæгъон тексты æууæлтæ | Коммуникативон:<br>хи хъуыдытæ раргом кæнынæн цы æвзаджы иуæгтæ хъæуы, уый æмбарын, равзарын сæ зонын<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтытæ бæлвырд кæнын, иу архайдæй иннаемæ рахизын зонын<br>Базонæн:<br>иумæйаг æмæ сæрмагонд номдарты ахадындынад æмбарын | Хи нихасы хъæд аивдæр кæнынмæ тырнын                  | Дзургæ æмæ фысгæ нихасы рæзтыл куыстытæ. Иумæйаг æмæ сæрмагонд номдартæй пайда кæнгæйæ, цардæй ист цауы тыххæй таурæгъон текст аразыныл кусын. |
| 5 |  | Номдарты нымæц. Бирæон нымæц аразыны хицæндзинаедтæ.            | 1 | Комбина рон урок контрол он урочы элементт имæ | Сахуыр кæнын номдарты бирæон нымæц аразыныл, бафидар кæнын бирæон нымæцы номдарты растфыссынады æгъдæутгæ | Коммуникативон:<br>бирæон нымæцы номдартæй хи хъуыдытæ æргом кæнгæйæ пайда кæнын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтытæ бæлвырд кæнын, иу архайдæй иннаемæ рахизын зонын<br>Базонæн:<br>номдарты бирæон нымæц аразыны хицæндзинаедтæ иртасын                   | Раст фыссын æмæ раст дзурыныл архайын                 | Рацыд æрмæджы фæдыл беседа; индивидуалон бафарст; фронталон бафарст; дидактикон хъазт                                                          |
| 6 |  | Хауæнтæ. Номдарты тасындзæг.                                    | 1 | Урок-балц                                      | Бацамонын хауæнтæ, фæцалх кæнын тасындзæг кæныныл                                                         | Коммуникативон:<br>номдартæ раст ивын хауæнтæм æмæ нымæцтæм гæсгæ, хи хъуыдытæ æргом кæнгæйæ.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтытæ бæлвырд кæнын, иу архайдæй иннаемæ рахизын зонын<br>Базонæн:<br>тасындзæгæй пайда кæнын, номдарты формæтæ раст ивын.       | Хибарæй кусынмæ, хибарæй зонындзинаедтæ исынмæ тырнын | Номдарты тасындзæг; дзырдбæстытæ æмæ хъуыдыйæдтæ аразын                                                                                        |
| 7 |  | Миногон                                                         | 3 |                                                |                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                       |                                                                                                                                                |

|    |  |                                                            |   |                                    |                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                  |                                                                                                         |
|----|--|------------------------------------------------------------|---|------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 8  |  | Миногоны æмбарынад.<br>Миногонты бастдзинад<br>номдартимæ. | 1 | Комбина<br>рон урок                | Миногоны<br>нысаниуæг<br>бацамонын, фæцалх<br>кæнын тексты<br>миногонтæ<br>ссарыныл,<br>миногонтæй хи<br>ныхасы пайда<br>кæныныл | Коммуникативон:<br>миногонтæй хи хъуыдытæ раргом<br>кæнынæн пайда кæныныл архайын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтытæ бæлвырд кæнын,<br>иу архайдæй иннæмæ рахизын зонын<br>Базонæн:<br>миногоны æвзагон хицæндзинадтæ<br>иртасын | Ирон æвзаг<br>ахуыр кæнынмæ<br>разæнгарддзинад<br>хъомыл кæнын   | Кæрæдзийы<br>куыстыты<br>хæрзхæддзинад<br>бæрæг кæнын                                                   |
| 9  |  | Миниуæгæвдисæг æмæ<br>ахастæвдисæг миногонтæ.              | 1 | Ног<br>æрмæг<br>амонны<br>ы урок   | Фæцалх кæнын<br>миниуæгæвдисæг<br>æмæ ахастæвдисæг<br>миногонтæ<br>кæрæдзийæ<br>иртасыныл                                        | Коммуникативон:<br>миногонтæй хи хъуыдытæ раргом<br>кæнынæн пайда кæныныл архайын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтытæ бæлвырд кæнын,<br>иу архайдæй иннæмæ рахизын зонын<br>Базонæн:<br>миногоны æвзагон хицæндзинадтæ<br>иртасын | Хибарæй<br>кусынмæ,<br>хибарæй<br>зонындзинадтæ<br>исынмæ тырнын | Дидактикон хъæзт;<br>дзырдбыдтæ<br>æххæст кæнын;<br>тексты анализ                                       |
| 10 |  | Миногонты бæрцбарæнтæ.<br>Миногон æвзарыны фæтк.           | 1 |                                    | Базонгæ кæнын<br>миногонты<br>бæрцбарæнтимæ,<br>фæцалх кæнын<br>алыхуызон<br>бæрцбарæнтимæ<br>миногонтæ аразыныл                 | Коммуникативон:<br>миногонтæй хи хъуыдытæ раргом<br>кæнынæн пайда кæныныл архайын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтытæ бæлвырд кæнын,<br>иу архайдæй иннæмæ рахизын зонын<br>Базонæн:<br>миногоны æвзагон хицæндзинадтæ<br>иртасын | Хибарæй<br>кусынмæ,<br>хибарæй<br>зонындзинадтæ<br>исынмæ тырнын | Морфологион<br>æвзæрстытæ;<br>дзырдбæстытæ<br>æмæ<br>хъуыдыйæдтæ<br>аразыныл куыст                      |
| 11 |  | Æрфыстон текст. Текстмæ<br>хæстæг изложени.                | 1 | Ныхасы<br>рæзтыл<br>куысты<br>урок | Равзарын тексты<br>хуызтæ, æрфыстон<br>тексты æууæлтæ;<br>бацæттæ кæнын<br>текстмæ хæстæг<br>изложении<br>фыссынмæ               | Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом<br>кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи хъуыдытæ раргом<br>кæнынæн хъæугæ дзырдтæ ссарын.<br>Базонæн:<br>хи ныхас раст рацаразын.                                                | Сфæлдыстадон<br>куыст кæнынмæ<br>разæнгарддзинад                 | Текстæн план<br>аразыныл куыст;<br>планмæ гæсгæ<br>текст хи<br>ныхæстæй<br>радзурын; хи текст<br>фыссын |
| 12 |  | Нымæцон                                                    | 3 |                                    |                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                  |                                                                                                         |



|    |  |                                                             |   |                        |                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                      |                                                                                                                    |
|----|--|-------------------------------------------------------------|---|------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 13 |  | Нымæцон. Нымæцоны бастдзинад номдартимæ.                    | 1 | Ног æрмæг амоньны урок | Бацамонын нымæцоны грамматикон æууæлтæ иртасын, хи ныхасы мидæг нымæцонтæй раст пайда кæнын                                | Коммуникативон: нымæцонтæй хи хъуыдытæ раргом кæнынæн пайда кæныныл архайын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтытæ бæлвырд кæнын, иу архайдæй иннæмæ рахизын зонын Базонæн: нымæцоны æвзагон хицæндзинадтæ иртасын                                                                               | Хибарæй кусынмæ, хибарæй зонындзинадтæ исынмæ тырнын | Къордты куыст, индивидуалон куыст                                                                                  |
| 14 |  | Бæрцон æмæ рæнхъон нымæцонтæ. Нымæцоны морфологион æвзæрст. | 2 | Урок-иртасæн           | Фæцалх кæнын бæрцон æмæ рæнхъон нымæцонтæй хи ныхасы пайда кæныныл                                                         | Коммуникативон: нымæцонтæй хи хъуыдытæ раргом кæнынæн пайда кæныныл архайын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтытæ бæлвырд кæнын, иу архайдæй иннæмæ рахизын зонын Базонæн: нымæцоны æвзагон хицæндзинадтæ иртасын                                                                               | Иртасæн куыстытæ æххæст кæнынмæ тырнын               | Тексты анализ; темæмæ гæсгæ æнцойгæнæн схематæ æмæ таблицатæ цæттæ кæнын                                           |
| 15 |  | Дзырдты морфологион æвзæрст                                 | 1 |                        | Бацамонын морфологион æвзæрсты фæтк, фæцалх кæнын дзырд морфологион æвзæрст кæнын                                          | Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын, искай хъуыдытæм хъусын, аргъ сын кæнын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, æмкъласонтимæ иумæ архайын, хибарæй ног ахуырадон архадмæ рахизын. Базонæн: æвзаджи иуæгтæн анализ кæнын, дзырдты æмæ хъуыдыйæдты хсæн ахастытæ аразын | Раст фыссын æмæ раст дзурыныл архайын                | Морфологион æвзæрстытæ; интернеты æрмæгимæ кусын                                                                   |
| 16 |  | Рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын. Контролон диктант.       | 3 | Контрол он урок        | Рацыд æрмæг сфæлхат кæнын, хи ныхасы мидæг рацыд æвзаджи иуæгтæй пайда кæныныл ахуыр кæнын; рæдыдтытæ раст кæныныл архайын | Коммуникативон: хи ныхас аразын, ныхасы рæдыдтытæ раст кæнын Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, æмкъласонтимæ иумæ архайын, хибарæй ног ахуырадон архадмæ рахизын Базонæн: æвзаджи иуæгтæн анализ кæнын, дзырдты æмæ хъуыдыйæдты хсæн ахастытæ аразын                      | Хи ныхасы хъæд аивдæр кæнынмæ тырнын                 | Рацыд æрмæджы фæдыл беседæ; индивидуалон бафарст; фронталон бафарст. Кæрæдзийы куыстыты хæрзхъæддзинад бæрæг кæнын |

|  |  |         |           |  |  |  |  |  |
|--|--|---------|-----------|--|--|--|--|--|
|  |  | Æдæппæт | 51с<br>ах |  |  |  |  |  |
|--|--|---------|-----------|--|--|--|--|--|

*Фиппаинæгтæ:*

1. Къæлиндарон-тематикон пълан хуызæгæн лæвæрд кæй цæуы, уымæ гæсгæ йæм алы ахуыргæнæгæн дæр йæ бон у ивддзинадтæ бахæссын. Урокты хуызтæ, куысты хуызтæ, УАА урочы, информацион ахуырадон фæрæзтæ алчи дæр фыссы йæхимæ гæсгæ, урочы цæмæй пайда кæны, уый хынцгæйæ.

2. Къæлиндарон-тематикон пъланмæ гæсгæ 5-æм къласы фысгæ куыстыты нымæц у ахæм:

диктанттæ – 5

изложенитæ – 4

сочиненитæ – 2-3 (фылдæр – хæдзармæ лæвæрд).

Фысгæ куыстытæ дæр лæвæрд цæуынц хуызæгæн: ахуыргæнæгæн йæ уавæртæм æмæ скъоладзауты зонындзинадтæм гæсгæ йæ бон у сæ нымæцмæ ивддзинадтæ хæссын.

## Къæлиндарон-тематикон пълан ирон æвзагæй 6-æм къласæн

цæттæгонд у Республикæ Цæгат Ирыстон-Аланийы ахуырад æмæ наукæйы Министрады уынаффæмæ гæсгæ фидаргонд программæйы бындурыл (Ирон æвзаджы программæ 1-11 къластæн. – Дзæуджыхъæу: СЕМ, 2014. – 76 ф.).

Къæлиндарон-тематикон пъланы бæрæггонд æрцыдысты канд æвзаджы темæтæ нæ, фæлæ ныхасы темæтæ дæр, 6-æм къласы ирон æвзаджы чиныджы куыд лæвæрд сты, афтæмæй (Ирон æвзаг: ахуыргæнæн чиныг / Кокайты Л. - Дзæуджыхъæу: СЕМ, 2014. – 192ф.)

| №  | ны-мæц | Урочы темæ                                                                         | сах | Урочы хуыз                | Ахуыры фæстиуджытæ (ФПАС-мæ гæсгæ)                       |                                                                                                                                                     |                                                 | Ахуырадон архæйдтытæ                                      |
|----|--------|------------------------------------------------------------------------------------|-----|---------------------------|----------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------|
|    |        |                                                                                    |     |                           | Предметон                                                | Универсалон ахуырадон архæйдтытæ                                                                                                                    | Удгоймагон                                      |                                                           |
| 1. |        | Æвзаг-адæмæн кæрдзи<br>æмбарыны фæрæз.<br>5-æм къласы рацыд<br>æрмæг сфæлхат кæнын | 1   | Фæлхат<br>кæныны<br>урок. | Дзырд иу<br>рæнхъæй иннаемæ<br>хæссын.<br>Хъæлæсонты æмæ | Коммуникативон: ныхасмæхъусын, æмбарын æй;<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ<br>уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй | Раст фыссын<br>æмæ раст<br>дзурыныл<br>архайын. | Дзырдтæ<br>орфограммæтæм<br>гæсгæ агурын,<br>орфограммæтæ |

|    |  |                                                                                                        |        |                                                |                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                   |                                                                     |
|----|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|------------------------------------------------|-----------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|
|    |  | æмæ бафидар кæнын(5 сах.) Фонетикæ. Дзырды хæйттæ фæлхат кæнын. Æвзаг æмæ ныхасы тыххæй зонындзинæдтæ. |        |                                                | æмхъæлæсонты растфыссынад.                    | сбæлвырд кæнын; хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын.<br>Базонæн: хъæлæсонты æмæ æмхъæлæсонты растфыссынад; зылангон æмæ æзылангон æмхъæлæсонты фембæлд дзырды райдиан æмæ уидаджы. Дзырдтæн сæ арæст, сæ мыртæ.                                                                  |                                                                                                   | раст æмбарын кæнын; дзырдты растфыссынады æгъдæуттæ.                |
| 2. |  | Лексикæ фæлхат кæнын. Мадæлон æвзаг.                                                                   | 1      | Фæлхат кæныны урок.                            | Лексикайы сæйраг æмбарынаедтæ.                | Коммуникативон: ныхасмæхъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмаæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын; хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын.<br>Базонæн: ирон æвзаджы дзырдты нысаниуæг, сæ мидис, ныхасы сæ пайда кæнын. | Мадæлон æвзаг ахуыр кæнынмæ тырнындзинад гуырын кæнын                                             | Рацыд æрмæджы фæдыл беседæ; индивидуалон бафарст; фронталон бафарст |
| 3. |  | Дзырдарæст. Афæдзы афонтæ. Фæззæг. Диктант                                                             | 1<br>1 | Фæлхат кæныны урок.                            | Дзырдарæсты тыххæй рацыд æрмæг сфæлхат кæнын. | Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмаæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтытæм хъус дарын.<br>Базонæн: Дзырдарæсты сæйраг мадзæлттæ ирон æвзаджы                                                                                                              | Раст фыссын æмæ раст дзурыныл архайын.                                                            | Дзырдты растфыссынады æгъдæуттæ.                                    |
| 4. |  | Радыдтытыл куыст. Морфологи. Ирыстоны истори.                                                          | 1      | Фæлхат кæныны урок.                            | Морфологийы тыххæй рацыд æрмæг сфæлхат кæнын. | Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмаæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтытæм хъус дарын.<br>Базонæн: Дзырдарæсты сæйраг мадзæлттæ ирон æвзаджы.                                                                                                             | Ирон æвзаг ахуыр кæнынмæ разæнгæрддзинад хъомыл кæнын .                                           | Морфологион æвзæрстытæ, нывмæ гæсгæ куыст; дидактикон хъæзтытæ.     |
| 5  |  | Синтаксис.                                                                                             | 1      | Комбина рон урок контрол он урочы элемент имæ. | Синтаксисы сæйраг иуæгтæ:                     | Коммуникативон: ныхасмæхъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмаæ гæсгæ.<br>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын.<br>Базонæн: хи ныхас раст рацаразын, проблемæ раст сбæрæг кæнын.                                                                           | Мадæлон æвзаджы аивдзинад æнкъарын; орфографион нормæтæй пайда кæнынмæ тырнындзинад гуырын кæнын. | Кæрæдзийы куыстыты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын.                       |

|    |  |                                                                                                         |   |                                                                                |                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                 |                                                                                                                                               |
|----|--|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|--------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 6  |  | Контролон хъусгёфыст.<br>Рёдыдтытыл куыст                                                               | 2 |                                                                                | Контролон<br>диктант рацыд<br>æрмагæй<br>грамматикон<br>хæсимæ.  | Коммуникативон:<br>дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл<br>кусын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын<br>зонын.<br>Базонæн:<br>фысгæ æмæ дзургæ ныхас аразгæйæ æвзаджы<br>æгъдæуттæм æмбаргæйæ хъус дарын.                 | Раст фыссын<br>æмæ раст<br>дзурыныл<br>архайын.                                 | Рацыд æрмаджы<br>фæдыл беседæ;<br>индивидуалон<br>бафарст;<br>фронталон<br>бафарст.<br>Кæрæдзийы<br>куыстыты<br>хæрзхæддзинад<br>бæрæг кæнын. |
| 1. |  | Лексика æмæ<br>фразеологи (5сах.)<br>Лексикайы æмба-рынад.<br>Æппæтадæ-мон дзырдтæ.<br>Ирыстоны истори. | 1 | Ног<br>æрмаг<br>амонын<br>ы урок.                                              | Бацамонын<br>дзырдты лексикон<br>нысаниуæг.                      | Коммуникативон: искæй ныхасмæхъусын, аргъ<br>ын кæнын; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы<br>нысан æмæ уавæрмаг гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтытæм хъус дарын.<br>Базонæн:<br>ирон æвзаджы дзырдты нысаниуæг, сæ мидис,<br>ныхасы сæ пайда кæнын.    | Эстетикон<br>æнкъарæнтæ<br>рæзын кæнын.                                         | Дзургæ æмæ<br>фысгæ ныхасы<br>рæзтыл куыст.<br>Къордты куыст,<br>индивидуалон<br>куыст.                                                       |
| 2. |  | Диалектизмтæ.<br>Профессионализмтæ.<br>Ирыстоны истори.                                                 | 1 | Комбина<br>рон урок<br>ныхасы<br>рæзтыл<br>кусыны<br>урочы<br>элементт<br>имæ. | Диалектон æмæ<br>профессионалон<br>дзырдты<br>æмбарынад.         | Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын<br>ныхасы нысан æмæ уавæрмаг гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтытæм хъус дарын.<br>Базонæн: пайда кæнын профессионалон дзырдтæй<br>ныхасы ,хицæн кæнын зоной тексты<br>профессионалон æмæ диалектон дзырдтæ. | Индивидуалон<br>куыст кæнынмæ<br>æмæ къорды<br>архайынмæ<br>разæнгард<br>кæнын. | Рацыд æрмаджы<br>фæдыл беседæ;<br>индивидуалон<br>бафарст;<br>фронталон<br>бафарст.                                                           |
| 3. |  | Архаизмтæ. Историзмтæ.                                                                                  | 1 | Ног<br>æрмаг<br>амонын<br>ы урок.                                              | Бацамонын<br>зæронд дзырдтæ<br>æмæ историзмтæ,<br>се мбарынадтæ. | Коммуникативон: искæй ныхасмæхъусын, аргъ<br>ын кæнын; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы<br>нысан æмæ уавæрмаг гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтытæм хъус дарын.<br>Базонæн:<br>ныхасы æмæ тексты дæр хицæн кæнын<br>архаизмтæ.                        | Фыдыбæстæм<br>уарзондзинад<br>гуырын кæнын.                                     | Дзургæ æмæ<br>фысгæ ныхасы<br>рæзтыл куыст.<br>Къордты куыст,<br>индивидуалон<br>куыст.                                                       |
| 4. |  | Неологизмтæ.<br>Ирыстон.                                                                                | 1 | Урок-<br>практик<br>ум.                                                        | Бацамонын ног<br>дзырдтæ,неологиз<br>мтæ, се мбарынад.           | Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын<br>ныхасы нысан æмæ уавæрмаг гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтытæм хъус дарын.<br>Базонæн:ныхасы арæхстджынаей пайда кæнын<br>ног дзырдтæй урокты мидæг.                                                    | Раст фыссын<br>æмæ раст<br>дзурыныл<br>архайын.                                 | Рацыд æрмаджы<br>фæдыл беседæ;<br>индивидуалон<br>бафарст;<br>фронталон<br>бафарст.                                                           |

|    |  |                                                                      |   |                                   |                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                 |                                                                                                                       |
|----|--|----------------------------------------------------------------------|---|-----------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 5. |  | Фразеологон дзырdbæстыгæ.<br>Изложени. «Къоста – ирон адæмы стъалы.» | 1 | Ног æрмæг амонын ы урок.          | Бацамонын фразеологион дзырdbæстыгæ.<br>Сæ нысаниуæг æвзаджы.                        | Коммуникативон: искæй ныхасмæхъусын, аргъ ын кæнын; хи хъуыдыгæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтыгæм хъус дарын.<br>Базонæн: Фразеологизмтæй пайда кæнын зонын æмæ арæхсын ныхасы æмæ фысгæ куыстыты. | Эстетикон æнкъарæнтæ гуырын кæнын.                              | Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыст.<br>Къордты куыст, индивидуалон куыст.                                           |
| 6. |  | Дзырдарæзт(5 сах.)<br>Дзырдарæзты ёмбарынад                          | 2 |                                   |                                                                                      | Коммуникативон: нæхи хъуыдыгæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын; хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын.<br>Базонæн: хицæн бындуртæй ног дзырдтæ аразын.             | Нывкæнынадмæ цымыдисдзинад æмæ уарзыны æнкъарæнтæ гуырын кæнын. |                                                                                                                       |
| 7  |  | Контролон хъусгёфыст.<br>Рёдыдтытыл куыст                            | 1 |                                   | Контролон диктант рацыд æрмæгæй грамматикон хæсимæ.                                  | Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын.<br>Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын.<br>Базонæн: фысгæ æмæ дзургæ ныхас аразгæйæ æвзаджы æгъдæуттæм æмбаргæйæ хъус дарын.                           | Раст фыссын æмæ раст дзурыныл архайын.                          | Рацыд æрмæджы фæдыл беседæ; индивидуалон бафарст; фронталон бафарст.<br>Кæрæдзийы куыстыты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын. |
| 1  |  | Вазыгджын дзырдтæ.<br>Къоста – нывгæнæг.                             | 1 | Ног æрмæг амонын ы урок           | Бацамонын дзырдты аразыны мадзæлттæ ирон æвзаджы.<br>Вазыгджын дзырдты растфыссынад. | Коммуникативон: нæхи хъуыдыгæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын; хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын.<br>Базонæн: хицæн бындуртæй ног дзырдтæ аразын.             | Нывкæнынадмæ цымыдисдзинад æмæ уарзыны æнкъарæнтæ гуырын кæнын. | Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыст.<br>Къордты куыст, индивидуалон куыст.                                           |
| 2  |  | Дзырдарæзт. Ёмуидагон дзырдтё.<br>Ирыстон.                           | 1 | Зонындз инæдтæ фидар кæныны урок. | Дзырдтæ аразыны мадзæлттæ ирон æвзаджы.<br>Мырты ивынад дзырд аразгæйæ.              | Коммуникативон: искæй ныхасмæхъусын, аргъ ын кæнын; хи хъуыдыгæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтыгæм хъус дарын.<br>Базонæн: хицæн бындуртæй ног дзырдтæ аразын.                                      | Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гуырын кæнын.       | Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыст.<br>Къордты куыст, индивидуалон куыст.                                           |

|   |  |                                                                                          |   |                                                                     |                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                          |                                                                                              |
|---|--|------------------------------------------------------------------------------------------|---|---------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------|
| 3 |  | Дзырдты морфемон<br>ёвзёрст.<br>Ирыстон.                                                 |   | Урок-<br>практик<br>ум.                                             | Ныффидар кæнын<br>зонындзинаедтæ<br>дзырдты аразыны<br>мадзæлттæй цы<br>базыдтой, уый.                | Коммуникативон: нæхи хъуыдытæ æргом кæнын<br>ныхасы нысан æмæ уавæрмаг гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй<br>сбæлвырд кæнын; хъæугæ информаци ссарын<br>æмæ рахицæн кæнын.<br>Базонæн: зонын æмæ арæхсын раст æмæ<br>хъуыдыгæнгæйæ фыссын.                                               | Ирыстоны<br>географи зонын<br>æмæ ахуыр<br>кæнын.        | Рацыд æрмаеджы<br>фæдыл беседæ;<br>индивидуалон<br>бафарст;<br>фронталон<br>бафарст.         |
| 4 |  | Сфæлдыстадон изложени.<br>«Къостайы сабибонтæ»                                           | 1 | Комбина<br>рон урок<br>ныхасы<br>рæзты<br>урочы<br>элементт<br>имæ. |                                                                                                       | Коммуникативон:<br>дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддинадыл<br>кусын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын<br>зонын.<br>Базонæн:<br>фысгæ æмæ дзургæ ныхас аразгæйæ æвзаджы<br>æгъдауттæм æмбаргæйæ хъус дарын.                                                                      | Раст фыссын<br>æмæ раст<br>дзурыныл<br>архайын.          | Дзырдты<br>морфемон<br>æвзæрст.                                                              |
| 5 |  | Морфологи.(30<br>Номдар.( 5 сах.)<br>Номдар. Номдарты<br>дзырдарæзт.<br>Фыдæлты хæзнатæ. | 1 | Ног<br>æрмаг<br>амонын<br>ы урок.                                   | Ныффидар кæнын<br>зонындзинаедтæ<br>номдарты<br>дзырдарæзты<br>тыххæй.                                | Коммуникативон;<br>фæрстытæ æвæрын зонын<br>быцау кæнын зонын<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын,<br>ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын.<br>Базонæн: хи архæйдтыты рефлeksi;<br>хи хъуыдытæ (зонындзинаедтæ) логикон<br>æгъдауæй раварын. | Иртасæн<br>куыстытæ<br>æххæст<br>кæнынмæ<br>тырнын.      | Номдарты<br>морфологион<br>анализ;<br>номдарты л<br>æнцой кæнгæйæ,<br>ног тексттæ<br>аразын. |
| 6 |  | Номдарты дзырдарæзт<br>разæфтуантæ æмæ<br>фæсæфтуанты руаджы.<br>Фыдæлты хæзнатæ.        | 1 | Урок-<br>практик<br>ум.                                             | Бацамонын<br>номдарты<br>дзырдарæзт<br>разæфтуантæ æмæ<br>фæсæфтуанты<br>руаджыæмæ<br>сæрастфыссынад. | Коммуникативон:<br>хи хъуыдытæ раггом кæнынаг цы æвзаджы<br>иуæгтæ хъæуы, уый æмбарын, равзарын сæ зонын<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтытæ бæлвырд кæнын, иу<br>архайдæй иннаемæ рахизын зонын<br>Базонæн: разæфтуанты фæрцы аразын номдартæ<br>æмæ сæ растфыссынмæ арæхсын.                      | Фыдæлты<br>хæзнатæн аргъ<br>кæнын æмæ сæ<br>бахъахъæнын. | Дзургæ æмæ<br>фысгæ ныхасы<br>рæзтыл<br>куыстытæ.                                            |
| 7 |  | Номдарты дзырдарæзт<br>дзырдтæ(бындур)<br>кæраедзимæ æфтауыны<br>руаджы.                 | 1 | Зонындз<br>инаедтæ<br>фидар<br>кæныны                               | Бацамонын<br>номдарты<br>дзырдарæзт<br>дзырдтæ(                                                       | Коммуникативон;<br>фæрстытæ æвæрын зонын<br>быцау кæнын зонын<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын.                                                                                                                                                                                                         | Раст фыссын<br>æмæ раст<br>дзурыныл<br>архайын.          | Дзырдтæн<br>морфемон<br>æвзæрст кæнын.                                                       |

|    |  |                                                                                                 |   |                                   |                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                   |                                                   |
|----|--|-------------------------------------------------------------------------------------------------|---|-----------------------------------|------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|
|    |  | Улафты рæстæг.                                                                                  |   | урок.                             | бындуртæ )<br>кæрæдзимæ<br>æфтауыны<br>руаджы.                         | Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын,<br>ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын.<br>Базонæн:<br>Разæфтуантæ æмæ фæсæфтуанты фæрцы ног<br>дзырдтæ аразын зонын .                                                                                                                     |                                                                   |                                                   |
| 8  |  | Цыбыргонд вазыгджын<br>дзырдтæ. Наукæ æмæ<br>ахуырад.                                           | 1 | Ног<br>æрмæг<br>амонын<br>ы урок. | Бацамонынцыбыр<br>гонд вазыгджын<br>дзырдтæ.                           | Коммуникативон;<br>фæрстытæ æвæрын зонын<br>быцау кæнын зонын<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын,<br>ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын.<br>Базонæн: зонын вазыгджын дзырдтæ аразын.                                                     | Мадæлон æвзаг<br>ахуыр кæнынмæ<br>тырнындзинад<br>гуырын кæнын.   | Дзургæ æмæ<br>фысгæ ныхасы<br>рæзтыл<br>куыстытæ. |
| 9  |  | Æндæр ныхасы хæйттæ<br>номдарты ролы.<br>Номдары морфологион<br>æвзæрст. Удварны<br>миниуджытæ. | 1 | Ног<br>æрмæг<br>амонын<br>ы урок. | Бацамонын æндæр<br>ныхасы хæйтты<br>рахызт<br>номдартæм.               | Коммуникативон:<br>дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл<br>кусын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын<br>зонын.<br>Базонæн: ныхасы пайда кæнын номдар -<br>миногонтæй æмæ сæ иртасын.                                                                                         | Хибарæй<br>кусынмæ,<br>хибарæй<br>зонындзинадтæ<br>исынмæ тырнын. | Дзургæ æмæ<br>фысгæ ныхасы<br>рæзтыл<br>куыстытæ. |
| 10 |  | Миногон (4 сах.)<br>Миногон (æрмæг фæлхат<br>кæнын).<br>Удварны миниуджытæ.                     |   | Фæлхат<br>кæныны<br>урок.         | Миногоны<br>тыххæй рацыд<br>æрмæг сфæлхат<br>кæнын.                    | Коммуникативон;<br>фæрстытæ æвæрын зонын<br>быцау кæнын зонын<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын,<br>ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын.<br>Базонæн: хи архæйдтыты рефлeksi;<br>хи хъуыдытæ (зонындзинадтæ) логикон<br>æгъдауæй раварын. | Ирон æвзаг<br>ахуыр кæнынмæ<br>разæнгарддзинад<br>хъомыл кæнын .  | Дзургæ æмæ<br>фысгæ ныхасы<br>рæзтыл<br>куыстытæ. |
| 11 |  | Миногонты дзырдарæзт<br>разæфтуантæ æмæ<br>фæсæфтуанты руаджы.<br>Удварны миниуджытæ.           | 1 | Ног<br>æрмæг<br>амонын<br>ы урок. | Бацамонын<br>миногонты<br>дзырдарæзт<br>разæфтуантæ æмæ<br>фæсæфтуанты | Коммуникативон:<br>хи хъуыдытæ раггом кæнынæн цы æвзаджы<br>иуæгтæ хъæуы, уый æмбарын, равзарын сæ зонын<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтытæ бæлвырд кæнын, иу                                                                                                                                     | Удварны<br>миниуджытыл<br>сæ ахуыр кæнын.                         | Дзургæ æмæ<br>фысгæ ныхасы<br>рæзтыл<br>куыстытæ. |

|    |  |                                                                                                   |   |                                   |                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                           |                                          |
|----|--|---------------------------------------------------------------------------------------------------|---|-----------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------|------------------------------------------|
|    |  |                                                                                                   |   |                                   | руаджы.                                                                                         | архайдæй иннаемæ рахизын зонын<br>Базонæн: миногонтæ разæфтуаны руаджы аразын æмæ сæ æвзарынмæ арахсын.                                                                                                                                                         |                                                           |                                          |
| 12 |  | Миногонты дзырдарæзт разæфтуантæ æмæ фæсæфтуанты руаджы. Удварны миниуджытæ.                      | 1 | Зонындз инæдтæ фидар кæныны урок  | Бацамонын миногонты дзырдарæзт дзырдтæ кæрæдзимæ æфтауыны фæрцы æмæ сæ растфыссынады æгъдауттæ. | Коммуникативон:<br>дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын.<br>Базонæн: вазыгджын миногонтæ аразын æмæ сæ раст фыссын.                                                                   | Удварны миниуджытыл сæ ахуыр кæнын.                       | Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ. |
| 13 |  | Миногонты дзырдарæзт дзырдтæ(бындур.) кæрæдзимæ æфтауыны руаджы.                                  | 1 | Ног æрмæг амонаны урок.           | Бацамонын миногонты дзырдарæзт (бындуртæ) кæрæдзимæ руаджы.                                     | Коммуникативон;<br>фæрстытæ æвæрын зонын быцæу кæнын зонын<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын.<br>Базонæн: вазыгджын миногонтæ аразын æмæ сæ раст фыссын.     | Хи ныхасы хъæд аивдæр кæнынмæ тырнын.                     | Къордты куыст, индивидуалон куыст.       |
| 14 |  | Номдарты рахызт миногонтæм.                                                                       | 1 | Зонындз инæдтæ фидар кæныны урок. | Бацамонын номдарты рахызт миногонтæм.                                                           | Коммуникативон:<br>дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын.<br>Базонæн: миногонтæй пайда кæнын зонын æмæ хи хъуыдытæ миногонты фæрцы фыссын.                                             | Эстетикон æнкъарæнтæ гуырын кæнын.                        | Морфологон æвæрсты фæтк.                 |
| 15 |  | Нымæцон (4 сах.) Нымæцон (æрмæг фæлхат кæнын). Нымæцонты арæзт. Ирон нымады хуызтæ. Фыдæлты зæхх. | 1 | Фæлхат кæныны урок.               | Нымæцонны тыххæй рацыд æрмæг сфæлхат кæнын. Ироннымады хуызтæ.                                  | Коммуникативон;<br>фæрстытæ æвæрын зонын быцæу кæнын зонын<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын.<br>Базонæн: дыууæ нымады хуызæй дæр нымайын; фыссынмæ арахсын. | Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гуырын кæнын. | Къордты куыст, индивидуалон куыст.       |



|    |  |                                                                                                |   |                          |                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                            |                                                         |                                               |
|----|--|------------------------------------------------------------------------------------------------|---|--------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|
| 16 |  | Изложени «Æрдз - нæ алыварс»                                                                   | 1 | Ног æрмæг амонын ы урок. | Ныффидар кæнын зонындзинадтæ нымæцонты арæзты тыххæй.                         | Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын.<br>Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонин.<br>Базонæн: хуымæтæг нымæцонтæй вазыгджын æмæ амæд нымæцонтæ аразын.                                          | Хи ныхасы хæд аивдæр кæнынмæ тырнын.                    | Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.      |
| 17 |  | Бæрцон æмæ рæнхъон нымæцонты тасындзæг. Æрдз- нæ алыварс.                                      | 1 | Ног æрмæг амонын ы урок. | Ныффидар кæнын зонындзинадтæбæ рцон æмæ рæнхъон нымæцонты тасындзæджы тыххæй. | Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи хъуыдытæ раргом кæнынаен хъæугæ дзырдтæ ссарын.<br>Базонæн: бæрцон нымæцонтæй рæнхъон нымæцонтæ аразын зонин.                                   | Ирон æвзаг ахуыр кæнынмæ разæнгæрддзинад хъомыл кæнын.  | Къордты куыст, индивидуалон куыст.            |
| 18 |  | Дихон ёмё мурон нымæцонтæ. Æрдз æмæ адæймаг. Тест.                                             | 1 | Ног æрмæг амонын ы урок. | Ныффидар кæнын зонындзинадтæди хон нымæцонты тыххæй.                          | Коммуникативон; фæрстытæ æвæрын зонин быцау кæнын зонин хи хъуыдытæ æргом кæнын зонин.<br>Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын.<br>Базонæн: дихон нымæцонтимæ хъуыдыйæдтæ арæхсын. | Удварны миннуджытыл сæ ахуыр кæнын.                     | Кæрæдзийы куыстыты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын. |
| 19 |  | Номивæг ( 6 сах.) Номивджыты нысаниуæг æмæ сæ сæйраг грамматикон æууæлтæ. Бæрæгбонтæ. (Ног аз) | 1 | Фæлхат кæныны урок.      | Номивæджы тыххæй рацыд æрмæг сфæлхат кæнын.                                   | Коммуникативон; фæрстытæ æвæрын зонин быцау кæнын зонин хи хъуыдытæ æргом кæнын зонин.<br>Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын.<br>Базонæн: номивджыты грамматикон æууæлтæ.        | Раст фыссын æмæ раст дзурыныл архайын.                  | Къордты куыст, индивидуалон куыст.            |
| 20 |  | Номивджыты дих сæ нысаниуæгмæ гæсгæ. Цæсгомон номивджытæ. Адæймаг æмæ æрдз.                    | 1 | Ног æрмæг амонын ы урок. | Ныффидар кæнын зонындзинадтæно мивджыты дих сæ нысаниуæгмæ гæсгæ.             | Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи хъуыдытæ раргом кæнынаен хъæугæ дзырдтæ ссарын.<br>Базонæн: номивджыты цыбыр формæтимæ хъуыдыйæдтæ аразын.                                      | Маделон æвзаг ахуыр кæнынмæ тырнын дзинад гуырын кæнын. | Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.      |

|    |  |                                                           |   |                                    |                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                  |                                                                                                                                                   |
|----|--|-----------------------------------------------------------|---|------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 21 |  | Здѣхгѣ ѣмѣ амонѣн<br>номивджытѣ.<br>Мѣргъты дунѣ.         | 1 | Ног<br>ѣрмаѣг<br>амоньн<br>ы урок. | Ныффидар кѣнын<br>зоньндзинѣдтѣ<br>амонѣн<br>номивджыты<br>тыххѣй.            | Коммуникативон;<br>фѣрстытѣ ѣвѣрын зоньн<br>быцаѣу кѣнын зоньн<br>хи хъуыдытѣ ѣргом кѣнын зоньн.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архѣйдтыты фѣтк сѣѣрмаѣг кѣнын,<br>ахуыры фѣстиуджытѣ рагацау сѣѣрмаѣг кѣнын.<br>Базонѣн: номивджыты хицаѣн хуызтѣй<br>хъуыдыѣады раст пайда кѣнын, цавды нысан сьл<br>раст ѣвѣрын. | Цѣѣрмаѣгойты<br>дунѣмаѣ<br>разѣнгарддзинад<br>хъомьл кѣнын.      | Дзурга ѣмаѣ<br>фысга ныхасы<br>рѣзтыл<br>куыстытѣ.                                                                                                |
| 22 |  | Фарстон – ахастон<br>номивджытѣ.<br>Ѧрдз ѣмаѣ адѣймаг.    | 1 | Ног<br>ѣрмаѣг<br>амоньн<br>ы урок. | Ныффидар кѣнын<br>зоньндзинѣдтѣ<br>фарстон –<br>ахастонномивджы<br>ты тыххѣй. | Коммуникативон: хи хъуыдытѣ ѣргом кѣнын<br>ныхасы нысан ѣмаѣ уавѣрмаѣ гѣсгѣ.<br>Регулятивон: хи хъуыдытѣ раргом кѣнынѣн<br>хъѣугѣ дзырдтѣ ссарын.<br>Базонѣн: номивѣджы хицаѣн хуызтѣй<br>хъуыдыѣады раст пайда кѣнын, цавды нысан сьл<br>раст ѣвѣрын.                                                            | Ирон ѣвзаг<br>ахуыр кѣнынмаѣ<br>разѣнгарддзинад<br>хъомьл кѣнын. | Къордты куыст,<br>индивидуалон<br>куыст.                                                                                                          |
| 23 |  | Контролон хъусгѣфыст.<br>Рѣдыдтытыл куыст.                | 2 |                                    | Контролон<br>диктант рацыд<br>ѣрмаѣгѣй<br>грамматикон<br>хѣсимѣ.              | Коммуникативон:<br>дзурга ѣмаѣ фысга ныхасы хѣрзхъѣддзинадыл<br>кусын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архѣйдтыты фѣтк сѣѣрмаѣг кѣнын<br>зоньн.<br>Базонѣн:<br>фысга ѣмаѣ дзурга ныхас аразгѣйѣ ѣвзаджы<br>ѣгъдѣуттѣм ѣмбаргѣйѣ хъус дарын.                                                                          | Раст фыссын<br>ѣмаѣ раст<br>дзурыныл<br>архайын.                 | Рацыд ѣрмаѣджы<br>фѣдыл бесѣдѣ;<br>индивидуалон<br>бафарст;<br>фронталон<br>бафарст.<br>Кѣрѣдзийы<br>куыстыты<br>хѣрзхъѣддзинад<br>бѣрмаѣг кѣнын. |
| 1  |  | Бѣлвырд ѣмѣ ѣбѣлвырд<br>номивджытѣ.<br>Ѧрдз ѣмаѣ адѣймаг. | 1 | Ног<br>ѣрмаѣг<br>амоньн<br>ы урок  | Ныффидар кѣнын<br>зоньндзинѣдтѣ<br>бѣлвырд<br>номивджыты<br>тыххѣй.           | Коммуникативон:<br>дзурга ѣмаѣ фысга ныхасы хѣрзхъѣддзинадыл<br>кусын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архѣйдтыты фѣтк сѣѣрмаѣг кѣнын<br>зоньн.<br>Базонѣн: номивѣджы хицаѣн хуызтѣй<br>хъуыдыѣады раст пайда кѣнын, цавды нысан сьл<br>раст ѣвѣрын.                                                                 | Ирон ѣвзаг<br>ахуыр кѣнынмаѣ<br>разѣнгарддзинад<br>хъомьл кѣнын. | Дзурга ѣмаѣ<br>фысга ныхасы<br>рѣзтыл<br>куыстытѣ.                                                                                                |
| 2  |  | Рацыд ѣрмѣг зѣрдыл<br>ѣрлѣууын кѣнын.                     | 1 | Ног<br>ѣрмаѣг                      | Ныффидар кѣнын<br>зоньндзинѣдтѣ                                               | Коммуникативон: хи хъуыдытѣ ѣргом кѣнын<br>ныхасы нысан ѣмаѣ уавѣрмаѣ гѣсгѣ.                                                                                                                                                                                                                                      | Мѣргъты<br>дунѣмаѣ                                               | Морфологон<br>ѣвѣѣрсты фѣтк.                                                                                                                      |

|   |  |                                                                              |   |                            |                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                        |                                                           |
|---|--|------------------------------------------------------------------------------|---|----------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------|
|   |  | Æппæрцæг номивджытæ.<br>Мæргъты дуне.                                        |   | амонын<br>ы урок.          | æппæрцæг номивджыты<br>тыххæй.                                                                | Регулятивон: хи хъуыдытæ раргом кæнынаен хъæугæ дзырдтæ ссарын.<br>Базонæн:зонын растфыссынады æгъдæуттæ æмæ архæсын номивджытæ раст фыссынмæ.                                                                                                     | разæнгарддзинад хъомыл кæнын.                          |                                                           |
| 3 |  | Рацыд æрмæг фæлхат кæнын.                                                    | 1 | Ныхасы рæзтыл кусыны урок. | Рацыд æрмæг сфæлхат кæнын, фæцалх кæнын грамматикон æмбарынаедтæй ныхасы мидæг пайда кæныныл. | Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи хъуыдытæ раргом кæнынаен хъæугæ дзырдтæ ссарын.<br>Базонæн: хибарæй архайын, архæйдтыты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын.                                      | Сфæлдыстадон куыст кæнынмæ тырнындианд рæзын кæнын.    | Номивджытимæ хъуыдыйæдтæ аразын; изложении ныффыссын.     |
| 4 |  | Мивдисæг (9 сах.)<br>Мивдисæг (æрмæг фæлхат кæнын).<br>Афæдзы афонтæ (зымæг) | 1 | Фæлхат кæныны урок.        | Мивдисæджытыххæй рацыд æрмæг сфæлхат кæнын.                                                   | Коммуникативон;<br>фæрстытæ æвæрын зонын быцæу кæнын зонын хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын.<br>Базонæн: ифтындзæг кæнын иуон æмæ бираон нымæцты. | Хибарæй кусынмæ, хибарæй зонындзинаедтæ исынмæ тырнын. | Дидактикон хъазт; дзырдбыдтæ æххæст кæнын; тексты анализ. |
| 5 |  | Хуымæтæг æмæ вазыгджын мивдисджытæ.<br><br>Зайæгойты дуне.                   | 1 | Ног æрмæг амонин ы урок.   | Ныффидар кæнын зонындзинаедтæ хуымæтæг æмæ вазыгджын мивдисджыты тыххæй.                      | Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын.<br>Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын.<br>Базонæн: хуымæтæг мивдисджытæй вазыгджынтæ аразын.                                                                 | Хибарæй кусынмæ, хибарæй зонындзинаедтæ исынмæ тырнын. | Къордты куыст, индивидуалон куыст.                        |
| 6 |  | Рацыд æрмæг фæлхат кæнын. Изложени.                                          | 2 | Ныхасы рæзтыл кусыны урок  | Ныффидар кæнын зонындзинаедтæ мивдисджыты тыххæй.                                             | Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи хъуыдытæ раргом кæнынаен хъæугæ дзырдтæ ссарын.<br>Базонæн: фысгæ æмæ дзургæ ныхас аразгæйæ æвзаджы æгъдæуттæм æмбаргæйæ хъус дарын                     | Раст фыссын æмæ раст дзурыныл архайын.                 | Фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.                             |
| 7 |  | Мивдисæджы æбæлвырд формæ.<br>Бæрæгбонтæ.<br>Сылгоймæгты                     | 1 | Ног æрмæг амонин ы урок.   | Ныффидар кæнын зонындзинаедтæ мивдисджыты æбæлвырд                                            | Коммуникативон;<br>фæрстытæ æвæрын зонын быцæу кæнын зонын хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын.                                                                                                                                                          | Ирон æвзаг ахуыр кæнынмæ разæнгарддзинад рæзын кæнын.  | Къордты куыст, индивидуалон куыст.                        |

|    |  |                                                                   |   |                                               |                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                |                                                                                         |
|----|--|-------------------------------------------------------------------|---|-----------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|
|    |  | æппæтдунеон бон.                                                  |   |                                               | формæйæ.                                                                                                       | Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын,<br>ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын.<br>Базонæн: зонын æмæ араехсынабæлвырд<br>формæйы мивдисджытæй ног мивдисджытæ<br>аразынмæ.                                                                                                    |                                                                |                                                                                         |
| 8  |  | Мивдисджыты<br>разæфтуантæ.<br>Æрдз – нæ алыварс.                 | 1 | Ног<br>æрмæг<br>амонын<br>ы урок.             | Ныффидар кæнын<br>зонындзинадтæ<br>мивдисджыты<br>разæфтуанты<br>тыххæй.                                       | Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын<br>ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи хъуыдытæ раргом кæнынаен<br>хъæугæ дзырдтæ ссарын.<br>Базонæн: разæфтуанты фæрцы архайдæн йе здæхт<br>æмæ йæ миниуджытæ æвдисынмæ араехсын.                                                          | Ирон æвзаг<br>ахуыр кæнынмæ<br>разæнгарддзинад<br>рæзын кæнын. | Фысгæ ныхасы<br>рæзтыл<br>куыстытæ.                                                     |
| 9  |  | Мивдисджыты<br>разæфтуантæ.<br>Афæдзы афонтæ<br>(уалдзæг)         | 1 | Зонындз<br>инадтæ<br>фидар<br>кæныны<br>урок. | Ныффидар кæнын<br>зонындзинадтæ<br>мивдисджыты<br>разæфтуанты<br>тыххæй.                                       | Коммуникативон;<br>фæрстытæ æвæрын зонын<br>быцау кæнын зонын<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын,<br>ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын.<br>Базонæн: разæфтуанты фæрцы архайдæн йе<br>здæхт æмæ йæ миниуджытæ æвдисынмæ<br>араехсын. | Хи ныхасы хъæд<br>аивдæр<br>кæнынмæ<br>тырнын.                 | Кæрæдзийы<br>куыстыты<br>хæрзхъæддзинад<br>бæрæг кæнын.                                 |
| 10 |  | Мивдисæджы<br>хуызтæ(æххæст<br>/æнаæххæст).<br>Æрдз – нæ алыварс. | 1 | Ног<br>æрмæг<br>амонын<br>ы урок.             | Ныффидар кæнын<br>зонындзинадтæ<br>мивдисджыты<br>(æххæст/<br>æнаæххæст)<br>хуызты тыххæй.                     | Коммуникативон:<br>дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхъæддзинадыл<br>кусын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын<br>зонын.<br>Базонæн:иртасын зонын æххæст æмæ æнаæххæст<br>мивдисджытæ кæрæдзийæ.                                                                                  | Иртасæн<br>куыстытæ<br>æххæст<br>кæнынмæ<br>тырнын.            | Къордты куыст,<br>индивидуалон<br>куыст.                                                |
| 11 |  | Рацыд æрмæг фæлхат<br>кæнын. Нывмæ гæсгæ<br>сочинени.             | 1 | Ныхасы<br>рæзтыл<br>кусыны<br>урок.           | Рацыд æрмæг<br>сфæлхат кæнын,<br>фæцалх кæнын<br>грамматикон<br>æмбарынадтæй<br>ныхасы мидаг<br>пайда кæныныл. | Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын<br>ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи хъуыдытæ раргом кæнынаен<br>хъæугæ дзырдтæ ссарын.<br>Базонæн:<br>хи ныхас раст рацаразын.                                                                                                           | Сфæлдыстадон<br>куыст кæнынмæ<br>тырнындзианд<br>рæзын кæнын.  | Дзургæ æмæ<br>фысгæ ныхасы<br>рæзтыл<br>куыстытæ,<br>предметы<br>æрфыст цæттæ<br>кæнын. |

|    |  |                                                                              |        |                                                     |                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                            |                                        |                                                                                                                    |
|----|--|------------------------------------------------------------------------------|--------|-----------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 12 |  | Мивдисæджы здаæхæнтæ.<br>Ирыстоны хæхтæ.                                     | 1      | Ног æрмæг амонын ы урок.                            | Ныффидар кæнын зонындзинаæдтæ мивдисджыты здаæхæнты тыххæй.                                                                 | Коммуникативон:<br>дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонин.<br>Базонæн: мивдисджыты орфограммæтæ тексты мидæг агурын æмæ æмбарын кæнын.             | Хи ныхасы хæд аивдæр кæнынмæ тырнын.   | Кæрæдзийы куыстыты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын.                                                                      |
| 13 |  | Мивдисæджы ифтындзæг Ирыстоны цаугæдæттæ.<br>Фёлахатынад.                    | 1      | Комбина рон урок ныхасы рæзтыл куысты элементт имæ. | Ныффидар кæнын зонындзинаæдтæ мивдисджыты ифтындзæг фæдзæхстонздаæхæ ны тыххæй.                                             | Коммуникативон:<br>дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонин.<br>Базонæн: фæдзæхстонздаæхæны мивдисджытæ æвзарын æмæ раст фыссын.                     | Хи ныхасы хæд аивдæр кæнынмæ тырнын.   | Къордты куыст, индивидуалон куыст.                                                                                 |
| 14 |  | Контролон диктант                                                            | 1      | Бахыгъд он урочы элементт имæ.                      | Контролон диктант афæдзы дæргъырацыд æрмæгæй грамматикон хæсимæ.                                                            | Коммуникативон:<br>дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонин.<br>Базонæн:<br>фысгæ æмæ дзургæ ныхас аразгæйæ æвзаджы æгъдæуттæм æмбаргæйæ хъус дарын. | Раст фыссын æмæ раст дзурыныл архайын. | Рацыд æрмæджы фæдыл беседæ; индивидуалон бафарст; фронталон бафарст. Кæрæдзийы куыстыты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын. |
| 15 |  | Рёдыдтытыл куыст.<br>Афæдзы дæргъы цы æрмæг сахуыр кодтой, уый фæлхат кæнын. | 1      |                                                     | Рацыд æрмæг сфæлхат кæнын, хи ныхасы мидæг рацыд æвзаджы иуæгтæй пайда кæныныл ахуыр кæнын; рæдыдтытæ раст кæныныл архайын. | Коммуникативон:<br>дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонин.<br>Базонæн:<br>фысгæ æмæ дзургæ ныхас аразгæйæ æвзаджы æгъдæуттæм æмбаргæйæ хъус дарын. | Хи ныхасы хæд аивдæр кæнынмæ тырнын.   | Рацыд æрмæджы фæдыл беседæ; индивидуалон бафарст; фронталон бафарст. Кæрæдзийы куыстыты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын. |
|    |  | Æдæппæт                                                                      | 51 сах |                                                     |                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                            |                                        |                                                                                                                    |

*Фиппаинагæтæ:*

1. Къæлиндарон-тематикон пълан хуызæгæн лæвæрд кæй цæуы, уымæ гæсгæ йæм алы ахуыргæнæгæн дæр йæ бон уивдзинадтæ бахæссын. Урокты хуызтæ, куысты хуызтæ, универсалон ахуырадон архæйдтытæ урочы, информацийон ахуырадон фæрæзтæ алчи дæр фыссы йæхимæ гæсгæ, урочы цæмæй пайда кæны, уый хынцгæйæ.

2. Къæлиндарон-тематикон пъланмæ гæсгæ, 6-æм къласы фысгæ куыстыты нымæц у ахæм:

диктанттæ – 5

изложенитæ – 3

сочиненитæ – 2-3 (фылдæр – хæдзармæ лæвæрд).

Фысгæ куыстытæ дæр лæвæрд цæуынц хуызæгæн: ахуыргæнæгæн йæ уавæртæм æмæ скъоладзауты зонындзинадтæм гæсгæ йæ бон у сæ нымæцмæ ивдзинадтæ хæссын.

## Къæлиндарон-тематикон пълан ирон æвзагæй 7-æм къласæн

арæзт у Респубика Цæгат Ирыстон-Аланийы ахуырад æмæ наукайы Министрады уынаффæмæ гæсгæ фидаргонд программæйы бындурыл (Ирон æвзаджы программæ 1-11 кълæстæн. Автор - Колыты И., р-ад-Дзæуджыхъæу: СЕМ, 2014. – 76 ф.). Ёдæппёт 51 сахаты.

| № | нымæц | Урочы темæ                                                                                                      | сах | Ахуыры фæстиуджытæ (ФПАС-мæ гæсгæ)                                         |                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                          |
|---|-------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|----------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|
|   |       |                                                                                                                 |     | Предметон                                                                  | Универсалон ахуырадон архæйдтытæ                                                                                                                                                                                                                              | Удгоймагон                                                                               |
| 1 |       | Æвзаг æмæ ныхасы тыххæй<br>зонындзинадтæ.Зындгонд адæмы хъуыдытæ ирон æвзаджы тыххæй<br>Текст. Тексты æмбарынад | 1   | Æрдзурын мадæлон æвзаджы ахадзындинадыл адæймаджы царды, ныхас æмæ æвзаджы | Коммуникативон: ныхасмæхъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын; хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын.<br>Базонæн:æвзаджы æмбарынадтæ зардыл æрлæууын кæнын | Мадæлон æвзаджы ахадзындинад царды; ирон æвзаджы аивдзинад æмæ йæ эстетикон тых æнкъарын |

|   |  |                                                                                                                        |        |                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                          |
|---|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------|
|   |  |                                                                                                                        |        | хицæндзинадты<br>л.,                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                          |
| 2 |  | 6-æм кълæсы рацыд æрмæг<br>зæрдыл æрлæууын<br>кæнын. Номдар ёмё<br>миногон фёлхат кёнын.                               | 5<br>1 |                                                                                                     | сбæлвырд кæнын; хъæутæ информаци ссарын æмæ рахицæн<br>кæнын.<br>Базонаен: хи ныхас раст рацаразын,<br>проблема раст сбæрæг кæнын.                                                                                                                                                  |                                                                          |
| 3 |  | Нымёцон ёмё номивёг<br>фёлхат кёнын                                                                                    | 1      |                                                                                                     | Коммуникативон: ныхасмæхъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ<br>æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын;<br>хъæутæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын.<br>Базонаен: æвзаджы æмбарынадтæ зæрдыл æрлæууын кæнын               |                                                                          |
| 4 |  | Диктант грамматикон<br>хæсимæ                                                                                          | 1      |                                                                                                     | сбæлвырд кæнын; хъæутæ информаци ссарын æмæ рахицæн<br>кæнын.<br>Базонаен: хи ныхас раст рацаразын,<br>проблема раст сбæрæг кæнын.                                                                                                                                                  |                                                                          |
| 5 |  | Рёдыдтытыл куыст.<br>Мивдисёг фёлхат кёнын.                                                                            | 2      |                                                                                                     | Коммуникативон:<br>дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхъæддинадыл кусын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын.<br>Базонаен:<br>фысгæ æмæ дзургæ ныхас аразгæйæ æвзаджы æгъдауттæм<br>æмбаргæйæ хъус дарын                                                       | Раст фыссын æмæ раст<br>дзурыныл архайын                                 |
| 6 |  | Контролон хъусгёфыст.<br>Рёдыдтытыл куыст.                                                                             | 2      | Бакусын<br>мивдисæджы<br>растфыссынадыл<br>.. Мивдисæджы<br>тыххæй рацыд<br>æрмæг сфæлхат<br>кæнын. | Коммуникативон: ныхасмæхъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ<br>æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын;<br>хъæутæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын.<br>Базонаен: хи ныхас раст рацаразын,<br>проблема раст сбæрæг кæнын. | Орфографион<br>нормæтæй пайда<br>кæнынмæ<br>тырнындзинад гуырын<br>кæнын |
| 1 |  | Морфологи (24 с.)<br>Мивдисæг.-10 с<br>Мивдисæджы тыххæй<br>рацыд æрмæг зæрдыл<br>æрлæууын кæнын.<br>Цæугæ æмæ æдзæугæ | 1      |                                                                                                     | Коммуникативон: ныхасмæхъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ<br>æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын;<br>хъæутæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын.<br>Базонаен:<br>æвзаджы æмбарынадтæ зæрдыл æрлæууын кæнын            | Хибарæй кусынмæ,<br>хибарæй<br>зонындзинадтæ<br>исынмæ тырнын            |

|   |  |                                                                |   |                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                |
|---|--|----------------------------------------------------------------|---|-----------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|   |  | мивдисджытæ.                                                   |   |                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                |
| 2 |  | Мивдисæджы бындуртæ                                            | 1 | Мивдисджыты ифтындзæг зæрдыл æрлæууын кæнын                                       | Коммуникативон: ныхасмæхъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын;<br>хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын.<br>Базонæн:<br>æвзаджы æмбарынадтæ зæрдыл æрлæууын кæнын         | Хъæлæссонтæ æмæ æмхъæ лæсонты ивынад ивгъуыд афоныбындуры (æ-а, у-ы, д-с, т-с, нд-с, нт-с, ндз-гъ, дз-гъ) æмæ сæ растфыссынад. |
| 3 |  | Мивдисджыты здæхæнтæ.<br>Сæ нысаниуджытæ.<br>Æргомон здæхæн.   | 1 | Мивдисæджы тыххæй рацыд æрмæг сфæлхат кæнын                                       | Коммуникативон: комкоммæ ныхас аразын, нывтæм гæсгæ хъуыдыйæдтæ аразын<br>Регулятивон: хи архæйдтытæм хъус дарын.<br>Базонæн: хи ныхас раст рацаразын зонын;<br>хъуыдыйады тыххæй рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын                                                          | Фыдыбæстæ æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гуырын кæнын                                                                        |
| 4 |  | Мивдисджыты здæхæнтæ.<br>Бæлиццаг здæхæн.<br>Бадзырдон здæхæн. | 1 | Мивдисæджы тыххæй рацыд æрмæг сфæлхат кæнын                                       | Коммуникативон: ныхасмæхъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын.<br>Базонæн: хи ныхас раст рацаразын, проблемæ раст сбæрæг кæнын.                                                                  | Мадæлон æвзаджы аивдзинад æнкъарын; орфографион норматæй пайда кæнынмæ тырнындзинад гуырын кæнын                               |
| 5 |  | Сочинени.<br>«Къостайы кад ёмё намыс».                         | 1 | Мивдисæджы тыххæй рацыд æрмæг сфæлхат кæнын                                       | Коммуникативон: ныхасмæ хъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын.<br>Базонæн: хи ныхас раст рацаразын, проблемæ раст сбæрæг кæнын.                                                                 | Мадæлон æвзаджы аивдзинад æнкъарын; орфографион норматæй пайда кæнынмæ тырнындзинад гуырын кæнын                               |
| 6 |  | Мивдисджыты здæхæнтæ.<br>Фæдзæхстон здæхæн.                    | 1 | Мивдисæджы тыххæй рацыд æрмæг сфæлхат кæнын                                       | Коммуникативон: искæй ныхасмæхъусын, аргъ ын кæнын; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтытæм хъус дарын.<br>Базонæн: æвзаджы æмбарынадтæ зæрдыл æрлæууын кæнын                                                                 | Эстетикон æнкъарæнтæ рæзын кæнын                                                                                               |
| 7 |  | Контролон хъусгёфыст.<br>Рёдыдтытыл куыст.                     | 2 | Бакусын мивдисæджы растфыссынадыл .. Мивдисæджы тыххæй рацыд æрмæг сфæлхат кæнын. | Коммуникативон: ныхасмæхъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын;<br>хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын.<br>Базонæн: хи ныхас раст рацаразын, проблемæ раст сбæрæг кæнын. | Орфографион норматæй пайда кæнынмæ тырнындзинад гуырын кæнын                                                                   |



|   |  |                                                                                                               |   |                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                          |
|---|--|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------|
| 1 |  | Рацыд ёрмёг фёлхат кёнын<br>Мивдисаг «вэййын», йæ<br>ифтындзæг, ёнёцёсгомон<br>формётё ёмё<br>сёрастфыссынад. | 1 | Бацамонын<br>мивдисæджы<br>ифтындзæг,<br>растфыссынад                                                    | Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан<br>æмæ уавæрмаæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын;<br>хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын.<br>Базонаен:хи ныхас раст рацаразын,<br>проблемаæ раст сбæрæг кæнын.                             | Индивидуалон куыст<br>кæнынмæ æмæ къорды<br>архайынмæ разæнгæрд<br>кæнын |
| 2 |  | Лексика фæлхат кæнын.<br>Комкоммæ æмæ фæрссаг<br>ныхас                                                        | 1 | Бацамонын<br>дзырды<br>лексикон<br>нысаниуæджы<br>æмбарынад                                              | Коммуникативон: ныхасмæ хъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ<br>æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмаæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын;<br>хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын.<br>Базонаен:хи ныхас раст рацаразын,<br>проблемаæ раст сбæрæг кæнын. | Фыдыбæстæмæ<br>уарзондзинад гуырын<br>кæнын                              |
| 3 |  | Нывæцæн «Зымёг<br>Ирыстоны»                                                                                   | 1 | Æрдзурын<br>тексты тема<br>куыд бæрæггонд<br>цæуы, ууыл;<br>фæцалх кæнын<br>тексты тема<br>æргом кæныныл | Коммуникативон: ныхасмæхъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ<br>æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмаæ гæсгæ.<br>Регулятивон:хи рæдыдтытæ раст кæнын<br>хи архæйдтытæн аргъ кæнын.<br>Базонаен:хи ныхас раст рацаразын,<br>проблемаæ раст сбæрæг кæнын.                                      | Хи ныхасы хъæд аивдæр<br>кæнынмæ<br>тырнындзинад рæзын<br>кæнын          |
| 4 |  | Миногми. – 4с.<br>Ивгъуыд афоны<br>миногмитæ                                                                  | 1 | Бацамонын<br>миногми куыд<br>мивдисæджы<br>сæрмагонд<br>æнæивгæ формæ<br>.                               | Коммуникативон:<br>ахуыргæнаг æмæ æмкъласонтимæ иумæ кусын зонын,<br>ахуырадон диалог аразын<br>Регулятивон:<br>хи архæйдтытæн фæтк аразын, раст сæ кæнын, сæ фæстиуджытæ<br>равзарын зонын<br>Базонаен:хибарæй архайын, архæйдтыты хæрзхъæддзинад<br>бæрæг кæнын                     | Мадаелон æвзаг ахуыр<br>кæнынмæ<br>тырнындзинад гуырын<br>кæнын          |
| 5 |  | Суинаг афоны миногмитæ                                                                                        | 1 | Бацамонын<br>суинаг афоны<br>миногмитё.                                                                  | Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан<br>æмæ уавæрмаæ гæсгæ; мадаелон æвзаджы аивгæнаен мадзæлттæй<br>пайда кæнгæйæ, монологон ныхас аразын.<br>Регулятивон:хи хъуыдытæ раггом кæнынаен хъæугæ дзырдтæ<br>ссарын.<br>Базонаен:хи ныхас раст рацаразын.                 | Хи ныхасы хъæд аивдæр<br>кæнынмæ тырнын                                  |
| 6 |  | Миногмиты растфыссынад                                                                                        | 1 | Бакусын<br>миногмиты<br>растфыссынадыл<br>.                                                              | Коммуникативон;<br>фæрстытæ æвæрын зонын<br>быцæу кæнын зонын<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын.<br>Регулятивон:                                                                                                                                                                       | Иртасæн куыстытæ<br>æххæст кæнынмæ<br>тырнын                             |

|    |  |                                                                      |   |                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                        |
|----|--|----------------------------------------------------------------------|---|--------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|
|    |  |                                                                      |   |                                                              | ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын. Базонæн:хи архæйдтыты рефлексии; хи хъуыдытæ (зониндзинаedtæ) логикон æгъдауæй равæрын.                                                                               |                                                        |
| 7  |  | Изложени «Лунаны хъæд»                                               | 1 | Фæцалх кæнын тексты темæ æргом кæныныл                       | Коммуникативон:<br>ахуыргæнæг æмæ æмкъласонтимæ иумæ кусын зонын, ахуырадон диалог аразын<br>Регулятивон:<br>хи архæйдтытæн фæтк аразын, раст сæ кæнын, сæ фæстиуджытæ равзарын зонын<br>Базонæн:хибарæй архайын, архæйдтыты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын | Хи ныхасы хъæд аивдæр кæнынмæ тырнындзинадыл куыст     |
| 8  |  | Фæрссагми. -3<br>Фёрссагми мивдисёгёй арæзт сёрмагонд ёнёивгё формё. | 1 | Бацамонын фёрссагми куыд мивдисёджы сёрмагонд ёнёивгё формё. | Коммуникативон;<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын. Базонæн:хи архæйдтыты рефлексии; хи хъуыдытæ (зониндзинаedtæ) логикон æгъдауæй равæрын.                                                         | Раст фыссын æмæ раст дзурынын архайын                  |
| 9  |  | Фæрссагмиты арæзт æмæ растфыссынад фæлхат кæнын                      | 1 | Бацамонын фæрссагмиты арæзт æмæ растфыссынад                 | Коммуникативон:<br>дзургæ æмæ фысгæ ныхас раст кæнын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын.<br>Базонæн:дзырдæттæй пайда кæнын; анализ и синтез кæнын.                                                                             | Ирон æвзаг ахуыр кæнынмæ разæнгарддзинад рæзын кæнын   |
|    |  | Миногми æмæ фарссагми. Тест.                                         | 1 | Миногми ёмё фёрссагмийы тыххæй рацыд æрмæг сфæлхат кæнын     | Коммуникативон:<br>дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын.<br>Базонæн:фысгæ æмæ дзургæ ныхас аразгæйæ æвзаджы æгъдаутгæм æмбаргæйæ хъус дарын                                  | Хибарæй кусынмæ, хибарæй зониндзинаedtæ иснынмæ тырнын |
| 10 |  | Фæрсдзырд.-6с<br>Фæрсдзырд куыд сёрмагонд ныхасы хай.                | 1 | Бацамонынфæрс дзырд куыд сёрмагонд ныхасы хай.               | Коммуникативон:<br>дзургæ æмæ фысгæ ныхас раст кæнын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын.<br>Базонæн:<br>дзырдæттæй пайда кæнын; анализ и синтез кæнын.                                                                         | Хи ныхасы хъæд аивдæр кæнынмæ тырнын                   |
| 11 |  | Фæрсдзырдты дих сæ нысаниуæгмæ гæсгæ                                 |   | Бацамонын фæрсдзырдты дих сæ                                 | Коммуникативон:<br>дзургæ æмæ фысгæ ныхас раст кæнын.<br>Регулятивон:                                                                                                                                                                                  | Ирон æвзаг ахуыр кæнынмæ разæнгарддзинад хъомыл кæнын  |

|    |  |                                                                  |   |                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                |
|----|--|------------------------------------------------------------------|---|---------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|
|    |  |                                                                  |   | нысаниуагмæ<br>гæсгæ                                                | ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын.<br>Базонаен: хи архæйдтыты рефлексии;<br>хи хъуыдытæ (зонындзинаедтæ) логикон æгъдауæй равæрын.                                                                                                                                                                |                                                                |
| 12 |  | Фæрдзырдты бæрцбарæнтæ                                           | 1 | Бацамонын<br>фæрдзырдты<br>бæрцбарæнтæ                              | Коммуникативон:<br>дзургæ æмæ фысгæ ныхас раст кæнын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын.<br>Базонаен:<br>Бацамонын фæрсдзырдты грамматикон ёууёлтæ.                                                                                                                            | Хи дзырдуат аивдæр<br>кæнынмæ тырнын                           |
| 13 |  | Номдартæй ёмё<br>миногонтæй арæзт<br>фæрсдзырдтæ                 | 1 | Бацамонын<br>миногонтæй ёмё<br>номдартæй<br>арæзт<br>фæрсдзырдтæ    | Коммуникативон;<br>фæрстытæ æвæрын зонын<br>быцау кæнын зонын<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын,<br>ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын.<br>Базонаен: хи архæйдтыты рефлексии;<br>хи хъуыдытæ (зонындзинаедтæ) логикон æгъдауæй равæрын. | Ирон æвзаг ахуыр<br>кæнынмæ<br>разæнгарддзинад<br>хъомыл кæнын |
|    |  | Номивжæджытæй æмæ<br>нымæцонтæй арæзт<br>фæрсдзырдтæ             | 1 | Бацамон<br>номивджытæй<br>æмæ<br>нымæцонтæй<br>арæзт<br>фæрсдзырдтæ | Коммуникативон:<br>дзургæ æмæ фысгæ ныхас раст кæнын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын.<br>Базонаен: дзырдуæттæй пайда кæнын; анализ и синтез кæнын.                                                                                                                          | Текстæн монон-<br>эстетикон æгъдауæй<br>аргъ кæнын             |
| 14 |  | Фæрсдзырдты<br>растфыссынад. Куыд<br>равзарын хъæуы<br>фæрсдзырд | 1 | Бацамонын фæ<br>рдзырд æ<br>взарыны фæтк.                           | Коммуникативон:<br>хи æмæ искæй ныхас раст кæныныл архайын.<br>Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын,<br>ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын.<br>Базонаен:<br>анализ и синтез кæнын; хи архæйдтыты рефлексии;<br>хи хъуыдытæ (зонындзинаедтæ) логикон æгъдауæй равæрын.              | Раст фыссын æмæ раст<br>дзурыныл архайын                       |
| 15 |  | Сфæлдыстадон изложени.                                           | 1 | Бакусын фæ<br>рсдзырды<br>растфыссынадыл<br>.                       | Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан<br>æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи хъуыдытæ раггом кæнынаен хъæугæ дзырдтæ<br>ссарын.<br>Базонаен: хи ныхас раст рацаразын.                                                                                                                 | Хи ныхасы хъæд аивдæр<br>кæнынмæ тырнын                        |

|    |  |                                                                                       |   |                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                          |
|----|--|---------------------------------------------------------------------------------------|---|----------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------|
| 16 |  | Æххуысгæнæг ныхасы хайтгæ.<br>Фёсёвæрд.-3<br>Фæсæвæрд куыд<br>æххуысгæнæг ныхасы хай. | 1 | Бацамонын<br>фёсёвæрдты<br>нысаниуæг.                    | Коммуникативон:<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын,<br>ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын.<br>Базонæн:<br>хи архæйдтыты рефлeksi;<br>хи хъуыдытæ (зонындзинаæдтæ) логикон æгъдауæй равæрын.                   | Къорды кусынмæ<br>разæнгæрд кæнын                                        |
| 17 |  | Фæсæвæрдты равзæрд.                                                                   | 1 | Бацамонын<br>Фæсæвæрдты<br>равзæрд.                      | Коммуникативон;<br>фæрстытæ æвæрын зонын<br>быцау кæнын зонын<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын,<br>ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын.<br>Базонæн:хи архæйдтыты рефлeksi;<br>хи хъуыдытæ (зонындзинаæдтæ) логикон æгъдауæй равæрын.  | Ирон æвзаг ахуыр<br>кæнынмæ<br>разæнгæрддзинад<br>хъомыл кæнын           |
| 18 |  | Фæсæвæрдты<br>растфыссынад. Куыд<br>равзарын хъæуы фæсæвæрд                           | 1 | Бацамонын<br>фæсæвæрдты<br>растфыссынад                  | Коммуникативон;<br>фæрстытæ æвæрын зонын<br>быцау кæнын зонын<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын,<br>ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын.<br>Базонæн: хи архæйдтыты рефлeksi;<br>хи хъуыдытæ (зонындзинаæдтæ) логикон æгъдауæй равæрын. | Ирон æвзаг ахуыр<br>кæнынмæ<br>разæнгæрддзинад<br>хъомыл кæнын           |
| 19 |  | Разæвæрд. – 2<br>Разёвæрдты растфыссынад.                                             | 1 | Бацамонын разæ<br>вæрды нысаниу<br>æг.                   | Коммуникативон:фæрстытæ æвæрын зонын<br>быцау кæнын зонын<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтытæ бæлвырд кæнын, иу архайдæй иннæмæ<br>рахизын зонын<br>Базонæн:хи архæйдтыты рефлeksi;хи хъуыдытæ<br>(зонындзинаæдтæ) логикон æгъдауæй равæрын.                   | Иртасæн куыстытæ<br>æххæст кæнынмæ<br>тырнын                             |
| 20 |  | Контролон хъусгёфыст.<br>Рёдыдтытыл куыст.                                            | 2 | Бакусын<br>мивдисæджы<br>растфыссынадыл<br>.. Мивдисæджы | Коммуникативон: ныхасмæхъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ<br>æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын;<br>хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын.                                                                                       | Орфографион<br>нормæтæй пайда<br>кæнынмæ<br>тырнындзинад гуырын<br>кæнын |

|   |  |                                                                          |   |                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                        |
|---|--|--------------------------------------------------------------------------|---|------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|
|   |  |                                                                          |   | тыххæй рацыд æрмæг сфæлхат кæнын.                                                  | Базонаен:хи ныхас раст рацаразын, проблемæ раст сбæрæг кæнын.                                                                                                                                                                                                                |                                                        |
| 1 |  | Бæттæг.-4с.<br>Бæттæг куыд æххуысгæнæг ныхасы хай.                       |   | Бацамонын бæттæг куыд æххуысгæнæг ныхасы хай.                                      | Коммуникативон:фæрстытæ æвæрын зонын быцæу кæнын зонын<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын.<br>.Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтытæ бæлвырд кæнын, иу архайдæй иннæмæ рахизын зонын<br>Базонаен:хи архæйдтыты рефлeksi;хи хъуыдытæ (зонындзинаедтæ) логикон æгъдауæй равæрын.  | Раст фыссын æмæ раст дзурынын архайын                  |
| 2 |  | Хуымæтæг æмæ вазыгджын бæттæгтæ.<br>Вазыгджын бæттæгты растфыссынад.     | 1 | Бацамонын хуымæтæг æмæ вазыгджын бæттæгтæ.<br>Вазыгджын бæттæгты растфыссынад.     | Коммуникативон:фæрстытæ æвæрын зонын быцæу кæнын зонын<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын.<br>.Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтытæ бæлвырд кæнын, иу архайдæй иннæмæ рахизын зонын<br>Базонаен: хи архæйдтыты рефлeksi;хи хъуыдытæ (зонындзинаедтæ) логикон æгъдауæй равæрын. | Хибарæй кусынмæ, хибарæй зоннындзинаедтæ исынмæ тырнын |
| 3 |  | Бабæттæг бастдзинады бæттæгтæ хуымæтæг æмæ бабæттæгвазыгджын хъуыдыйæдты | 1 | Бацамонын бабæттæг бастдзинады бæттæгтæ хуымæтæг æмæ бабæттæгвазыгджын хъуыдыйæдты | Коммуникативон:фæрстытæ æвæрын зонын быцæу кæнын зонын<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтытæ бæлвырд кæнын, иу архайдæй иннæмæ рахизын зонын<br>Базонаен:бабæттæг бастдзинады бæттæгтæ хуымæтæг æмæ бабæттæгвазыгджын хъуыдыйæдты        | Ирон æвзаг ахуыр кæнынмæ разæнгарддзинад хъомыл кæнын  |
| 4 |  | Домгæбастдзинады бæттæгтæ домгæвазыгджын хъуыдыйады                      | 1 | Бацамонын домгæбастдзинады бæттæгтæ домгæвазыгджын хъуыдыйады                      | Коммуникативон:<br>.фæрстытæ æвæрын зонын быцæу кæнын зонын<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтытæ бæлвырд кæнын, иу архайдæй иннæмæ рахизын зонын<br>Базонаен:домгæбастдзинады бæттæгтæ домгæвазыгджын хъуыдыйады                        | Хибарæй кусынмæ, хибарæй зоннындзинаедтæ исынмæ тырнын |
| 5 |  | Куыд æвзарын хъæуы бæттæг                                                | 1 | Рацыд æрмæг сфæлхат кæнын,                                                         | Коммуникативон:<br>фæрстытæ æвæрын зонын                                                                                                                                                                                                                                     | Хибарæй кусынмæ, хибарæй зоннындзинаедтæ               |

|   |  |                                                        |   |                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                |
|---|--|--------------------------------------------------------|---|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|
|   |  |                                                        |   | хи ныхасы<br>мидæг рацыд<br>æвзаджы<br>иуæгтæй пайда<br>кæныныл ахуыр<br>кæнын;<br>рæдыдтытæ раст<br>кæныныл<br>архайын | быцæу кæнын зонын<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтытæ бæлвырд кæнын, иу архайдæй иннæмæ<br>рахизын зонын<br>Базонæн: Бæттæг ёвзарыны фæтк                                                                                              | исынмæ тырнын                                                  |
| 6 |  | Сфæлдыстадон изложени.<br>«Уалдзæг Ирыстоны»           | 1 | Рацыд æрмæг<br>сфæлхат кæнын,<br>хи ныхасы<br>мидæг рацыд<br>æвзаджы<br>иуæгтæй пайда<br>кæныныл ахуыр<br>кæнын;        | Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан<br>æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи хъуыдытæ раргом кæнынаен хъæутæ дзырдтæ<br>ссарын.<br>Базонæн:<br>хи ныхас раст рацаразын.                                                                                     | Сфæлдыстадон куыст<br>кæнынмæ<br>разæнгарддинад                |
| 7 |  | Хайыг. -4<br><br>Хайыг. Куыд æххуысгæнæг<br>ныхасы хай | 1 | Бацамонын<br>хайыг куыд<br>ёххуысгæнæг<br>ныхасы хай.                                                                   | Коммуникативон:<br>нымæцонтæй хи хъуыдытæ раргом кæнынаен пайда кæныныл<br>архайын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтытæ бæлвырд кæнын, иу архайдæй иннæмæ<br>рахизын зонын<br>Базонæн: хи архæйдтыты рефлекси; хи хъуыдытæ<br>(зонындзинаедтæ) логикон æгъдауæй раварын. | Хибарæй кусынмæ,<br>хибарæй<br>зонындзинаедтæ<br>исынмæ тырнын |
| 8 |  | Хайыгты дих сæ амындмæ<br>гæсгæ                        | 1 | Бацамонын<br>хайыгты<br>грамматикон<br>миниуджытæ сæ<br>арæзт                                                           | Коммуникативон:<br>нымæцонтæй хи хъуыдытæ раргом кæнынаен пайда кæныныл<br>архайын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтытæ бæлвырд кæнын, иу архайдæй иннæмæ<br>рахизын зонын<br>Базонæн: хи архæйдтыты рефлекси; хи хъуыдытæ<br>(зонындзинаедтæ) логикон æгъдауæй раварын. | Иртасæн куыстытæ<br>æххæст кæнынмæ<br>тырнын                   |
| 9 |  | Хайыг æмæ йæ<br>растфыссынад. Тест.                    | 1 | Бацамонын<br>хайыг ёвзарыны<br>фæтк.                                                                                    | Коммуникативон:<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын, искæй хъуыдытæм хъусын, аргъ<br>сын кæнын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, æмкъласонтимæ                                                                                                              | Раст фыссын æмæ раст<br>дзурыныл архайын                       |

|    |  |                                                                                        |   |                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                       |
|----|--|----------------------------------------------------------------------------------------|---|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|
|    |  |                                                                                        |   |                                                                                                                       | иумæ архайын, хибарæй ног ахуырадон архадмæ рахизын.<br>Базонаен:æвзаджы иуæгтæн анализ кæнын, дзырдты æмæ хъуыдыйæдты'хсæн ахастытæ аразын                                                                                                                                                         |                                                       |
| 10 |  | Куыд равзарын хъæуы хайыг                                                              | 1 | Бакусын хайыгты растфыссынадыл                                                                                        | Коммуникативон:<br>хи ныхас аразын, ныхасы рæдыдтытæ раст кæнын<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, æмкъласонтимæ иумæ архайын, хибарæй ног ахуырадон архадмæ рахизын<br>Базонаен:æвзаджы иуæгтæн анализ кæнын, дзырдты æмæ хъуыдыйæдты хсæн ахастытæ аразын                 | Хи ныхасы хъæд аивдæр кæнынмæ тырнын                  |
| 11 |  | Æвастхъæр.-2с.<br><br>Æвастхъæр куыд æххуысгæнæг ныхасы хай.<br>Æвастхъæрты нысаниуæг. | 1 | Бацамонын ёвастхъæр куыд æххуысгæнæг ныхасы хай.<br>Æвастхъæрты нысаниуæг.                                            | Коммуникативон;<br>фæрстытæ æвæрын зонын<br>быцæу кæнын зонын<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын.<br>Базонаен: хи архæйдтыты рефлексии;<br>хи хъуыдытæ (зонындзинаедтæ) логикон æгъдауæй равæрын. | Хибарæй кусынмæ, хибарæй зонындзинаедтæ исынмæ тырнын |
| 12 |  | Æвастхъæрты арæзт.<br>Æвастхъæрты растфыссынад                                         | 1 | Бакусын ёвастхъёрты растфыссынадыл                                                                                    | Коммуникативон;<br>фæрстытæ æвæрын зонын<br>быцæу кæнын зонын<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын.<br>Базонаен: хи архæйдтыты рефлексии;<br>хи хъуыдытæ (зонындзинаедтæ) логикон æгъдауæй равæрын. | Раст фыссын æмæ раст дзурынын архайын                 |
| 13 |  | Æххуысгæнæг ныхасы хæйттæ фæлхат кæнын                                                 | 1 | Рацыд æрмæг сфæлхат кæнын, хи ныхасы мидаг рацыд æвзаджы иуæгтæй пайда кæнынын ахуыр кæнын;<br>рæдыдтытæ раст кæнынын | Коммуникативон;<br>фæрстытæ æвæрын зонын<br>быцæу кæнын зонын<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын.<br>Базонаен: хи архæйдтыты рефлексии;<br>хи хъуыдытæ (зонындзинаедтæ) логикон æгъдауæй равæрын  | Сфæлдыстадон куыст кæнынмæ разæнгарддинад             |

|    |  |                                               |    |                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                              |
|----|--|-----------------------------------------------|----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|
|    |  |                                               |    | архайын                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                              |
| 14 |  | Ныхасы хэйтты растфыссынад фэлхат кэныны урок | 1  | Рацыд әрмәг сфәлхат кәнын, хи ныхасы мидәг рацыд әвзаджи иуәгтәй пайда кәныныл ахуыр кәнын; рәдыдтытә раст кәныныл архайын | Коммуникативон; фәрстытә әвәрын зонын быцәу кәнын зонын хи хуыдытә әргом кәнын зонын.<br>Регулятивон: ахуырадон архәйдтыты фәтк сбәрәг кәнын, ахуыры фәстиуджытә рагацау сбәрәг кәнын.<br>Базонаән: хи архәйдтыты рефлексии; хи хуыдытә (зонындзинаәдтә) логикон әгъдауәй равәрын | Раст фыссын әмә раст дзурыныл архайын                        |
| 15 |  | Контролон хъусгёфыст. Рёдыдтытыл куыст.       | 2  | Бакусын мивдисәджи растфыссынадыл .. Мивдисәджи тыххәй рацыд әрмәг сфәлхат кәнын.                                          | Регулятивон: хи архәйдтыты фәтк хибарәй сбәлвырд кәнын; хъәугә информаци ссарын әмә рахицән кәнын.<br>Базонаән: хи ныхас раст рацаразын, проблемә раст сбәрәг кәнын.                                                                                                              | Орфографион нормәтәй пайда кәнынмә тырнындзинад гуырын кәнын |
|    |  | Әдәппәт                                       | 51 |                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                              |

*Фиппаинаәгтә:*

1. Къæлиндарон-тематикон пълан хуызæгæн лæвæрд кæй цæуы, уымæ гæсгæ йæм алы ахуыргæнæгæн дæр йæ бон у ивддзинаәдтæ бахæссын. Урокты хуызтæ, практикон куысты хуызтæ, УАА урочы, информацион ахуырадон фæрæзтæ алчи дæр фыссы йæхимæ гæсгæ, урочы цæмæй пайда кæны, уый хынцгæйæ. Хицæн скъолаты ирон æвзаг ахуыр кæнынаән алыхуызон сахæттæ лæвæрд кæй цæуы, уымæ гæсгæ ахуыргæнæджы ивддзинаәдтæ бахæссын бахъæудзæн сахæтты нымæцмæ дæр.

2. Къæлиндарон-тематикон пъланмæ гæсгæ 7-æм къласы фысгæ куыстыты нымæц у ахæм:

диктанттæ – 5

изложенитæ – 3

сочиненитæ – 2-3 (фылдæр – хæдзармæ лæвæрд). Фысгæ куыстытæ дæр лæвæрд цæуынц хуызæгæн: ахуыргæнæгæн йæ уавæртæм æмæ скъоладзауты зонындзинаәдтæм гæсгæ йæ бон у сæ нымæцмæ ивддзинаәдтæ хæссын.

**Календарон-тематикон пълан ирон æвзагæй 8-æм къласæн**



цæттæгонд у Республикæ Цæгат Ирыстон-Аланийы ахуырад æмæ наукæйы Министрады уынаффæмæ гæсгæ фидаргонд программæйы бындурыл (Ирон æвзаджы программæ 1-11 кълæстæн. – Дзæуджыхъæу: СЕМ, 2014. – 76 ф.).

Къæлиндарон-тематикон пыланы бæрæггонд æрцыдысты канд æвзаджы темæтæ нæ, фæлæ ныхасы темæтæ дæр, 8-æм къласы ирон æвзаджы чиныджы куыд лæвæрд сты, афтæмæй (Ирон æвзаг: ахуыргæнæн чиныг 8 къласæн / Дзасохты Ф. - Дзæуджыхъæу: СЕМ, 2014. – 192ф.) Ёдæппёт 52 сах

| №  | ны-мæц | Урочы темæ                                                                                                                                                     | сах | Ахуыры фæстиуджытæ (ФПАС-мæ гæсгæ)                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                            |
|----|--------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |        |                                                                                                                                                                |     | Универсалон ахуырадон архæйдтытæ                                                                                                                                                                                                                                | Удгоймагон                                                                                 |
| 1. |        | Ирон ёвзагзонынадёй.<br>5-7 кълæсты цы æрмæг базыдтой, уый зæрдыл æрлæууын кæнын                                                                               | 1   | Коммуникативон: ныхасмæхъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын; хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын.<br>Базонæн: æвзаджы æмбарынадтæ зæрдыл æрлæууын кæнын  | Мадæлон æвзаджы ахадзындзианад царды; ирон æвзаджы аивдзинад æмæ йæ эстетикон тых æнкъарын |
| 2. |        | Синтаксис. Пунктуаци. Дзырдбаст. Дзырдбасты тыххæй рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын. Дзырдбасты хуызтæ сæйраг дзырды морфологион арæзмæ гæсгæ «Афæдзы афонтæ» | 1   | Коммуникативон: ныхасмæ хъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын; хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын.<br>Базонæн: æвзаджы æмбарынадтæ зæрдыл æрлæууын кæнын | Ирон лексикайы хъæздыгдзинад æнкъарын                                                      |
| 3  |        | Бастдзинады хуызтæ дзырдбасты. Æмарæзт. Æфтыдад. «Фæззæг»                                                                                                      | 1   | Коммуникативон: ныхасмæ хъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын; хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын.<br>Базонæн: æвзаджы æмбарынадтæ зæрдыл æрлæууын кæнын | Эстетикон æнкъарæнтæ рæзын кæнын                                                           |
| 4. |        | Хуымæтæг хъуыдыйад. Хуымæтæг хъуыдыйады интонаци. Логикон цавд. «Райгуырæн бæстæ»                                                                              | 1   | Коммуникативон: ныхасмæхъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын; хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын.<br>Базонæн: æвзаджы æмбарынадтæ зæрдыл æрлæууын кæнын  | Ирон лексикайы хъæздыгдзинад æнкъарын                                                      |
| 5. |        | Хуымæтæг хъуыдыйад. Дзырдты рæнхъæвæрд хуымæтæг хъуыдыйады. «Ёрдз нæ дарæг»                                                                                    | 1   | Коммуникативон: ныхасмæхъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын; хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын.                                                        | Индивидуалон куыст кæнынмæ æмæ къорды архайынмæ разæнгард кæнын                            |

|     |  |                                                                                                                                |   |                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                 |
|-----|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     |  |                                                                                                                                |   | Базонаен:<br>æвзаджы æмбарынаедтæ зæрдыл æрлæууын кæнын                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                 |
| 6.  |  | Бæрæг кæнæм, цы базыдтам, уый.<br>Бæлвырд изложени « Не ‘гъдæуттæ ёмё<br>ёрдз»                                                 | 1 | Коммуникативон: комкоммæ ныхас аразын, нывтæм гæсгæ<br>хъуыдыйæдтæ аразын<br>Регулятивон:хи архæйдтытæм хъус дарын.<br>Базонаен: хи ныхас раст рацаразын зонын;<br>хъуыдыйады тыххæй рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын                                       | Фыдыбæстæ æмæ<br>мадæлон æвзагмæ<br>уарзондзинад гуырын<br>кæнын                                                |
| 7-8 |  | Контролон хъусгёфыст. Рёдыдтытыл<br>куыст.                                                                                     | 2 | Регулятивон:хи архæйдтытæм хъус дарын.<br>Базонаен:<br>æвзаджы æмбарынаедтæ категорита æрлæууын кæнын                                                                                                                                                        |                                                                                                                 |
| 1   |  | Рёдыдтытыл куыст.Хъуыдыйады<br>сæйраг уæнгтæ.сæйрат æмæ зæгъинаг.<br>Хъуыдыйады грамматикон бындур.<br>« Адаæм æмæ æрдз»       | 1 | Коммуникативон: ныхасмæхъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ<br>æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон:ахуырадон нысан æварын.<br>Базонаен:<br>хи ныхас раст рацаразын,<br>проблемæ раст сбæрæг кæнын.                                         | Мадæлон æвзаджы<br>аивдзинад æнкъарын;<br>орфографион нормætæй<br>пайда кæнынмæ<br>тырнындзинад гуырын<br>кæнын |
|     |  | Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ.<br>Сæйраты арæст.<br>«Нæ ирон æгъдæуттæ»                                                             |   | Коммуникативон: ныхасмæ хъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ<br>æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: ахуырадон нысан æварын.<br>Базонаен:<br>хи ныхас раст рацаразын,<br>проблемæ раст сбæрæг кæнын.                                       | Мадæлон æвзаджы<br>аивдзинад æнкъарын;<br>орфографион нормætæй<br>пайда кæнынмæ<br>тырнындзинад гуырын<br>кæнын |
| 2   |  | Зæгъинаг. Зæгъинаджы хуызтæ.<br>Хуымæтæг мивдисæгон зæгъинаг.<br>Амад мивдисæгон зæгъинаг.<br>«Зæххыл кад дæр ис æмæ цард дæр» | 1 | Коммуникативон: искай ныхасмæхъусын, аргъ ын кæнын; хи<br>хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон:хи архæйдтытæм хъус дарын.<br>Базонаен:<br>æвзаджы æмбарынаедтæ зæрдыл æрлæууын кæнын                                          | Эстетикон æнкъарæнтæ<br>рæзын кæнын                                                                             |
|     |  | Зæгъинаджы хуызтæ. Амад номон<br>зæгъинагтæ<br>«Уæздан æгъдауджын лæджы<br>хонинц»                                             |   | Коммуникативон: нхи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ<br>уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын;<br>хъæутæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын.<br>Базонаен:<br>хи ныхас раст рацаразын,<br>проблемæ раст сбæрæг кæнын. | Индивидуалон куыст<br>кæнынмæ æмæ къорды<br>архайынмæ разæнгæрд<br>кæнын                                        |
| 3   |  | Тире сæйрат æмæ зæгъинаджы æхсаен.<br>«Ирон культурæ»                                                                          | 1 | Коммуникативон: ныхасмæхъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ<br>æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон:хи архæйдтытæм хъус дарын.<br>Базонаен:<br>æвзаджы æмбарынаедтæ зæрдыл æрлæууын кæнын                                                   | Фыдыбæстæ, мадæлон<br>æвзагмæ уарзондзинад<br>гуырын кæнын                                                      |

|   |  |                                                                                                                        |        |                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                 |
|---|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------|
| 4 |  | Нывёцён «Ирон дён ёз»                                                                                                  | 1      | Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрма гæсгæ.<br>Регулятивон: хи рæдыдтытæ раст кæнын<br>хи архæйдтытæн аргъ кæнын.<br>Базонæн:<br>хи ныхас раст рацаразын,<br>проблемаæ раст сбæрæг кæнын.                                                               | Хи ныхасы хъæд аивдæр кæнынмæ тырнындзинадыл куыст              |
| 5 |  | Хъудыйады фæрссаг уæнгтæ.<br>Ёххæстгæнæн. Йæ нысаниуæг.<br>«Ёвзæгтæ Культурæ»                                          | 7<br>1 | Коммуникативон: ныхасмæхъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрма гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын;<br>хъæутæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын.<br>Базонæн:<br>хи ныхас раст рацаразын,<br>проблемаæ раст сбæрæг кæнын. | Индивидуалон куыст кæнынмæ æмæ къорды архайынмæ разæнгард кæнын |
| 6 |  | Комкоммæ æмæ фæрссаг æххæстгæнæнтæ. Æххæстгæнæнты бастдзинад, цы дзырдтæ фæбæрæг кæнынц, уыдонимæ<br>«Удварны ёууёлтё» | 1      | Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрма гæсгæ.<br>Регулятивон: хи хъуыдытæ раггом кæнынæн хъæутæ дзырдтæ ссарын.<br>Базонæн:<br>хи ныхас раст рацаразын.                                                                                                   | Сфæлдыстадон куыст кæнынмæ тырнындзианд рæзын кæнын             |
| 7 |  | Бæрæггæнæн. Цавæр ныхасы хæйттæ ваййынц бæрæггæнæнтæ.<br>Бæрæггæнæнты бастдзинад, цы дзырдтæ фæбæрæг кæнынц, уыдонимæ. | 1      | Коммуникативон: ныхасмæхъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрма гæсгæ.<br>Регулятивон: хи рæдыдтытæ раст кæнын,<br>хи архæйдтытæн аргъ кæнын.<br>Базонæн:<br>æвзæджы æмбарынадтæ зæрдыл æрлæууын кæнын                                                  | Ныхасы темæйы бындурыл бакæнын хъомыладон куыст                 |
| 8 |  | Контролон хъусгёфыст. Рёдыдтытыл куыст                                                                                 | 2      | Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын                                                                                                                                                                                                                              |                                                                 |
| 1 |  | Н/р. «Ног азы ёрттывд»<br>Æмхасæн.                                                                                     | 1      | Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрма гæсгæ.<br>Регулятивон: хи хъуыдытæ раггом кæнынæн хъæутæ дзырдтæ ссарын.<br>Базонæн: хибарæй архайын, хи архæйдтыты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын                                                                      | Ныхасы темæйы бындурыл бакæнын хъомыладон куыст                 |
| 2 |  | Фадатон дзырдтæ. Афоны фадат.<br>Бынаты фадат.<br>«Чиныг зонындзинæдты къёбиц»                                         | 1      | Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрма гæсгæ.<br>Регулятивон: хи хъуыдытæ раггом кæнынæн хъæутæ дзырдтæ ссарын.<br>Базонæн: хибарæй архайын, архæйдтыты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын                                                                         | Ныхасы темæйы бындурыл бакæнын хъомыладон куыст                 |

|   |  |                                                                                              |        |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                    |
|---|--|----------------------------------------------------------------------------------------------|--------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 3 |  | Фадатон дзырдтæ. Архайды хуызы фадат. Æфсоны фадат. Нысаны фадат. «Нё истори, нё рагфыдёлтё» | 1      | Коммуникативон:<br>къорды кусымæ арæхыныл кусын.<br>Регулятивон:<br>хи архæйдтытæ æмæ къорды уæнгты архæйдтытæн фæтк аразын.<br>Базонæн:<br>вазыгджын хъуыдыйады арæзт, хуымæтæг хъуыдыйæдты хсæн ахастытæ æнкъарын                                                                        | Индивидуалон куыст<br>кæнынмæ æмæ къорды<br>архайынмæ разæнгард<br>кæнын                           |
|   |  | Бæрæг кæнæм, цы базыдтам, уый                                                                |        | Коммуникативон:<br>ахуыргæнæг æмæ æмкъласонтимæ иумæ кусын зонын, ахуырадон диалог аразын<br>Регулятивон:<br>хи архæйдтытæн фæтк аразын, раст сæ кæнын, сæ фæстиуджытæ равзарын зонын<br>Базонæн:<br>комкоммæ ныхас цы хъуыдыйæдты ис, уыдоны арæзт æмбарын, ахæм хъуыдыйад саразын зонын. | Хи ныхасы хъæд аивдæр<br>кæнынмæ<br>тырнындзинадыл куыст                                           |
| 4 |  | Иувæрсыг хъуыдыйæдтæ.<br>Иувæрсыг хъуыдыйæдты дыууæ къорды.                                  | 7<br>1 | Коммуникативон:<br>ахуыргæнæг æмæ æмкъласонтимæ иумæ кусын зонын, ахуырадон диалог аразын<br>Регулятивон:<br>хи архæйдтытæн фæтк аразын, раст сæ кæнын, сæ фæстиуджытæ равзарын зонын<br>Базонæн:<br>комкоммæ ныхас æмæ диалогон ныхасы арæзт æмбарын, диалоджы архайын зонын              | Сфæлдыстадон куыст<br>кæнынмæ тырнындзианд<br>рæзын кæнын                                          |
| 5 |  | Бæлвырдцæсгомон ёмё<br>Æбæлвырдцæсгомон иувæрсыг хъуыдыйæдтæ.<br>«Райгуырён зæххы ад»        | 1      | Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ; мадæлон æвзаджы аивгæнæн мадзæлттæй пайда кæнгæйæ, монологон ныхас аразын.<br>Регулятивон: хи хъуыдытæ раггом кæнынаен хъæугæ дзырдтæ ссарын.<br>Базонæн:<br>хи ныхас раст рацаразын.                              | Хи ныхасы хъæд аивдæр<br>кæнынмæ<br>тырнын. Ныхасы темæйы<br>бындурыл бакæнын<br>хъомыладон куыст. |
| 6 |  | Иумæйагцæсгомон иувæрсыг хъуыдыйæдтæ.<br>«ёмбисондхёссёг-зондамонёг»                         | 1      | Коммуникативон;<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын. Базонæн: хи архæйдтыты рефлексии;<br>хи хъуыдытæ (зонындзинаедтæ) логикон æгъдауæй равæрын.                                                                                         | Раст фыссын æмæ раст<br>дзурыныл архайын.<br>Ныхасы темæйы<br>бындурыл бакæнын<br>хъомыладон куыст |
|   |  | Æнæцæсгомон иувæрсыг хъуыдыйæдтæ.<br>«Нё лымён цæрегойты дуне»                               | 1      | Коммуникативон:<br>дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын.<br>Базонæн:                                                                                                                                             | Раст фыссын æмæ раст<br>дзурыныл архайын.<br>Ныхасы темæйы<br>бындурыл бакæнын                     |

|    |  |                                                                                                                 |        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                 |
|----|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------|
|    |  |                                                                                                                 |        | фысгæ æмæ дзургæ ныхас аразгæйæ æвзаджы æгъдауттæм æмбаргæйæ хъус дарын                                                                                                                                                                                                                              | хъомыладон куыст                                                |
| 7  |  | Номхуындон иувæрсыг хъуыдыйæдтæ.<br>«Нё рагфыдёлты цард»                                                        | 1      | Коммуникативон:<br>дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын.<br>Базонæн:<br>фысгæ æмæ дзургæ ныхас аразгæйæ æвзаджы æгъдауттæм æмбаргæйæ хъус дарын                                                                            | Хи дзырдут фæхъæздгæдæр кæнынмæ тырнын                          |
| 8  |  | Æххæст æмæ æнæххæст хъуыдыйæдтæ.<br>«Удварны хёзнатё»                                                           | 1      | Коммуникативон:<br>дзургæ æмæ фысгæ ныхас раст кæнын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын.<br>Базонæн:<br>дзырдуттæй пайда кæнын; анализ и синтез кæнын.                                                                                                                       | Хи ныхасы хъæд аивдæр кæнынмæ тырнын                            |
| 9  |  | Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтё<br>Хъуыдыйады æмхуызон уæнгты тыххæй æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын.«Мё райгуырён хъёу» | 4<br>1 | Коммуникативон:<br>дзургæ æмæ фысгæ ныхас раст кæнын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын.<br>Базонæн:<br>дзырдуттæй пайда кæнын; анализ и синтез кæнын.                                                                                                                       | Хи дзырдут фæхъæздгæдæр кæнынмæ тырнын                          |
|    |  | Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ<br>«Ирыстоны историон цыртдзёвæнтё»                                                  |        | Коммуникативон:<br>дзургæ æмæ фысгæ ныхас раст кæнын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын.<br>Базонæн:<br>æфсоны-фæстиуæджы ахастыгæ æргом кæнын;<br>текст-тæрхон аразын.                                                                                                      | Хи дзырдут аивдæр кæнынмæ тырнын                                |
| 10 |  | Бæттæгтæ хъуыдыйады æмхуызон уæнгтимæ.<br>«Удварны хёзнатё»                                                     | 1      | Коммуникативон;<br>фæрстыгæ æвæрын зонын<br>быцау кæнын зонын<br>хи хъуыдыгæ æргом кæнын зонын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын,<br>ахуыры фæстиуджыгæ рагацау сбæрæг кæнын.<br>Базонæн:хи архæйдтыты рефлексии;<br>хи хъуыдыгæ (зонындзинадтæ) логикон æгъдауæй раваерын. | Сфæлдыстадон куыст кæнынмæ тырнындзианд рæзын кæнын             |
| 11 |  | Æмхуызон æмæ алыхуызон бæрæггæнæнтæ.<br>«Ирыстоны историон цыртдзёвæнтё»                                        | 1      | Коммуникативон:<br>дзургæ æмæ фысгæ ныхас раст кæнын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын.<br>Базонæн:                                                                                                                                                                         | Ныхасы темæйы бындурыл бакæнын хъомыладон куыст, текстæн монон- |

|    |  |                                                                                                     |            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                           |
|----|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------|
|    |  |                                                                                                     |            | дзырдуеттæй пайда кæнын; анализ и синтез кæнын.                                                                                                                                                                                                                                                       | эстетикон æгъдауæй аргъ кæнын.                            |
| 12 |  | Æмхуызон уæнгты иугæнаг дзырдтæ.<br>Æрхæцæн нысæнттæ иугæнаг дзырдтимæ.<br>«Мёргъты цардэй»         | 1          | Коммуникативон;<br>фæрстытæ æвæрын зонын<br>быцау кæнын зонын<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын,<br>ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын.<br>Базонæн: хи архæйдтыты рефлексии;<br>хи хъуыдытæ (зонындзинаедтæ) логикон æгъдауæй раварын. | Хи ныхасы хъæд аивдæр кæнынмæ тырнын                      |
| 13 |  | Сидæнтё, бавæргё дзырдтё ёмё<br>ёвастхъёртё<br>Хъуыдыйæдтæ сидæнтимæ.Æрхæцæн<br>нысæнттæ сидæнтимæ. | 6<br><br>1 | Коммуникативон:<br>хи æмæ искæй ныхас раст кæнынын архайын.<br>Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын,<br>ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын.<br>Базонæн:<br>анализ и синтез кæнын; хи архæйдтыты рефлексии;<br>хи хъуыдытæ (зонындзинаедтæ) логикон æгъдауæй раварын.              |                                                           |
| 14 |  | Æрхæцæн нысæнттæ хъуыдыйдты<br>сидæнтимæ.<br>«Ёрдз Хуыцауей адеймагыл фёдзёхст<br>у»                | 1          | Коммуникативон;<br>фæрстытæ æвæрын зонын<br>быцау кæнын зонын<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын,<br>ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын.<br>Базонæн: хи архæйдтыты рефлексии;<br>хи хъуыдытæ (зонындзинаедтæ) логикон æгъдауæй раварын. | Сфæлдыстадон куыст<br>кæнынмæ тырнындзианд<br>рæзын кæнын |
| 15 |  | Бавæргæ арæзтытæ. Æрхæцæн<br>нысæнттæ бавæргæ арæзтытимæ.<br>«Ирыстоны историон цыртдзёвæнтё        | 1          | Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ<br>уавæрма гæсгæ.<br>Регулятивон: хи хъуыдытæ раггом кæнынаен хъæугæ дзырдтæ<br>ссарын.<br>Базонæн:<br>хи ныхас раст рацаразын.                                                                                                              | Хи ныхасы хъæд аивдæр кæнынмæ тырнын                      |
| 16 |  | Бахæсгæ арæзтытæ. Æрхæцæн<br>нысæнттæ бахæсгæ арæзтытимæ.<br>«Дун-дуне-нё алфамблай»                | 1          | Коммуникативон:<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрма гæсгæ.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын,<br>ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын.<br>Базонæн:<br>хи архæйдтыты рефлексии;<br>хи хъуыдытæ (зонындзинаедтæ) логикон æгъдауæй раварын.                   | Къорды кусынмæ<br>разæнгард кæнын                         |

|           |  |                                                                                          |   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                |
|-----------|--|------------------------------------------------------------------------------------------|---|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|
| 17        |  | Н/р Изложени<br>«Ирыстоны историон цыртдзёвёнтё»                                         | 1 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                |
| 18        |  | Бавæргæ æмæ бахæсгæ арæзтытæ.<br>«Ирыстоны историон цыртдзёвёнтё»                        | 1 | Коммуникативон;<br>фæрстытæ æвæрын зонын<br>быцау кæнын зонын<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын,<br>ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын.<br>Базонæн: хи архæйдтыты рефлекси;<br>хи хъуыдытæ (зонындзинаедтæ) логикон æгъдауæй раварын. | Хи ныхасы хъæд аивдæр<br>кæнынмæ тырнын                        |
| 19        |  | Рацыд æрмæг бафидар кæнын.                                                               | 1 | Коммуникативон:<br>хи хъуыдытæ раггом кæнынæн цы æвзæджы иуæгтæ хъæуы, уый<br>æмбарын, равзарын сæ зонын<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтытæ бæлвырд кæнын, иу архайдæй иннæмæ<br>рахизын зонын<br>Базонæн:<br>иумæйаг æмæ сæрмагонд номдарты ахадындзинад æмбарын                               | Хи ныхасы хъæд аивдæр<br>кæнынмæ тырнын                        |
| 20-<br>21 |  | Контролон хъусгёфыст.<br>Рёдыдтытыл куыст                                                | 2 | Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын,<br>ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын.<br>Базонæн: хи архæйдтыты рефлекси;<br>хи хъуыдытæ (зонындзинаедтæ) логикон æгъдауæй раварын.                                                                                                    |                                                                |
| 1         |  | Рацыд ёрмёг зёрдыл ёрлæууын кёнын                                                        | 1 | Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын,<br>ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын.<br>Базонæн: хи архæйдтыты рефлекси;<br>хи хъуыдытæ (зонындзинаедтæ) логикон æгъдауæй раварын.                                                                                                    |                                                                |
| 2         |  | Хъуыдыйады иртæстгонд уæнгтё<br>Хъуыдыйады иртæстгонд уæнгты<br>тыххæй æмбарынад. «Ёрдз» | 3 | Коммуникативон:<br>искай ныхасмæ хъусын, аргъ ын кæнын; хи хъуыдытæ æргом<br>кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтытæ бæлвырд кæнын, иу архайдæй иннæмæ<br>рахизын зонын<br>Базонæн:<br>æвзæджы æмбарынадтæ зæрдыл æрлæууын кæнын                               | Хибарæй кусынмæ,<br>хибарæй зонындзинаедтæ<br>исынмæ тырнын    |
| 3         |  | Иртæстгонд бæрæггæнæнтæ æмæ<br>æмхасæнтæ.<br>«Удварны миниуджытё»                        | 1 | Коммуникативон:искай ныхасмæ хъусын, аргъ ын кæнын; хи<br>хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтытæ бæлвырд кæнын, иу архайдæй иннæмæ<br>рахизын зонын                                                                                            | Ирон æвзаг ахуыр<br>кæнынмæ<br>разæнгарддзинад хъомыл<br>кæнын |

|   |  |                                                                                   |            |                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                             |
|---|--|-----------------------------------------------------------------------------------|------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|
|   |  |                                                                                   |            | Базонаен:æвзаджы æмбарынаедтæ зæрдыл æрлаæууын кæнын                                                                                                                                                                                                         |                                                             |
| 4 |  | Иртæстгонд фадатон дзырдтæ.<br>«Ёрдз ёмё адёймаджы' хсён гармон<br>(бастдзинад)   | 1          | Коммуникативон:искæй ныхасмæ хъусын, аргъ ын кæнын; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтытæ бæлвырд кæнын, иу архайдæй иннæмæ рахизын зонын<br>Базонаен:<br>иртæстгонд уæнгтæ зæрдыл æрлаæууын кæнын | Хибарæй кусынмæ,<br>хибарæй зонындзинаедтæ<br>исынмæ тырнын |
| 5 |  | Бæрæг кæнæм, цы базыдтам, уый.                                                    | 1          | Коммуникативон:искæй ныхасмæ хъусын, аргъ ын кæнын; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтытæ бæлвырд кæнын, иу архайдæй иннæмæ рахизын зонын<br>Базонаен:иртæстгонд уæнгтæ зæрдыл æрлаæууын кæнын     | Хибарæй кусынмæ,<br>хибарæй зонындзинаедтæ<br>исынмæ тырнын |
| 6 |  | Н/р Изложени<br>«Удварны миниуджытё»                                              | 1          | Коммуникативон:искæй ныхасмæ хъусын, аргъ ын кæнын; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтытæ бæлвырд кæнын, иу архайдæй иннæмæ рахизын зонын<br>Базонаен:æвзаджы æмбарынаедтæ зæрдыл æрлаæууын кæнын  |                                                             |
| 7 |  | Комкоммæ æмæ фæрссаг ныхас<br><br>Комкоммæ æмæ фæрссаг ныхас.<br>«Ёрдз -на дарёг» | 4<br><br>1 | Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон:хи хъуыдытæ раргом кæнынаен хъæутæ дзырдтæ ссарын.<br>Базонаен:<br>хи ныхас раст рацаразын.                                                                           | Сфæлдыстадон куыст<br>кæнынмæ<br>разæнгарддзинад            |
| 8 |  | Æрхæцæн нысæнттæ комкоммæ<br>ныхасы.<br>«Удварны миниуджытё»                      | 1          | Коммуникативон:<br>хи хъуыдытæ раргом кæнынаен пайда кæныныл архайын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтытæ бæлвырд кæнын, иу архайдæй иннæмæ рахизын зонын<br>Базонаен:<br>æвзагон хицæндзинаедтæ иртасын                                                 | Хибарæй кусынмæ,<br>хибарæй зонындзинаедтæ<br>исынмæ тырнын |
| 9 |  | Диалог. Цитатæ. Æрхæцæн диалог<br>æмæ цитатæйы<br>«Удварны миниуджытё»            | 1          | Коммуникативон:<br>хи хъуыдытæ раргом кæнынаен пайда кæныныл архайын.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтытæ бæлвырд кæнын, иу архайдæй иннæмæ рахизын зонын<br>Базонаен:<br>æвзагон хицæндзинаедтæ иртасын                                                 | Иртасæн куыстытæ<br>æххæст кæнынмæ тырнын                   |



|       |  |                                           |   |                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                      |
|-------|--|-------------------------------------------|---|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|
| 10    |  | Рацъд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын         | 2 | Коммуникативон:<br>хи ныхас аразын, ныхасы рæдыдтыгæ раст кæнын<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, æмкъласонтимæ иумæ архайын, хибарæй ног ахуырадон архадмæ рахизын<br>Базонæн:<br>æвзаджы иуæгтæн анализ кæнын, дзырдты æмæ хъуыдыйæдты хсæн ахастыгæ аразын | Хи ныхасы хъæд аивдæр кæнынмæ тырнын |
| 11-12 |  | Контролон хъусгæфыст.<br>Рæдыдтытыл куыст | 2 | Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджыгæ рагацау сбæрæг кæнын.<br>Базонæн: хи архæйдтыты рефлекси;<br>хи хъуыдыгæ (зониндзинæдтæ) логикон æгъдауæй раварын.                                                                                          |                                      |

*Фиппаинагтæ: 1. Къæлиндарон-тематикон пълан хуызæгæн лæвæрд кæй цæуы, уымæ гæсгæ йæм алы ахуыргæнæгæн дæр йæ бон у ивддзинæдтæ бахæссын. Урокты хуызтæ, практикон куысты хуызтæ, УАА урочы, информацион ахуырадон фæрæзтæ алчи дæр фыссы йæхимæ гæсгæ, урочы цæмæй пайда кæны, уый хынцгæйæ. Хицæн скъолаты ирон æвзаг ахуыр кæнынæн алыхуызон сахæттæ лæвæрд кæй цæуы, уымæ гæсгæ ахуыргæнæджы ивддзинæдтæ бахæссын бахъæудзæн сахæтты нымæцмæ дæр.*

1. Къæлиндарон-тематикон пълан хуызæгæн лæвæрд кæй цæуы, уымæ гæсгæ йæм алы ахуыргæнæгæн дæр йæ бон ивддзинæдтæ бахæссын. Урокты хуызтæ, куысты хуызтæ УАА урочы, информацион ахуырадон фæрæзтæ алчи дæр фыссы йæхимæ гæсгæ, урочы цæмæй пайда кæны, уый хынцгæйæ.

2. Къæлиндарон-тематикон пъланмæ гæсгæ 8-æм къласы фысгæ куыстыты нымæц у ахæм:

диктантгæ – 4; изложенигæ – 4; сочиненигæ – 2-3 (фылдæр – хæдзармæ лæвæрд). Фысгæ куыстыгæ дæр лæвæрд цæуынц хуызæгæн: ахуыргæнæгæн йæ уавæртæм æмæ скъоладзауты зониндзинæдтæм гæсгæ йæ бон у сæ нымæцмæ ивддзинæдтæ хæссын.

### **Къæлиндарон-тематикон пълан ирон æвзагæй 9-æм къласæн**

арæзт у Республикæ Цæгат Ирыстон-Аланийы ахуырад æмæ наукайы Министрады уынаффæмæ гæсгæ фидаргонд программæйы бындурыл (Ирон æвзаджы программæ 1-11 кълæстæн. Автор: Пухаты Л.р-ад– Дзæуджыхъæу: СЕМ, 2014. – 76 ф.).

Сахæтты нымæц лæвæрд цæуы, 9-æм къласы 2016-2017 азы Республикон Базисон пълан куыд амоны (къуыри 1,5 сахаты ирон æвзагæй.Ёдæппёт – 51сахаты), уымæ гæсгæ.

Кусæн программæ аразгæйæ, хъусдард цыд универсалон ахуырадон архæйдтыты иумæйаг программæмæ (ФПАС), мадæлон æвзаджы урокты сыл куыд кусын хъæуы, уыцы амынддзинæдтæм.

| № | ны-мæц | Урочы темæ | сах. | Ахуыры фæстиуджыгæ (ФПАС-мæ гæсгæ) |                                  |            | Ахуырадон архæйдтыгæ |
|---|--------|------------|------|------------------------------------|----------------------------------|------------|----------------------|
|   |        |            |      | Предметон                          | Универсалон ахуырадон архæйдтыгæ | Удгоймагон |                      |
|   |        |            |      |                                    |                                  |            |                      |

|    |  |                                                                                                                                                                    |            |                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                           |                                                                                                                                   |
|----|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. |  | Ирон ӕвзаджы цыртдзӕвӕнтӕ.<br>5-7 къл.рацыд ӕрмӕг зӕрдыл<br>ӕрлӕууын кӕнын.                                                                                        | 1<br><br>1 | Ныхасы рӕзтыл бакусын.<br>Ирон ӕвзаджы<br>орфографион ӕмӕ<br>пунктуацион ӕгъдӕутгӕ<br>бафидар кӕнын.                    | Коммуникативон: ыхасмӕ хъусын,<br>ӕмбарын ӕй; хи хъуыдытӕ ӕргом<br>кӕнын ыхасы нысан ӕмӕ уавӕрмӕ<br>гӕсгӕ.<br>Регулятивон: хи архӕйдтыты фӕтк<br>хибарӕй сбӕлвырд кӕнын; хъӕугӕ<br>информаци ссарын ӕмӕ рахицӕн<br>кӕнын.<br>Базонаӕн:<br>ӕвзаджы ӕмбарынадтӕ зӕрдыл<br>ӕрлӕууын кӕнын        | Мадаӕлон ӕвзаджы<br>ахадындзианад<br>царды; ирон<br>ӕвзаджы аивдзинад<br>ӕмӕ йӕ эстетикон<br>тых ӕнкъарын | Беседа,<br>индивидуалон<br>бафарст;<br>фронталон бафарст;<br>ныммӕ гӕсгӕ<br>куыстыгӕ, тексты<br>анализ;<br>сфӕлдыстадон<br>куыст. |
| 2. |  | Синтаксисы тыххӕй рацыд<br>ӕрмӕг зӕрдыл ӕрлӕууын<br>кӕнын                                                                                                          | 1          | Зӕрдыл ӕрлӕууын<br>кӕнын синтаксисы<br>ӕмбарынадтӕ;<br>ӕвзаджы иуӕтгӕ<br>кӕрӕдзиуыл барын,<br>анализ сӕ кӕнын зонын     | Коммуникативон:<br>хи ыхас аразын, ыхасы<br>рӕдыдтытӕ раст кӕнын<br>Регулятивон: хи хъуыдытӕ раггом<br>кӕнынаӕн хъӕугӕ дзырдтӕ ссарын.<br>Базонаӕн:<br>хи ыхас раст рацаразын,<br>проблема раст сбӕрӕг кӕнын.                                                                                 | Мадаӕлон ӕвзаджы<br>ахадындзианад<br>царды; ирон<br>ӕвзаджы аивдзинад<br>ӕмӕ йӕ эстетикон<br>тых ӕнкъарын | Дзургӕ ӕмӕ фысгӕ<br>ныхасы рӕзтыл<br>куыст. Къордты<br>куыст,<br>индивидуалон<br>куыст                                            |
| 3. |  | Дзырдаст. Хуымӕтӕг<br>хъуыдыйад. Хъуыдыйады<br>уӕнгтӕ. Хъусгӕфыст.                                                                                                 | 1          | Зӕрдыл ӕрлӕууын<br>кӕнын дзырдаст ӕмӕ<br>хъуыдыйады<br>хицӕндзинадтӕ,<br>дзырдаст ӕмӕ<br>хъуыдыйад аразыны<br>мадзӕлттӕ | Коммуникативон:<br>хи хъуыдытӕ ӕргом кӕнын ыхасы<br>нысан ӕмӕ уавӕрмӕ гӕсгӕ.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архӕйдтыты фӕтк<br>сбӕрӕг кӕнын,<br>ахуыры фӕстиуджытӕ рагацау<br>сбӕрӕг кӕнын.<br>Базонаӕн:<br>хи архӕйдтыты рефлекси;<br>хи хъуыдытӕ (зонындзинадтӕ)<br>логикон ӕгъдауӕй равӕрын. | Мадаӕлон ӕвзаджы<br>ахадындзианад<br>царды; ирон<br>ӕвзаджы аивдзинад<br>ӕмӕ йӕ эстетикон<br>тых ӕнкъарын | Дзургӕ ӕмӕ фысгӕ<br>ныхасы рӕзтыл<br>куыстыгӕ.<br>Къордты куыст,<br>индивидуалон<br>куыст                                         |
| 4. |  | Радыдтытыл куыст.<br>Хъуыдыйӕдтӕ сидӕнтимӕ,<br>бавӕргӕ дзырдтӕ ӕмӕ<br>ӕвастхӕртимӕ.<br>Хъуыдыйады ӕмхуызон<br>уӕнгтӕ. Бӕттӕгтӕ<br>хъуыдыйады ӕмхуызон<br>уӕнгтимӕ. | 1          | Зӕрдыл ӕрлӕууын<br>кӕнын синтаксисон<br>ӕмбарынадтӕ: сидӕн,<br>бавӕргӕ конструкцитӕ,<br>ӕмхуызон уӕнгтӕ.                | Коммуникативон:<br>хи ыхас аразын, ыхасы<br>рӕдыдтытӕ раст кӕнын<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архӕйдтыты фӕтк<br>сбӕрӕг кӕнын, ӕмкъласонтимӕ<br>иумӕ архайын, хибарӕй ног<br>ахуырадон архадмӕ рахизын                                                                                        | Мадаӕлон ӕвзаджы<br>ахадындзианад<br>царды; ирон<br>ӕвзаджы аивдзинад<br>ӕмӕ йӕ эстетикон<br>тых ӕнкъарын | Тексты<br>пунктуацион<br>анализ.<br>Хъуыдыйӕдтӕ<br>ӕмхуызон<br>уӕнгтимӕ аразыныл<br>куыст.<br>Диалогон ыхасы                      |

|   |  |                                                                                               |        |                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                          |                                                                                                                                                |
|---|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------|--------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|   |  |                                                                                               |        |                                                                                                                   | Базонаен:<br>æвзаджы иуæгтæн анализ кæнын,<br>дзырдты æмæ хъуыдыйæдты хсæн<br>ахастытæ аразын                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                          | рæзтыл куыст                                                                                                                                   |
| 5 |  | Контролон хъусгёфыст.<br>Рёдыдтытыл куыст.                                                    | 2      |                                                                                                                   | Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк<br>сбæрæг кæнын, æмкъласонтимæ<br>иумæ архайын, хибарæй ног<br>ахуырадон архадмæ рахизын                                                                                                                                                                        |                                                                                                          |                                                                                                                                                |
| 1 |  | Вазыгджын хъуыдыйады<br>æмбарынад.                                                            | 1      | Æрдзурын вазыгджын<br>хъуыдыйады<br>хицæндзинады;<br>æвзаджы иуæгтæ<br>кæрæдзиуыл барын,<br>анализ сæ кæнын зонын | Коммуникативон:<br>хи ныхас аразын, ныхасы<br>рæдыдтытæ раст кæнын<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк<br>сбæрæг кæнын, æмкъласонтимæ<br>иумæ архайын, хибарæй ног<br>ахуырадон архадмæ рахизын<br>Базонаен:<br>æвзаджы иуæгтæн анализ кæнын,<br>дзырдты æмæ хъуыдыйæдты хсæн<br>ахастытæ аразын | Мадæлон æвзаджы<br>ахадындзианад<br>царды; ирон<br>æвзаджы аивдзинад<br>æмæ йæ эстетикон<br>тых æнкъарын | Текстимæ куыст:<br>тексты анализ, текст<br>рацаразыныл куыст<br>æмæ а.д.,<br>алыхуызон жанрты<br>æмæ функционалон<br>хуызты тексттæ<br>аразын; |
| 2 |  | Бæттæгджын вазыгджын<br>хъуыдыйæдтæ.<br>Бабæттæгвазыгджын<br>хъуыдыйад. Йæ<br>хицæндзинаедтæ. | 3<br>1 | Равзарын бæттæгджын<br>вазыгджын хъуыдыйады<br>хицæндзинаедтæ.                                                    | Коммуникативон:<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы<br>нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк<br>сбæрæг кæнын,<br>ахуыры фæстиуджытæ рагацау<br>сбæрæг кæнын.<br>Базонаен:<br>хи архæйдтыты рефлекси;<br>хи хъуыдытæ (зонындзинаедтæ)<br>логикон æгъдауæй равæрын.           | Мадæлон æвзаджы<br>ахадындзианад<br>царды; ирон<br>æвзаджы аивдзинад<br>æмæ йæ эстетикон<br>тых æнкъарын | Дзургæ æмæ фысгæ<br>ныхасы рæзтыл<br>куыст. Къордты<br>куыст,<br>индивидуалон<br>куыст                                                         |
| 3 |  | Бабæттæгвазыгджын<br>хъуыдыйæдтæ иугæнæг,<br>ныхмæвæрды æмæ дихон<br>бæттæгтимæ. Æрхæцæн      | 1      | Равзарын бæттæгджын<br>вазыгджын хъуыдыйады<br>хицæндзинаедтæ.                                                    | Коммуникативон:<br>хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы<br>нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон:                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                          | Хъуыдыйады<br>æвзæрст.<br>Сфæлдыстадон<br>куыстытæ.                                                                                            |

|   |  |                                                               |        |                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                           |                                                                                                                       |
|---|--|---------------------------------------------------------------|--------|-----------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|   |  | нысæнттæ бабæтгæвазыгджын хъуыдыйæдты.                        |        |                                                                                         | ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын.<br>Базонæн:<br>хи архæйдтыты рефлeksi;<br>хи хъуыдытæ (зонындзинадтæ) логикон æгъдауæй равæрын.                                                                                                       |                                                                                           | Диалогон ныхасы рæзтыл куыст. Тексты пунктуацион анализ.                                                              |
| 4 |  | Текстмæ хæстæг (бæлвырд) изложени.                            | 1      | Ныхасы рæзтыл бакусын. Ирон æвзаджы орфографион æмæ пунктуацион æгъдаутæ бафидар кæнын. | Коммуникативон: ныхасмæ хъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын; хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын.<br>Базонæн:<br>æвзаджы æмбарынадтæ зæрдыл æрлæууын кæнын                     | Мадæлон æвзаджы ахадындзианад царды; ирон æвзаджы аивдзинад æмæ йæ эстетикон тых æнкъарын | Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыст. Къордты куыст, индивидуалон куыст                                               |
| 5 |  | Домгæвазыгджын хъуыдыйад.-10с<br>Сæйраг æмæ уæлæмхæст хæйттæ. | 1 сах. | Равзарын домгæвазыгджын хъуыдыйæдты хуызтæ æмæ сæ арæст.                                | Коммуникативон:<br>хи ныхас аразын, ныхасы рæдыдтытæ раст кæнын<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, æмкъласонтимæ нумæ архайын, хибарæй ног ахуырадон архадмæ рахизын<br>Базонæн:<br>æвзаджы иуæгтæн анализ кæнын, дзырдты æмæ хъуыдыйæдты хсæн ахастытæ аразын | Мадæлон æвзаджы ахадындзианад царды; ирон æвзаджы аивдзинад æмæ йæ эстетикон тых æнкъарын | Синтаксисон æвзæрстытæ; домгæвазыгджын хъуыдыйад, иртæстгонд уæнгтæ кæм уа, ахæм синонимон хуымæтæг хъуыдыйадæй ивын. |
| 6 |  | Бæттæгтæ æмæ бæттæг дзырдтæ домгæвазыгджын хъуыдыйæдты.       | 1      | Дзырды хæйттæ зæрдыл æрлæууын кæнын; дзырд æвзарын куыд зонынц, уый сбæрæг кæнын        | Коммуникативон: ныхасмæ хъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын; хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын.                                                                              | Ирон лексикайы хъæздыгдзинад æнкъарын                                                     | Дзырдарæзтон æвзæрстытæ, ног дзырдтæ аразыныл куыст                                                                   |

|   |  |                                                            |   |                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                          |                                                                                                                             |
|---|--|------------------------------------------------------------|---|----------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|   |  |                                                            |   |                                                                            | Базонæн:<br>æвзæджы æмбарынаæдтæ зæрдыл æрлæууын кæнын                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                          |                                                                                                                             |
| 7 |  | Контролон хъусгёфыст.<br>Рёдыдтытыл куыст.                 | 2 |                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                          |                                                                                                                             |
| 1 |  | Уæлæмхæст хайы бынат<br>домгæвазыгджын хъуыды-<br>йады.    | 1 | Равзарын вазыгджын<br>хъуыдыйæдты хуызтæ<br>æмæ арæст.                     | Коммуникативон: ныхасмæ хъусын,<br>æмбарын æй; хи хъуыдытæ æргом<br>кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ<br>гæсгæ.<br>Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк<br>хибарæй сбæлвырд кæнын; хъæугæ<br>информаци ссарын æмæ рахицæн<br>кæнын.<br>Базонæн:<br>æвзæджы æмбарынаæдтæ зæрдыл<br>æрлæууын кæнын                 | Æвзæджы иуæгтæ<br>анализ æмæ синтез<br>кæнынмæ тырнын                                                    | Рацыд æрмæджы<br>фæдыл беседæ;<br>индивидуалон<br>бафарст;<br>фронталон бафарст.<br>Къордты куыст,<br>индивидуалон<br>куыст |
| 2 |  | Уæлæмхæст хæйтты хуызтæ.<br>Æмбарынгæнæн уæлæмхæст<br>хай. | 1 | Ирон æвзæджы<br>орфографион æмæ<br>пунктуацион æгъдæуттæ<br>бафидар кæнын. | Коммуникативон:<br>хи ныхас аразын, ныхасы<br>рæдыдтытæ раст кæнын<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк<br>сбæрæг кæнын, æмкъласонтимæ<br>иумæ архайын, хибарæй ног<br>ахуырадон архадмæ рахизын<br>Базонæн:<br>æвзæджы иуæгтæн анализ кæнын,<br>дзырдты æмæ хъуыдыйæдты хсæн<br>ахастытæ аразын | Мадæлон æвзæджы<br>ахæдындзианад<br>царды; ирон<br>æвзæджы аивдзинад<br>æмæ йæ эстетикон<br>тых æнкъарын | Фысгæ куыст.<br>Синтаксисон<br>æвзæрстытæ.                                                                                  |
| 3 |  | Бæрæггæнæны уæлæмхæст<br>хай.                              | 1 | Равзарын вазыгджын<br>хъуыдыйæдты хуызтæ<br>æмæ арæст.                     | Коммуникативон:<br>хи ныхас аразын, ныхасы<br>рæдыдтытæ раст кæнын<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк<br>сбæрæг кæнын, æмкъласонтимæ<br>иумæ архайын, хибарæй ног<br>ахуырадон архадмæ рахизын<br>Базонæн:<br>æвзæджы иуæгтæн анализ кæнын,                                                    | Мадæлон æвзæджы<br>ахæдындзианад<br>царды; ирон<br>æвзæджы аивдзинад<br>æмæ йæ эстетикон<br>тых æнкъарын | Дзургæ æмæ фысгæ<br>ныхасы рæзтыл<br>куыст. Къордты<br>куыст,<br>индивидуалон<br>куыст                                      |

|   |  |                                                                            |   |                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                           |                                                                                    |
|---|--|----------------------------------------------------------------------------|---|------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------|
|   |  |                                                                            |   |                                                                                          | дзырдты æмæ хъуыдыйæдты хсæн ахастытæ аразын                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                           |                                                                                    |
| 4 |  | Фадатон уæлæмхæст хæйттæ.<br>Бынаты уæлæмхæст хай.<br>Афоны уæлæмхæст хай. | 1 | Равзарын вазыгджын хъуыдыйæдты хуызтæ æмæ арæст.                                         | Коммуникативон:<br>хи ныхас аразын, ныхасы рæдыдтытæ раст кæнын<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, æмкъласонтимæ иумæ архайын, хибарæй ног ахуырадон архадмæ рахизын<br>Базонæн:<br>æвзаджы иуæгтæн анализ кæнын, дзырдты æмæ хъуыдыйæдты хсæн ахастытæ аразын | Мадæлон æвзаджы ахадындзианад царды; ирон æвзаджы аивдзинад æмæ йæ эстетикон тых æнкъарын | Хъуыдыйады æвзæрст.<br>Сфæлдыстадон куыстытæ<br>Диалогон ныхасы рæзтыл куыст       |
| 5 |  | Сочинени-тæрхон «Цæстмæхъус ныхас фыдбылыз хæссы» (Къ.).                   | 1 | Ныхасы рæзтыл бакусын. Ирон æвзаджы орфографион æмæ пунктуацион æгъдæуттæ бафидар кæнын. | Коммуникативон:<br>хи ныхас аразын, ныхасы рæдыдтытæ раст кæнын<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, æмкъласонтимæ иумæ архайын, хибарæй ног ахуырадон архадмæ рахизын<br>Базонæн:<br>æвзаджы иуæгтæн анализ кæнын, дзырдты æмæ хъуыдыйæдты хсæн ахастытæ аразын | Мадæлон æвзаджы ахадындзианад царды; ирон æвзаджы аивдзинад æмæ йæ эстетикон тых æнкъарын | Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыст. Къордты куыст, индивидуалон куыст            |
| 6 |  | Архайды хуызы уæлæмхæст хай. Æфсоны уæлæмхæст хай.                         | 1 | Равзарын вазыгджын хъуыдыйæдты хуызтæ æмæ арæст.                                         | Коммуникативон:<br>хи ныхас аразын, ныхасы рæдыдтытæ раст кæнын<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, æмкъласонтимæ иумæ архайын, хибарæй ног ахуырадон архадмæ рахизын<br>Базонæн:<br>æвзаджы иуæгтæн анализ кæнын, дзырдты æмæ хъуыдыйæдты хсæн ахастытæ аразын | Мадæлон æвзаджы ахадындзианад царды; ирон æвзаджы аивдзинад æмæ йæ эстетикон тых æнкъарын | Хъуыдыйады æвзæрст.<br>Сфæлдыстадон куыстытæ.<br>Къордты куыст, индивидуалон куыст |

|    |  |                                                                                   |   |                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                            |                                                                                                                 |
|----|--|-----------------------------------------------------------------------------------|---|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 7  |  | Нысаны ёмё ёфсоны уәләмхәст хейттё.                                               | 1 | Равзарын вазыгджын хъуыдыйәдты хуызтә әмә арәзт;<br>әвзаджы иуәгтә кәрәдзиуыл барын, анализ сә кәнын зонын | Коммуникативон:<br>хи ныхас аразын, ныхасы рәдыдтытә раст кәнын<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архәйдтыты фәтк сбәрәг кәнын, әмкъласонтимә иумә архайын, хибарәй ног ахуырадон архадмә рахизын<br>Базонән:<br>әвзаджы иуәгтәән анализ кәнын, дзырдты әмә хъуыдыйәдты хсән ахастытә аразын | Мадаәлон әвзаджы ахадындзианад царды; ирон әвзаджы аивдзинад әмә йә эстетикон тых әнкъарын | Хъуыдыйады әвзәрст.<br>Сфәлдыстадон куыстытә.<br>Къордты куыст, индивидуалон куыст                              |
| 8  |  | Бадзырдон уәләмхәст хай.                                                          | 1 | Равзарын вазыгджын хъуыдыйәдты хуызтә әмә арәзт                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                            | Къордты куыст, индивидуалон куыст                                                                               |
| 9  |  | Домгәвазыгджын хъуыдыйад къорд уәләмхәст хаимә.                                   | 1 | Равзарын вазыгджын хъуыдыйәдты хуызтә әмә арәзт.                                                           | Коммуникативон:<br>хи ныхас аразын, ныхасы рәдыдтытә раст кәнын<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архәйдтыты фәтк сбәрәг кәнын, әмкъласонтимә иумә архайын, хибарәй ног ахуырадон архадмә рахизын<br>Базонән:<br>әвзаджы иуәгтәән анализ кәнын, дзырдты әмә хъуыдыйәдты хсән ахастытә аразын | Мадаәлон әвзаджы ахадындзианад царды; ирон әвзаджы аивдзинад әмә йә эстетикон тых әнкъарын | Дзургә әмә фысгә ныхасы рәзтыл куыстытә.<br>Вазыгджын хъуыдыйәдтәй пайда кәнгәйә, цардәй ист цауы тыххәй дзурын |
| 10 |  | Сфәлдыстадон изложени (хуымәтәг хъуыдыйәдтәй домгәвазыгджын хъуыдыйәдтә саразын). | 1 | Ныхасы рәзтыл бакусын.<br>Ирон әвзаджы орфографион әмә пунктуацион әгъдәутгә бафидар кәнын.                | Коммуникативон:<br>хи ныхас аразын, ныхасы рәдыдтытә раст кәнын<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архәйдтыты фәтк сбәрәг кәнын, әмкъласонтимә иумә архайын, хибарәй ног ахуырадон архадмә рахизын<br>Базонән:<br>әвзаджы иуәгтәән анализ кәнын, дзырдты әмә хъуыдыйәдты хсән ахастытә аразын |                                                                                            | Дзургә әмә фысгә ныхасы рәзтыл куыст. Къордты куыст, индивидуалон куыст                                         |

|    |  |                                                                                                                                                    |   |                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                           |                                                                                                                                                                             |
|----|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|----------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 11 |  | Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйад æмæ йæ хицæндзинадтæ.-4с<br>Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйады хæйтты ахаст кæрæдзимæ сæ хъуыды æмæ хъæлæсы уагмæ гæстæ. | 2 | Хъуыдыйады тыххæй рацыд æрмæг сфæлхат кæнын                          | Коммуникативон:<br>хи ныхас аразын, ныхасы рæдыдтытæ раст кæнын<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, æмкъласонтимæ нумæ архайын, хибарæй ног ахуырадон архадмæ рахизын<br>Базонæн:<br>æвзаджы иуæгтæн анализ кæнын, дзырдты æмæ хъуыдыйæдты хсæн ахастытæ аразын  | Фыдыбæстæ æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гуырын кæнын                                   | Хъуыдыйады æвзæрст.<br>Сфæлдыстадон куыстытæ                                                                                                                                |
| 12 |  | Æрхæцæн нысæнттæ æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдты.                                                                                                  | 2 |                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                           |                                                                                                                                                                             |
| 13 |  | Вазыгджын хъуыдыйæдтæ алыхуызон бастдзинадтимæ: бæттæгтимæ æмæ æнæ бæттæгтæй                                                                       | 2 | Равзарын вазыгджын хъуыдыйæдты хуызтæ æмæ арæзт.                     | Коммуникативон:<br>хи ныхас аразын, ныхасы рæдыдтытæ раст кæнын<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, æмкъласонтимæ нумæ архайын, хибарæй ног ахуырадон архадмæ рахизын<br>Базонæн:<br>æвзаджы иуæгтæн анализ кæнын, дзырдты æмæ хъуыдыйæдты хсæн ахастытæ аразын: | Мадæлон æвзаджы ахадындзианад царды; ирон æвзаджы аивдзинад æмæ йæ эстетикон тых æнкъарын | Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыст. Къордты куыст, индивидуалон куыст; вазыгджын хъуыдыйады æрхæцæн нысæнттæ æмбарын кæнын; вазыгджын хъуыдыйад раст хъæлæсы уагæй кæсын. |
| 14 |  | Н/р Нывæцæн                                                                                                                                        | 1 |                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                           |                                                                                                                                                                             |
| 15 |  | Стиль,стилистика.-8с.<br>Дзургæ ныхасы стиль.<br>Официалон стиль.                                                                                  | 2 | Равзарын стилистикайы æмбарынадтæ, тексты хуызтæ æмæ ныхасы стильтæ. | Коммуникативон:<br>хи ныхас аразын, ныхасы рæдыдтытæ раст кæнын<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, æмкъласонтимæ нумæ архайын, хибарæй ног                                                                                                                      | Мадæлон æвзаджы ахадындзианад царды; ирон æвзаджы аивдзинад æмæ йæ эстетикон тых æнкъарын | Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ; хъуыддаджы гæххæттытæ (курдиат, автобиографи,                                                                                      |



|    |  |                                                                                                                 |        |                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                 |                                                                                                                                              |
|----|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |  |                                                                                                                 |        |                                                                                                                                                                                                                                                       | ахуырадон архадмæ рахизын<br>Базонæн:<br>æвзаджы иуæгтæн анализ кæнын,<br>дзырдты æмæ хъуыдыйæдты хсæн<br>ахастытæ аразын                                                                                                                                                      |                                                                                                                 | суагъæ) фыссын.                                                                                                                              |
| 16 |  | Контролон хъусгёфыст.<br>Рёдыдтытыл куыст.                                                                      | 2      |                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                 |                                                                                                                                              |
| 1  |  | Наукон ёмё публицистикон<br>стильтæ; сæ 'взагон арæзт.                                                          | 2 сах. | Тексты хуызтæ æмæ<br>ныхасы стилътæ.                                                                                                                                                                                                                  | Коммуникативон:<br>хи ныхас аразын, ныхасы<br>раёдыдтытæ раст кæнын<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк<br>сбæрæг кæнын, æмкъласонтимæ<br>иумæ архайын, хибарæй ног<br>ахуырадон архадмæ рахизын<br>Базонæн:<br>æвзаджы иуæгтæн анализ кæнын,                         | Мадæлон æвзаджы<br>ахадындзианад<br>царды; ирон<br>æвзаджы аивдзинад<br>æмæ йæ эстетикон<br>тых æнкъарын        | Дзургæ æмæ фысгæ<br>ныхасы рæзтыл<br>куыстытæ;<br>хъуыддаджы<br>гæххæттытæ<br>(курдиат,<br>автобиографи,<br>суагъæ) фыссын.                  |
| 2  |  | Аив литературон стиль, йæ<br>хицæндзинад иннæ стилътæй.<br>Лексикон, фразеологион æмæ<br>грамматикон синонимтæ. | 2      | Равзарын стилистикайы<br>æмбарынадтæ, тексты<br>хуызтæ æмæ ныхасы<br>стильтæ;<br>æвзаджы иуæгтæ<br>кæрæдзиуыл барын,<br>анализ сæ кæнын<br>зонын                                                                                                      | Коммуникативон: тексты стиль æмæ<br>ныхасы хуыз бæрæг кæнын. Тексты<br>мидис фæрстытæм гæсгæ æвзарын.<br>Регулятивон: тексты алыхуызон<br>раёдыдтытæ агурын æмæ сæ раст<br>кæнын.<br>Базонæн:<br>хи ныхас раст рацаразын,<br>проблемæ раст сбæрæг кæнын.                       | Мадæлон æвзаджы<br>аивдзинад<br>æнкъарын; лексикон<br>нормæтæй пайда<br>кæнынмæ<br>тырнындзинад<br>гуырын кæнын | Текстимæ куыст:<br>тексты анализ, текст<br>рацаразын куыст<br>æмæ а.д.,<br>алыхуызон жанрты<br>æмæ функционалон<br>хуызты тексттæ<br>аразын; |
| 3  |  | Сæйраг домæнтæ дзургæ æмæ<br>фысгæ ныхасмæ. Ныхасы<br>культурæ                                                  | 1      | Æрдзурын литературон<br>æвзаджы нормæтыл,<br>ныхасы<br>сыгъдагдзинадыл; ирон<br>æвзаг уарзын кæнын;<br>бамбарын кæнын, ирон<br>æвзаг нæ адæмы<br>культурон хæзна кæй у,<br>уый; не 'взаг нæ адæмæн<br>кæрæдзи æмбарыны<br>сæйраг фæрæз кæй у,<br>уый. | Коммуникативон: тексты стиль æмæ<br>ныхасы хуыз бæрæг кæнын. Ныхасы<br>пайда кæнын аивадон мадзæлттæй<br>æмæ æндæр стилистикон фæрæзтæй.<br>Регулятивон:<br>ахуырадон архæйдтыты фæтк<br>сбæрæг кæнын, æмкъласонтимæ<br>иумæ архайын, хибарæй ног<br>ахуырадон архадмæ рахизын | Мадæлон æвзаджы<br>ахадындзианад<br>царды; ирон<br>æвзаджы аивдзинад<br>æмæ йæ эстетикон<br>тых æнкъарын        | Текстимæ куыст:<br>тексты анализ, текст<br>рацаразын куыст<br>æмæ а.д.,<br>алыхуызон жанрты<br>æмæ функционалон<br>хуызты тексттæ<br>аразын; |

|   |  |                                                                                                                         |   |                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                           |                                                                                                                           |
|---|--|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 4 |  | Æвзаджы тыххæй иумæйаг зонинагтæ-бс<br>Æвзаджы ахадындзинад æхсæнадон царды. Æвзаджы рæзты бастдзинад æхсæнады рæзтимæ. | 1 | Æрдзурын æвзаджы ахадындзинадыл адæймаджы царды, ныхас æмæ æвзаджы хицæндзинадтыл; ирон æвзаг уарзын кæнын; бамбарын кæнын, ирон æвзаг нæ адæмы культурон хæзна кæй у, уый; не 'взаг нæ адæмæн кæрæдзи æмбарыны сæйраг фæрæз кæй у, уый. | Коммуникативон: хи ныхас аразын, ныхасы рæдыдтытæ раст кæнын<br>Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, æмкъласонтимæ иумæ архайын, хибарæй ног ахуырадон архадмæ рахизын<br>Базонæн: æвзаджы иуæгтæн анализ кæнын, дзырдты æмæ хъуыдыйæдты хсæн ахастытæ аразын                                                           | Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гуырын кæнын                                  | Текстимæ куыст: тексты анализ, текст рацаразыныл куыст æмæ а.д., алыхуызон жанрты æмæ функционалон хуызты тексттæ аразын; |
| 5 |  | Иумæйаг æмбарынад æвзæгты хæстæгдзинады тыххæй. Ирон æвзаджы бынат иннæ æвзæгты 'хсæн.                                  | 1 | Æрдзурын мадæлон æвзаджы ахадындзинадыл адæймаджы царды, ныхас æмæ æвзаджы хицæндзинадтыл; ирон æвзаджы дзырдуттæй пайда кæнынмæ арæхсын;                                                                                                | Коммуникативон: хи ныхас аразын, ныхасы рæдыдтытæ раст кæнын<br>Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, æмкъласонтимæ иумæ архайын, хибарæй ног ахуырадон архадмæ рахизын<br>Базонæн: æвзаджы иуæгтæн анализ кæнын, дзырдты æмæ хъуыдыйæдты хсæн ахастытæ аразын                                                           | Мадæлон æвзаджы ахадындзианад царды; ирон æвзаджы аивдзинад æмæ йæ эстетикон тых æнкъарын | Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ; темæмæ гæсгæ æнцойгæнаен схемæтæ æмæ таблицæтæ цæттæ кæнын                       |
| 6 |  | Ирон æвзаджы диалекттæ æмæ ныхасыздæхтытæ. Литературон æвзаг æмæ диалекттæ, ныхасыздæхтыты ахастдзинадтæ                | 1 | Равзарын ирон æмæ дыгурон диалектты иуæй-иу грамматикон хицæндзинадтæ. Æрдзурын æвзаджы сыгъдæгдзинадыл.                                                                                                                                 | Коммуникативон: тексты диалект кæнæ ныхасыздæхтæй ист дзырдтæ амонын. Иу диалекты дзырдтæ иннæ диалекты дзырдтæй ивын.<br>Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, æмкъласонтимæ иумæ архайын, хибарæй ног ахуырадон архадмæ рахизын<br>Базонæн: æвзаджы иуæгтæн анализ кæнын, дзырдты æмæ хъуыдыйæдты хсæн ахастытæ аразын | Мадæлон æвзаджы ахадындзианад царды; ирон æвзаджы аивдзинад æмæ йæ эстетикон тых æнкъарын | Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ. Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.                                         |

|   |  |                                                                                        |   |                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                           |                                                                                                                                                                        |
|---|--|----------------------------------------------------------------------------------------|---|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 7 |  | Ирон æвзаджы рæзт.<br>Ёвзагзонынады историйæ.<br>Ирон æвзагзонынады зынгæ ахуыргæндтæ. | 2 | Иумæйаг æмбарынад æвзагты хæстæгдзинады тыххæй. Ирон æвзаджы бынат иннæ æвзагты 'хсæн; ныхасы хуызтæй (дзурын, ныхасмæ хъусын, кæсын, фыссын) пайда кæнынмæ арæхсын.                                                                          | Коммуникативон: хи ныхас аразын, ныхасы рæдыдтытæ раст кæнын<br>Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, æмкъласонтимæ иумæ архайын, хибарæй ног ахуырадон архадмæ рахизын<br>Базонæн: æвзаджы иуæгтæн анализ кæнын, дзырдты æмæ хъуыдыйæдты хсæн ахастытæ аразын                                     | Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гуырын кæнын                                  | Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ; темæмæ гæсгæ æнцойгæнæн схемæтæ æмæ таблицæтæ цæттæ кæнын; ирон æвзаджы тыххæй докладтæ кæнын, проектон куыстытæ æххæст кæнын |
| 8 |  | Æвзаджы тыххæй иумæйаг зонинагтæ                                                       | 1 | Иумæйаг æмбарынад æвзагты хæстæгдзинады тыххæй. Ирон æвзаджы бынат иннæ æвзагты 'хсæн; ирон æвзаг уарзын кæнын; бамбарын кæнын, ирон æвзаг нæ адæмы культурон хæзна кæй у, уый; не 'взаг нæ адæмаен кæрæдзи æмбарыны сæйраг фæрæз кæй у, уый. | Коммуникативон: Ныхасы темæ, стиль бæлвырд кæнын. Ныхасы алы хуызтæй пайда кæнын. Хатдзæгтæ кæнын исты темæйы фæдыл.<br>Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын; хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын.<br>Базонæн: æвзаджы иуæгтæн анализ кæнын, дзырдты æмæ хъуыдыйæдты хсæн ахастытæ аразын | Мадæлон æвзаджы ахадындзианад царды; ирон æвзаджы аивдзинад æмæ йæ эстетикон тых æнкъарын | Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ (сочинени-хæдзармæ куыст)                                                                                                      |
| 9 |  | Рацыд æрмæг фёлхатынад-4с бæрæг уаг скæнын. Сфæлдыстадон куыстытæ.                     | 1 | Рацыд æрмæг сфæлхат кæнын. Ныхасы рæзтыл бакусын. Ирон æвзаджы орфографион æмæ пунктуацион æгъдæуттæ бафидар кæнын.                                                                                                                           | Коммуникативон: Ныхасы темæ, стиль бæлвырд кæнын. Ныхасы алы хуызтæй пайда кæнын. Хатдзæгтæ кæнын исты темæйы фæдыл.<br>Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын; хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын.<br>Базонæн: æвзаджы иуæгтæн анализ кæнын, дзырдты æмæ хъуыдыйæдты хсæн ахастытæ аразын | Мадæлон æвзаджы ахадындзианад царды; ирон æвзаджы аивдзинад æмæ йæ эстетикон тых æнкъарын | Беседæ, индивидуалон бафарст; фронталон бафарст; нывмæ гæсгæ куыстытæ, тексты анализ; сфæлдыстадон куыст; ирон æвзаджы тыххæй докладтæ кæнын, проектон куыстытæ æххæст |

|    |  |                                             |            |                                                                          |  |                                                                   |       |
|----|--|---------------------------------------------|------------|--------------------------------------------------------------------------|--|-------------------------------------------------------------------|-------|
|    |  |                                             |            |                                                                          |  |                                                                   | кæнын |
| 10 |  | Ирон ёвзаджы диалекте ёмё<br>ныхасыздёхтытё | 2          | Ирон æвзаджы бынат<br>иннæ æвзагты 'хсæн;<br>ирон æвзаг уарзын<br>кæнын; |  | Фыдыбæстæм æмæ<br>мадæлон æвзагмæ<br>уарзондзинад<br>гуырын кæнын |       |
| 11 |  | Контролон хъусгёфыст.<br>Рёдыдтытыл куыст.  | 2          |                                                                          |  |                                                                   |       |
|    |  | Æдæппæт                                     | 51сах<br>. |                                                                          |  |                                                                   |       |

#### *Фиппаинагтæ:*

1. Къæлиндарон-тематикон пылан хуызæгæн лæвæрд кæй цæуы, уымæ гæсгæ йæм алы ахуыргæнæгæн дæр йæ бон у ивдзинадтæ бахæссын. Урокты хуызтæ, практикон куысты хуызтæ, УАА урочы, информацийон ахуырадон фæрæзтæ алчи дæр фыссы йæхимæ гæсгæ, урочы цæмæй пайда кæны, уый хынцгæйæ. Хицæн скъолаты ирон æвзаг ахуыр кæнынæн алыхуызон сахæттæ лæвæрд кæй цæуы, уымæ гæсгæ ахуыргæнæджы ивдзинадтæ бахæссын бахъæудзæн сахæтты нымæцмæ дæр.

2. Къæлиндарон-тематикон пыланмæ гæсгæ 9-æм къласы фысгæ куыстыты нымæц у ахæм:

контролон диктантгæ – 4; изложенигæ – 2; сочиненигæ – 2 (фылдæр – хæдзармæ лæвæрд).

Фысгæ куыстыгæ дæр лæвæрд цæуынд хуызæгæн: ахуыргæнæгæн йæ уавæртæм æмæ скъоладзауты зонындзинадтæм гæсгæ йæ бон у сæ нымæцмæ ивдзинадтæ хæссын.

### **Къæлиндарон-тематикон пылан ирон æвзагæй 10-æм къласæн**

цæттæгонд у Республликæ Цæгат Ирыстон-Аланийы ахуырад æмæ наукæйы Министрады уынаффæмæ гæсгæ фидаргонд программæйы бындурыл (Ирон æвзаджы программæ 1-11 къластæн. – Дзæуджыхъæу: СЕМ, 2014. – 76 ф.).

(Ирон æвзаг: Цопанаты Р. - Дзæуджыхъæу: СЕМ, 2013. – 192ф.) Ёдæппёт 34 сахаты.

| №  | Темæ                                                          | Сах. | Ным<br>æ<br>ц | Равзариног æрмæг                                                 | Универсалон ахуырадон архæйдтыгæ. Практикон куысты хуызтæ.         |
|----|---------------------------------------------------------------|------|---------------|------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|
| 1. | Тематикон урок ирон æвзагзонынады историйæ: «Нууагътой нын нæ | 1    |               | Ирон æвзаджы равзæрд.<br>Ирон æвзаджы бастдзинад иннæ æвзагтимæ. | Мадæлон æвзаджы тыххæй цыбыр хъуыдытё фыссынмæ бацæттæгæнæн куыст. |

|     |                                                                                        |   |  |                                                                                                                            |                                                                                                                                                                         |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------|---|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | фыдæлтæ æвзаг».                                                                        |   |  |                                                                                                                            |                                                                                                                                                                         |
| 2.  | Фонетикæ ёмё орфоэпийы сæйраг æмбарынадтæ.                                             | 1 |  | Мыр, дамгъæ, уæнг, цавд, хъæлæсон æмæ æмхъæлæсон мыртæ.<br>Ирон æвзаджы орфоэпион нормæтæ.                                 | Дзырдты фонетикон æвзæрст. Растфыссынадыл куыст: дзырдуатон диктант, орфографион анализ æмæ æнд.                                                                        |
| 3.  | Орфографи.                                                                             | 1 |  | Ирон æвзаджы орфографийы принциптæ. Орфограммæ. Ирон æвзаджы орфограммæтæ, орфографцион æгъдæуттæ.                         | Тексты орфографион æвзæрст.<br>Цыбыр диктант.<br>Тексты орфографион рæдыдтытæ раст кæныныл куыст.                                                                       |
| 4.  | Уæнг. Цавд. Акцентуалон къордтæ. Се 'гъдæуттæ.                                         | 1 |  | Ирон æвзаджы орфографийы принциптæ. Орфограммæ.                                                                            | Арæхсын логикон цавд ёвёрыныл, дæнцæгтæ хæссын, ныхасы рæдыдтытæ амонин                                                                                                 |
| 5.  | Диктант грамматикон хæсимæ.                                                            | 1 |  |                                                                                                                            |                                                                                                                                                                         |
| 6.  | Рацыд ёрмёг фæлхат кæнынРæдыдтытыл куыст.                                              | 1 |  | Ирон æвзаджы орфограммæтæ, орфографцион æгъдæуттæ.                                                                         | Орфографион æмæ пунктуацион рæдыдтыты анализ, дæнцæгтыл куыст;<br>дзырдты морфемикон æвзæрст.                                                                           |
| 7.  | Лексикæ. Дзырдты бастдзинад кæрæдзийæ.Тексты хъуыдыйæдты лексикон бастдзинады фæрæстæ. | 1 |  | Ирон æвзаджы дзырдуатон сконд.<br>Дзырдты бастдзинад хъуыдыйады.<br>Хъуыдыйæдты бастдзинад тексты (лексикон мадзæлттæ).    | Дзырдтæй æмæ дзырdbæстытæй сæ нысаниуæгмæ гæстæ пайда кæнын. Тексты бирæнысанон дзырдтæ æвзарын, ныхасы мидæг сæ пайда кæнын.                                           |
| 8.  | Сфæлдыстадон изложенияи.                                                               | 1 |  |                                                                                                                            |                                                                                                                                                                         |
| 9.  | Иунысанон ёмё бирёнысанон дзырдтæ. Метафорæ. Метоними.                                 | 1 |  | Метафорæйы æмбарынад.<br>Метафорæйы функционалон нысаниуæг.<br>Метонимийы æмбарынад.<br>Метонимийы функционалон нысаниуæг. | Тексты лексикон анализ: тексты ссарын метафорæтæ, метоними.<br>Метафорæ æмæ метонимийæ ныхасы мидæг пайда кæнын.<br>Цыбыр изложенийыл куыст.                            |
| 10. | Синонимтæ æмæ антонимтæ. Омонимтæ.                                                     | 1 |  | Ныхасы синонимтæ æмæ антонимтæй пайда кæныныны æгъдæуттæ.                                                                  | Тексты лексикон анализ. Синонимтæ æмæ антонимтыл куыст.<br>Омонимтæ æмæ бирæнысанон дзырдтæ кæрæдзийæ иртасыныл куыст.<br>Тексты лексикон рæдыдтытæ раст кæныныл куыст. |
| 11. | Æрбайсгæ дзырдтæ.                                                                      | 1 |  | Æрбайсгæ дзырдты растфыссынад.                                                                                             | Дзырдуатон куыст.<br>Дзырдуатон диктант.<br>Тексты лексикон анализ                                                                                                      |

|                         |                                                                                               |   |  |                                                                                                                             |                                                                                                                                                                        |
|-------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|---|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 12.                     | Диалектизмтæ.                                                                                 | 1 |  | Диалектизмтæ аивадон<br>уацмысты.<br>Диалектизмты функционалон<br>нысаниуæг тексты.                                         | Аивадон тексты анализ.                                                                                                                                                 |
| 13.                     | Терминтæ æмæ<br>профессионализмтæ                                                             | 1 |  | Терминты нысаниуæг                                                                                                          | Дзырддуатон диктант.<br>Тексты лексикон анализ.<br>Тексты хуыз æмæ стиль бæрæг кæнын; аразын<br>тексттæ алыхуызон стильтæм гæсгæ.                                      |
| 14.                     | Зæронд дзырдтæ.<br>Неологизмтæ.                                                               | 1 |  | Куыд пайда кæнын хъæуы<br>зæронд дзырдтæй.<br>Неологизмты фæзынд ныхасы.                                                    | Æвзаргæ диктант.<br>Тексты лексикон анализ.                                                                                                                            |
| 15.                     | Æнгом дзырdbæстытæ<br>(фразеологизмтæ),<br>базырджын ныхæстæ,<br>æмбисæндтæ æмæ<br>загъдаутæ. | 1 |  | Æнгом дзырdbæстыты<br>(фразеологизмты), базырджын<br>ныхæсты, æмбисæндты æмæ<br>загъдауты функционалон<br>нысаниуæг тексты. | Тексты иумæйаг æвзæрст<br>Текстайвгæнаен лексикон мадзæлттæ (метафорæ,<br>метоними, синонимтæ æмæ антонимтæ) æвзарыныл<br>куыст.                                       |
| 16.                     | Контролон хъусгёфыст.<br>Рёдыдтытыл куыст.                                                    | 2 |  | Сбёрёг кёнын 9 къласы райсгё<br>зонындинёдтё.                                                                               |                                                                                                                                                                        |
| 2-аг афёдзырдёг-17 сах. |                                                                                               |   |  |                                                                                                                             |                                                                                                                                                                        |
| 1                       | Рацыд ёрмёг фёлхат кёнын.<br>Нывёцён «Зымёгон нывтё»                                          | 1 |  |                                                                                                                             |                                                                                                                                                                        |
| 2                       | Литературон æвзаджы<br>дзургæ æмæ фысгæ<br>нормæтæ.                                           | 1 |  | Литературон æвзаджы<br>æмбарынад.                                                                                           | Тексты иумæйаг æвзæрст.                                                                                                                                                |
| 3                       | Стилистикæ æмæ ныхасы<br>культурæ.                                                            | 1 |  | Ирон лексикæ æмæ<br>фразеологийы стилистикон<br>фæлтæртæ (иумæйаг, чиниджы,<br>дзургæ ныхасы).                              | Стилистикон æгъдауæй ахуырст дзырдтæ тексты<br>æвзарын, ныхасы мидæг сæ пайда кæнын.<br>Тексты хуыз æмæ стиль бæрæг кæнын; аразын<br>тексттæ алыхуызон стильтæм гæсгæ. |
| 4                       | Ирон лексикон ёмё<br>фразеологион иуёгтё.<br>Стилистикон нысаниуёг.                           | 2 |  |                                                                                                                             | Стилистикон æгъдауæй ахуырст дзырдтæ тексты<br>æвзарын, ныхасы мидæг сæ пайда кæнын.                                                                                   |
| 5                       | Дзырды экспрессивон<br>ахуырст.                                                               | 1 |  |                                                                                                                             |                                                                                                                                                                        |
| 6                       | Бæлвырд изложени.                                                                             | 1 |  |                                                                                                                             | Ныхасы рæдыдтыты анализ, дæнцæгтыл куыст;<br>дзырдты æвзæрст.                                                                                                          |
| 7                       | Изложенийы рæдыдтытыл<br>куыст Ныхасы                                                         | 1 |  | Этикетон ныхасы мидис æмæ<br>грамматикон сконд.                                                                             | Этикетон ныхæстæй – курдиат, хатыр курын, арфæ<br>кæнын, сидæн æмæ рæвдауæн дзырдтæй ныхасы                                                                            |

|    |                                                               |   |  |                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                      |
|----|---------------------------------------------------------------|---|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | культурё,этикет.                                              |   |  |                                                                                                                                                                                                                                  | пайда кæнын.<br>Тексты хуыз æмæ стиль бæрæг кæнын; аразын тексттæ алыхуызон стилитæм гæсгæ.                                                          |
| 8  | Дзырды сконд æмæ дзырдарæзт. Морфемикё. Орфографи.            | 1 |  | Морфемæты хуызтæ.<br>Бирæнысаниуæгон æмæ омонимон морфемæтæ.<br>Морфемæты стилистикон æууæлтæ.<br>Дывæргонд æмхæлæсонты растфыссынад разæфтуан <i>ны</i> - йы фæстæ, фæсæфтуантæ – <i>аг</i> , <i>-æд</i> , <i>-он</i> -ы разæй. | Дзырдарæзтон æмæ морфемикон æвзæрстытæ.<br>Тексты иумæйаг æвзæрст.                                                                                   |
| 9  | Нывёцён. «Цавæр хъуамæ уа æцæг æмбал?» (Коцойты А.-мæ гæсгæ). | 1 |  |                                                                                                                                                                                                                                  | Сочинени фыссынмæ цæттæ кæныны куыстытæ.                                                                                                             |
| 10 | Рæдыдтытыл куыст. Фёлхат кёнын рацыд ёрмёг.                   | 1 |  |                                                                                                                                                                                                                                  | Ныхасы рæдыдтыты анализ, дæнцæгтыл куыст; дзырдты æвзæрст.                                                                                           |
| 11 | Морфологи. Ныхасы хæйтты системæ ирон æвзаджы.                | 1 |  | Сæрмагонд нихасы хæйттæ.<br>Æххуысгæнæг нихасы хæйттæ.                                                                                                                                                                           | Дзырдты морфологион æвзæрстытæ.<br>Æххуысгæнæг нихасы хæйтты нысаниуæг дзырdbаст, хъуыдыйад æмæ тексты. .<br>Æххуысгæнæг нихасы хæйтты растфыссынад. |
| 12 | Номдар.                                                       | 1 |  | Бирæон нымæцы арæзт.<br>Номдарты растфыссынад.                                                                                                                                                                                   | Номдарты тасындзæг.<br>Морфемикон анализ. Номдарты орфограммæтыл куыст.<br>Дзырдуатон диктант.<br>Тексты орфографион æвзæрст.                        |
| 13 | Мивдисæг.                                                     | 1 |  | Мивдисæджы здæхæнтæ æмæ афонтæ, сæ нысаниуджытæ.                                                                                                                                                                                 | Мивдисджыты орфограммæтыл куыст.<br>Мивдисæджы ифтындзæг.<br>Морфемикон анализ.<br>Дзырдуатон диктант.<br>Тексты орфографион æвзæрст.                |
| 14 | Æххуысгёнёг нихасы хейттё                                     | 1 |  | Æххуысгæнæг нихасы хæйттæ                                                                                                                                                                                                        | Æххуысгæнæг нихасы хæйтты растфыссынад                                                                                                               |
| 15 | Фæлтæрæн куыстытæ.                                            | 1 |  |                                                                                                                                                                                                                                  | Фонетикон, морфемикон, морфологион, синтаксисон æвзæрстытæ.<br>Тексты иумæйаг æвзæрст.                                                               |
| 16 | Контролон диктант.<br>Рёдыдтытыл куыст                        | 1 |  | Зонындзинёдтё бёреггёныны урок                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                      |

ПРОГРАММАЕМÆ ГÆСГÆ – 34 САХ.

УЫДОНÆЙ:

ÆВЗАДЖЫ ТЕОРИ АХУЫР КÆНЫНÆН - 24 САХ.

ХЪУСГÆФЫСТТÆ ÆМÆ НЫХАСЫ РÆЗТЫЛ КУЫСТÆН – 6/4 САХ.

## Къæлиндарон-тематикон пълан ирон æвзагæй 11-æм къласæн

цæттæгонд у Республика Цæгат Ирыстон-Аланийы ахуырад æмæ наукайы Министрады уынаффæмæ гæсгæ фидаргонд программайы бындурыл (Ирон æвзаджы программæ 1-11 кълæстæн. – Дзæуджыхъæу: СЕМ, 2014. – 76 ф.).

(Ирон æвзаг: куыдзойты А.. - Дзæуджыхъæу: СЕМ, 2013. – 192ф.) Ёдæппёт 34 сахаты

| №  | Темæ                                                                              | Сах. | Равзари наг фарстатæ                                                                                                                          | Архæйдтыты хуызтæ                                                                                                          | НЫМЁЦ |
|----|-----------------------------------------------------------------------------------|------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| 1. | Литературон ныхас, йæ хицæндзинадтæ.                                              | 1    | Ныхасы стильтæ.<br>Литературон ныхасы лексикон, фонетикон, грамматикон æмæ стилистикон норматæ.                                               | Цыбыр текстты стилистикон æвзæрст (Сæ стилистикон хицæндзинадтæ).<br>Алыхуызон тексттæ (стильтæм гæсгæ) аразыныл фæлтæрын. |       |
| 2. | Синтаксис куыд æвзаджы хай. синтаксисы иуæгтæ.<br>Синтаксисон бастдзинады хуызтæ. | 1    | Дзырдбаст æмæ хъуыдыйад куыд синтаксисы иуæгтæ.<br>Бабæттæ æмæ домгæ бастдзинадтæ, сæ хицæндзинадтæ.<br>Домгæбастдзинады хуызтæ ирон æвзаджы. | Дзырдбаст, хуымæтæг æмæ вазыгджын хъуыдыйæдты синтаксисон æвзæрстытæ.<br>Тексты иумæйаг æвзæрст.                           |       |
| 3. | Хъуыдыйад.Дывёрсыг хъуыдыйады хуызтæ.                                             | 1    | Дывёрсыг хъуыдыйады хæйттæ.Сæ хицæндзинæдтæ.<br>Загъды нысанмæ гæсгæ сæ дих                                                                   | Дзырдбаст, хуымæтæг хъуыдыйæдты синтаксисон æвзæрстытæ.<br>Тексты иумæйаг æвзæрст.                                         |       |
| 4. | Хъусгæфыст                                                                        | 1    | Хуымæтæг хъуыдыйады æууæлтæ.<br>Хуымæтæг хъуыдыйады хуызтæ ирон æвзаджы.<br>Дывæрсыг хъуыдыйад.<br>Хуымæтæг хъуыдыйады стилистикон функци.    | Хуымæтæг хъуыдыйады æвзæрст, хуымæтæг хъуыдыйæдтæ аразын, текстты мидæг сæ пайда кæнын.                                    |       |
| 5. | Рæдыдтыгыл куыст.Иувæрсыг хъуыдыйæдтæ ирон æвзаджы.                               | 2    | Орфографион æмæ пунктуацион рæдыдтытæ,                                                                                                        | Иувæрсыг хъуыдыйæдтæ æвзарын, текстты мидæг сæ пайда кæнын, сæ                                                             |       |



|     |                                                                                                                                         |   |                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                  |  |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|     |                                                                                                                                         |   | ныхасы рæдыдтытыл куыст. Иувæрсыг хъуыдыйады хицæндзинаæдтæ. Иувæрсыг хъуыдыйады стилистикон функцитæ.                                                              | функционалон нысаниуæг сын иртасын.                                                                                                                                                                                              |  |
| 8.  | Хъуыдыйæдты хуызтæ сæ загъды нысанмæ гæсгæ. Иртæстгонд уæнгтæ Хъуыдыйæдты хуызтæ æнкъарæнджын ахуырстмæ гæсгæ. Изложени «Республикæ ЦИ» | 3 | Таурæгъон хъуыдыйад, йæ хицæндзинаæдтæ. Фарстон хъуыдыйад. Разæнгардгæнæн хъуыдыйад. Хъæрон æмæ æнæхъæрон хъуыдыйæдтæ. Сæ стилистикон хæстæ ныхасы (тексты ) мидæг. | Хъуыдыйæдты синтаксисон æвзæрст, алыхуызон хъуыдыйæдтæй ныхасы (тексты) пайда кæнын, хъуыдыйæдты загъды нысан æмæ æнкъарæнджын ахуырст ивын, тексты стилистикон æвзæрст.                                                         |  |
| 9.  | Хъуыдыйæдтæ сидæнимæ, бавæргæ арæзт æмæ æмхуызон уæнгтимæ. Хибар куыст.                                                                 | 2 | Сидæн. Сидæны функционалон нысаниуæг тексты. Бавæргæ дзырдтæ, дзырдбæстытæ æмæ хъуыдыйæдтæ. Сæ функционалон нысаниуæг. Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ.                  | Хъуыдыйæдты синтаксисон æвзæрст, тексты иумайаг æвзæрстмæ арæхсын; хъуыдыйæдтæ сидæнтæй, бавæргæ арæзтытæй æмæ æмхуызон уæнгтæй паракхатдæр кæнын. Æрхæцæн нысæнттæ сидæнтæ, бавæргæ арæзтытæ æмæ æмхуызон уæнгтимæ ёвёрын зонын |  |
| 10. | Ныхасы рæзтыл куыст. «Музыкæ мæ царды»                                                                                                  | 1 | Х/сочинени грамматикон хæсимæ (хæс: тексты спайда кæнын сидæнтæй, бавæргæ арæзтытæй, æмхуызон уæнгтæй).                                                             | Сочиненимæ цæттæгæнæн куыстытæм арæхсын                                                                                                                                                                                          |  |
| 11. | Вазыгджын хъуыдыйад                                                                                                                     | 2 | Хъуыдыйады хуымётæг хейттæ. Сæ функционалон нысаниуæг вазыгджын хъуыдыйады. Æрхæцæн нысæнттæ.                                                                       | Хъуыдыйады æвзæрст, тексты пунктуацион æвзæрст æмæ æнд.                                                                                                                                                                          |  |
|     | Контролон хъусгёфыст. Рæдыдтытыл куыст.                                                                                                 | 2 | Рацыд ёрмæджы зонынад сбæрæг кæнын                                                                                                                                  | Зонындзинæдтæй пайда кæнынмæ арæхсын                                                                                                                                                                                             |  |
|     | <b>2-аг æфæдзырдæг-17с</b>                                                                                                              |   |                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                  |  |

|     |                                             |   |                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                |  |
|-----|---------------------------------------------|---|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|     |                                             |   |                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                |  |
| 12. | Ёнёбёттёг вазыгджын хъуыдыйад.              | 1 | Дзырдты рæнхъæвæрды синтаксисон æмæ стилистикон нысаниуæг. Сæйраг æмæ фæрссаг уæнгты бынат хъуыдыйады.                                                  | Хъуыдыйæдты синтаксисон æвзæрст, прозаикон æмæ поэтикон тексты æвзæрст зонын                                                                                   |  |
| 13. | Комкоммæ æмæ фæрсаг ныхас.                  | 1 | Комкоммæ æмæ фæрсаг ныхасы арæст. Комкоммæ æмæ фæрсаг ныхасы синонимикæ. Æрхæцæн нысæнттæ комкоммæ ныхасимæ.                                            | Комкоммæ ныхас аразыныл фæлтæрын, комкоммæ ныхасæй фæрссаг ныхас аразын, тексты пунктуацион æвзæрст.                                                           |  |
| 14. | Изложени сочиненийы элементтимё             | 1 | Комкоммæ ныхас кæм ис, ахæм тексты бындурыл диктант фыссын.                                                                                             | Орфограммæты анализ (цыбырæй).                                                                                                                                 |  |
| 15. | Рæдыдтытыл куыст.                           | 1 | Рæдыдтыты анализ.                                                                                                                                       | Рæдыдтытæ бафæдзæхсыныл куыст.                                                                                                                                 |  |
| 16. | Вазыгджын синтаксисон иуёг                  | 2 | Вазыгджын хъуыдыйæдтæ ирон æвзаджы. Хуымæтæг æмæ вазыгджын хъуыдыйæдты синонимикæ. Æрхæцæн нысæнттæ вазыгджын хъуыдыйады.                               | Вазыгджын хъуыдыйады æвзæрст, вазыгджын хъуыдыйадæй хуымæтæг хъуыдыйад аразын, тексты пунктуацион æвзæрст, вазыгджын хъуыдыйæдтæй ныхасы (тексты) пайда кæнын. |  |
| 17. | Текст, йæ арæст. Абзац.                     | 2 | Тексты хæйттæ (ВСИ, абзац). Параллелон æмæ цæгон бастдзинад. Хъуыдыйæдты бастдзинад ВСИ-ы (лексикон, грамматикон). Текстаивгæнæн синтаксисон мадзæлттæ. | Тексты иумæйаг æвзæрст, текст аразыныл фæлтæрæнтæ æмæ æнд. Сочинени.                                                                                           |  |
| 18. | Ныхасы рæзтыл куыст. Реферат бацæттæ кæнын. | 1 | Рефераты арæст. Критикон уацхъуыды арæст. Хи хъуыдытæ æмæ авторы хъуыдытæ кæрæдзиуыл бæттын.                                                            | Текст конспект кæныныл куыст. Тексты анализ. Текстæй хъæугæ информации исыныл куыст.                                                                           |  |

|     |                                                                                            |   |                                                                                                                                                   |                                                                                                                                            |  |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------|---|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| 19. | Ныхасы хуызтё ёмё стильтё                                                                  | 2 | Текстайвгәнән лексикон мадзәлттә (эпитет, абарст, метафора, перифразә). Сә функционалон-стилистикон нысаниуәг.                                    | Тексты лексико-фразеологион әвзәрст, алыхуызон тексттә аразыныл фәлтәрын, поэтикон әмә прозаикон текстты әвзәрст.                          |  |
| 20. | Фәлгонцджын ныхас аразыны фәрәзтә.                                                         | 1 | Тексты аивгәнән мадзәлттә (структурон параллелизмтә, антитеза, градаци, риторикон сидән, риторикон фарст). Сә функционалон-стилистикон нысаниуәг. | Тексты лексико-фразеологион әвзәрст, алыхуызон тексттә аразыныл фәлтәрын.                                                                  |  |
| 21. | Сфәлдыстадон изложени. Хәс: текст фәхъәздыгдәр кәнын фәлгонцджын ныхас аразыны фәрәзтәй.   | 1 | Пъланыл куыст. Ёнцойгәнән дзырдтә планмә гәсгә әвзәрын.                                                                                           | Изложенимә бацәттәгәнән куыстытә.                                                                                                          |  |
| 22. | Рәдыдтытыл куыст.                                                                          | 1 | Рәдыдтыты анализ.                                                                                                                                 | Рәдыдтытә бафәдзәхсыныл куыст.                                                                                                             |  |
| 23. | Тематикон уроктә. Ирон ныхасы этикеты тыххәй. Темә: «Дәрзәг ныхас хъәдбыны дәр нә фидауы». | 1 | Этикетон арәзтыты мидис. Фәлгонцджын разәгъдтытә хуымәтәг ныхасы.                                                                                 | Ныхасы уавәртәм гәсгә алыхуызон тексттә (стильтәм гәсгә) аразын; диалогон ныхас аразыныл фәлтәрын; арфәйы ныхастәй пайда кәныныл фәлтәрын, |  |
|     | Контролон хъусгёфыст. Рёдыдтытыл куыст.                                                    | 2 |                                                                                                                                                   |                                                                                                                                            |  |

ПРОГРАММӘМӘ ГӘСГӘ – 34 САХ.

УЫДОНӘЙ:

ӘВЗАДЖЫ ТЕОРИ АХУЫР КӘНЫНӘН - 24 САХ.

Хъусгёфыстгё -6

НЫХАСЫ РӘЗТЫЛ КУЫСТӘН - 4 САХ.